

Tampereen yliopisto

Johtamisen ja talouden tiedekunta

PRO GRADU TUTKIELMA

Paikallinen ongelmanratkaisumalli turvallisuuden parantajana -

Case: Helsingin Citycenter

Hallintotiede,

turvallisuushallinnon maisteriohjelma

Johanna Guessous

Ohjaaja Sirpa Virta

TIIVISTELMÄ

Tampereen yliopisto	Johtamisen ja talouden tiedekunta, turvallisuushallinto
Tekijä	Johanna Guessous
Tutkielman nimi	Paikallinen ongelmanratkaisumalli turvallisuuden parantajana - Case: Helsingin Citycenter
Pro gradu -tutkielma	107 sivua, 2 liitettä
Ohjaaja	Sirpa Virta
Aika	Kevät 2019
Avainsanat	Paikallinen ongelmanratkaisumalli, turvallisuuden parantaminen, turvallisuuden tunteen parantaminen, poliisin ennalta estävä toiminta, lähipoliisitoiminta

Tutkimuksessa tarkastellaan Helsingin poliisilaitoksen Ennalta estävän toiminnon käytössä olevan paikallisen ongelmanratkaisumallin toimivuutta turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen parantamisessa.

Tutkimuskohteena oli Helsingin päärautatieaseman yhteydessä sijaitseva häiriöalttiina tunnettu alue, johon kuuluvat rautatieaseman asematunneli, metroon johtava Kompassitaso sekä näihin yhteydessä oleva kauppakeskus Citycenter. Toimintamallin vaikuttavuutta turvallisuuden parantamisessa arvioitiin pääasiassa ennen ja jälkeen toimenpiteitä tehdyillä kyselyillä ja haastatteluilla. Kyselyt osoitettiin alueen yrityksille ja haastattelut kohdistettiin alueen käyttäjiin. Näin saadut vastaukset analysoitiin kvantitatiivisia menetelmiä käyttäen.

Poliisi ja muut mukana olleet toimijat eivät suinkaan ensimmäistä kertaa kohdistaneet toimenpiteitä kyseiselle alueelle. Tällä kertaa tavoitteena oli kuitenkin saavuttaa yhteistoiminnalla jotain aiempaa laajempaa ja pidempiaikaisempaa vaikutusta mahdollisesti uudella keinoin. Tällä perusteella tutkimukselliseksi lähestymistavaksi valikoitui käytännön kehittämistyötä ja tutkimusta yhdistelevä toimintatutkimus. Tutkimusotteena kriittinen teoria puolestaan korosti suhtautumaan kriittisesti olemassa oleviin yhteiskunnallisiin käytäntöihin ja antoi näin mahdollisuuden tuottaa vaihtoehtoisia ajatusmalleja toiminnan kehittämiseksi.

Tutkimuksen tavoitteena oli paitsi selvittää paikallisen ongelmanratkaisumallin toimivuutta, mutta myös tuoda lisää tutkimuksellista näkökulmaa poliisin ennalta estävän toiminnan tuloksellisuudesta, sillä toiminta on koettu haasteelliseksi mitata ja arvioida. Tutkimuksen tulokset vastaavat tutkimuskysymykseen varovaisen myönteisesti; turvallisuuden tunnetta paikallisella ongelmanratkaisumallilla pystyttiin parantamaan, rikosten ja häiriöiden perusteella mitattuun turvallisuuteen yhtä selkeitä vaikutuksia ei sen sijaan onnistuttu saamaan.

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUSASETELMA	3
2.1 Tutkimusmenetelmä	5
2.2 Tutkimusongelma	6
2.3 Keskeiset käsitteet	7
2.4 Aikaisempia tutkimuksia	10
2.4.1 Pelon ja turvattomuuden tutkimuksesta	10
2.4.2 Helsingin turvallisuustutkimukset	13
2.4.3 Kansainvälisiä tutkimuksia lähipoliisi- ja ongelmalähtöisestä poliisitoiminnasta	16
3 TUTKIMUKSEN METODOLOGIA JA AINEISTO	19
3.1 Lähestymistapana toimintatutkimus	19
3.2 Tutkimusotteena kriittinen teoria	21
3.3 Aineisto ja aineiston keruu	23
3.3.1 Kvantitatiivinen kyselytutkimus	25
3.3.2 Otanta	25
3.3.3 Kyselylomake	27
3.3.4 Aineiston analysointi	29
3.3.5 Tutkimuksen luotettavuus, validiteetti ja reliabiliteetti	30
3.4 Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävä toiminta	32
3.5 Tapauksessa mukana olleet toimijat	33
3.6 Verkostoyhteistyö ja toimenpiteet	36
4 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	40
4.1 Poliisin ennalta estävä toiminta ja lähipoliisitoiminta	40
4.2 Ongelmalähtöinen poliisitoiminta	44
4.3 Lähipoliisitoiminta vs. ongelmalähtöinen poliisitoiminta	47
4.4 SARA - Paikallinen ongelmanratkaisumalli	49
4.5 Verkostoyhteistyö	52
5 TOIMIIKO PAIKALLINEN ONGELMANRATKAISUMALLI?	55
5.1 Toiminta SARA -mallin näkökulmasta	57
5.2 Alkutilanteen selvittäminen	60
5.2.1 Alueen yritysten näkemys	61
5.1.2 Alueen käyttäjien näkemys	66
5.2 Intervention jälkeen	77
5.2.1 Alueen yritysten näkemys	78
5.2.2 Alueen käyttäjien näkemys	83
5.3 Tilanne tilastojen valossa	94
5.4 Tutkimustulosten yhteenvetoa ja tulkintaa	96
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	101
7 POHDINTA	106
LÄHTEET	108

LIITTEET

- 1 Kysely City Centerin toimijoille
- 2 Kysely City Centerissä asioiville

1 JOHDANTO

Tässä tutkimuksessa pyritään selvittämään voidaanko paikallisen ongelmanratkaisumallin keinoin vaikuttaa turvallisuuteen ja ihmisten turvallisuuden tunteeseen. Paikallinen ongelmanratkaisumalli on ennalta estävässä poliisitoiminnassa käytössä oleva toimintamalli. Tavoitteena on, että tutkimus toisi lisää tutkimuksellista näkökulmaa poliisin ennalta estävän toiminnan tuloksellisuudesta. Käytännössä ennalta estävä työ on koettu hankalaksi mitata ja arvioida. Toiminnan merkitystä ei ole aina välttämättä ymmärretty, sillä tulokset näkyvät usein vasta jonkin ajan kuluttua. Toiminnalla on kuitenkin mahdollisuus saavuttaa laajaa vaikuttavuutta ja pitkäaikaisia tuloksia.

Sanotaan, että elämme turvallisemmin kuin koskaan, silti pelkäämme enemmän kuin koskaan.

Tiedetään, että ihmisten kokema pelko tai turvattomuuden tunne ei todellisuudessa korreloi rikoksen uhriksi joutumisen todennäköisyyden kanssa. Riski joutua tuntemattoman hyökkääjän tekemän väkivallan kohteeksi on rikostilastojen perusteella laskettuna varsin pieni. Pelko on huomattavasti yleisempää kuin rikoksen uhriksi joutuminen. Kyse on enemmän mielikuvista kuin rikollisuuden tai vaarojen lisääntymisestä.

Asia ei kuitenkaan ole yhdentekevä, sillä mielikuvilla on suuri merkitys ihmisten hyvinvoinnille, käyttäytymiselle ja valinnoille. Sillä on merkitystä myös yhteiskuntakehityksen kannalta. Pelon mukana tulevat individualismi, ennakkoluuloisuus sekä kaupunkitilan ja väestön polarisoituminen. Pelko aiheuttaa monia epäsuoria ja suoria kustannuksia niin yhteiskunnalle kuin yritysmaailmallekin. Pelko jakaa julkisen tilan helposti paikkoihin, joita vältellään tai joissa osa ihmisistä ei enää uskalla liikkua. Pahimmillaan pelko lamaa ja eristää. Pelko ja turvattomuus ovat tunteita, joista halutaan mieluusti eroon.

Vaatimukset tilanteissa, joissa turvallisuuden koetaan olevan uhattuna, kohdistetaan usein poliisiin, sillä poliisin tehtäviin kuuluu turvallisuuden ylläpitäminen. Poliisilla on keskeinen rooli turvallisuustyössä, turvallisuuden ylläpitäjänä, edistäjänä ja parantajana.

Poliisi onkin parhaansa mukaan pyrkinyt vaikuttamaan turvattomiksi koettuihin asioihin. Poliisissa on jatkuvasti kehitetty toimintaa, jotta muuttuvan toimintaympäristön ja kansalaisten asettamiin tarpeisiin voitaisiin yhä paremmin vastata. Rikollisuuden suunta onkin pääosin kääntynyt laskuun. Silti ihmisten turvallisuuden tunne ei ole samassa määrin parantunut.

Käsitykset oikeanlaisista ja sopivista keinoista vaikuttaa rikollisuuteen ja turvallisuuteen ovat muuttuneet aikojen saatossa. Selväksi lienee kuitenkin tullut se, että on huomattavasti tehokkaampaa ja taloudellisempaa pyrkiä ennakoidaan ja estämään ennalta kuin reagoida jo tapahtuneisiin rikoksiin. Poliisin ennalta estävän toiminnan strategiassa todetaan toiminnan tulosten näkyvän yhteiskunnan turvallisuuden ja ihmisten turvallisuuden tunteen parantumisenä. Ennalta estävä ja ongelmalähtöinen poliisitoiminta sekä paikallinen ongelmanratkaisumalli pyrkivät vastaamaan haasteisiin, joihin perinteinen hälytystehtäväkeskeisen poliisitoiminta ei aina veny. Niiden tarkoitus on ratkaista kestävästi toistuvat samankaltaiset, samalla alueella tai samojen henkilöiden aiheuttamat poliisitehtävät, turvallisuutta vaarantavat ilmiöt ja niiden taustalla vaikuttavat syyt, jotka vaativat asiaan paneutumista ja eri toimijoiden mukanaoloa.

Paikallisen ongelmanratkaisumallin avulla poliisin pyrkimys on ratkaista laajemmin turvallisuutta koskevia ongelmia. Mallissa toimintaa tehdään yhdessä paikallisten, ongelmaan olennaisesti liittyvien toimijoiden kanssa. Prosessissa korostuvat luova ja innovatiivinen ote, poiketen totutuista toimintamalleista ja standardimenetelmistä. Mukana toiminnassa kulkevat jatkuva arviointi ja toiminnan kehittäminen sekä yhteistoiminnan parantaminen.

Vaikka ennakoivan ja ennalta estävän poliisitoiminnan etujen voidaan sanoa kansainvälisten tutkimustenkin mukaan olevan kiistattomia, on toiminnan ja sen tulosten esittäminen numeroin vähintäänkin haastavaa. Myöskään aihetta käsittelevää kotimaista tutkimusta ei liiemmin ole tarjolla. Tämän tutkimuksen tarkoitus on tuoda tähän asiaan muutosta.

2 TUTKIMUSASETELMA

Tutkimuksen kohteeksi valittiin alue, johon kuuluu kauppakeskus Citycenter, Helsingin päärautatieaseman asematunneli ja siihen liittyvä Kompassitaso, jolta on käynti metroon. Alue sijaitsee aivan Helsingin ydinkeskustassa rautatieaseman yhteydessä ja on poliisille hyvin tuttu häiriöalttiina alueena.

Helsingin päärautatieasema on Helsingin liikenteellinen solmukohta. Sinne saapuvat kaukojunat aina Pietarista ja Moskovasta saakka, kaikki lähijunat, myös Helsinki-Vantaan lentoasemalta, lähiliikenteen linja-autot, metro idästä ja lännestä sekä useat raitiovaunujen linjat. Aseman läpi kulkee päivittäin noin 250 000 ihmistä. (VR Group 2019.) Asematunnelista on käynti metroon, mutta myös useisiin liikkeisiin ja ravintoloihin sekä asematunnelin yhteydessä olevaan Citycenter -kauppakeskukseen. Eri puolilta lähinnä pääkaupunkiseutua tulevat ihmiset ovat alueella läpikulkumatkalla, asioimassa liikkeissä ja ravintoloissa tai viettämässä aikaansa. Alue on suurimmaksi osaksi luettavissa järjestyslain (2§) määritelmän mukaiseksi yleiseksi paikaksi, joka koostuu julkisista tai puolijulkisista tiloista.

Poliisin tiedossa on ollut pitkään alueen rauhattomuus. Siellä esiintyy huumausainerikoksia, väkivaltarikoksia, omaisuusrikoksia ja erilaisia häiriöitä, mutta myös rikoksia, jotka eivät välttämättä tule poliisin tietoon, kuten päihteiden ostamista seksuaalipalveluilla. (Muistio 8.6.2018, Helsingin kaupunki.) Rikokset, levottomuus, päihteiden käyttäjät ja kovaääniset nuorisojoukot aiheuttavat muissa tilan käyttäjissä, yrittäjissä ja työntekijöissä turvattomuutta. Turvattomuus ja pelko johtavat helposti alueen välttelemiseen, jolla on taloudellisia seurauksia alueen yrityksille. Tiedetään myös, että ihmisten ja yritysten väheneminen johtaa tilan sosiaalisen kontrollin vähenemiseen ja tilan autioitumiseen, mikä edelleen mahdollistaa epäsosiaalisen aineksen ja rikollisuuden kasvun alueella. Joten tämänkaltaiseen kehitykseen on syytä puuttua.

Helsingin poliisilaitos toimii puheenjohtajana vuonna 2013 perustetussa Turvallinen Helsinki -asiantuntijaverkostossa. Vuodesta 2017 verkoston toimenkuva laajennettiin

koskemaan sellaisia asiakokonaisuuksia, jotka heikentävät yhteiskunnan sosiaalista koheesiota ja lisäävät vastakkainasettelua. Tuossa yhteydessä asiantuntijaverkoston keskeisiksi tehtäviksi määriteltiin yhteisen näkemyksen luominen Helsingin turvallisuutta vaarantavista ilmiöistä, niihin johtavien varhaisten signaalien tunnistaminen sekä ennaltaehkäisyä tukevien toimenpiteiden suunnittelu ja koordinointi erityisesti asuinalueiden eriytymisen, jengiytymisen, vihapuheen ja väkivaltaisen ekstremismin alueilla. (Kirje 27.1.2017, Helsingin poliisilaitos.)

Kesäkuussa 2018 pidetyssä Turvallinen Helsinki -asiantuntijaverkoston kokouksessa Citycenterin turvallisuustilanteen selvittäminen ja sen valikoituminen toimenpiteiden kohteeksi sai alkusysäyksensä. Kokouksessa oli tuolloin edustus Helsingin poliisilaitoksesta, Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialalta, Helsingin yliopistosta, Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta, Helsingin kaupungin kaupunginkansliasta, Suojelupoliisista sekä Rikosseuraamusvirastosta. (Muistio 8.6.2018, Helsingin kaupunki.) Kokouksessa esitettiin tavoite saada muutos alueen turvallisuustilanteeseen yhdessä toimimalla ja ottamalla nuoret mukaan päätöksentekoon. Toimenpidemalliksi ehdotettiin paikallista ongelmanratkaisumallia, jonka avulla pyritäisiin puuttumaan turvallisuutta vaarantaviin ilmiöihin ja rikolliseen oirehdintaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Asiantuntijaverkostolle luotiin tätä tehtävää varten alatyöryhmä. (Muistio 8.6.2018, Helsingin kaupunki.) Alatyöryhmä käynnisti hieman myöhemmin hankkeen, jonka toimintaa tässä tutkimuksessa käsitellään.

Puhuttaessa julkisen tilan häiriöistä ja häiriökäyttäytymisestä, useimmiten ajatellaan, että julkiseen tilaan liittyvät ongelmat johtuvat kontrollin puutteesta ja häiriöt voidaan poistaa kontrollia lisäämällä. (Koskela 2009, 44). Tämä on myös usein kansalaisilta poliisin tai järjestyksenvalvonnan suuntaan esitetty toive ja perinteiselle poliisitoiminnalle tuttu keino puuttua ongelmiin. Kaikilla tulisi kuitenkin olla yhtäläinen oikeus olla julkisissa tiloissa. Tilan ns. puhdistaminen ei-toivotuista tai uhkaaviksi määritellyistä ihmisistä harvoin on kestävä turvallisuusratkaisu. Kun puututaan näkyviin ongelmiin, syvemmällä olevien ongelmien syiden sijasta, tuloksena on ongelmien siirtyminen, ei poistuminen. (Koskela 2009, 211.) Kun turvallisuuden haasteeseen pyritään vastaamaan tilan kontrollilla, seurauksena on sosiaalisen vuorovaikutuksen jäykistyminen ja yhteiskunnan entistä jyrkempi polarisoituminen. (Koskela 2009, 41).

Haasteena onkin, miten ratkaista julkisen tilan turvallisuusongelmaa pysyvästi siten, että tila edelleen säilyy avoimena ja julkisena. Herää helposti kysymys, mahtaako poliisilla yksin oikeastaan olla tähän keinoja? Entä mitä muut toimijat voivat tuoda ongelman ratkaisuun lisää?

Tutkimuksessa tarkastellaan, miten poliisi yhdessä muiden toimijoiden kanssa onnistuu Helsingin päärautatieaseman asematunnelin, Kompassitason ja kauppakeskus Citycenterin turvallisuuden parantamisessa hyödyntämällä paikallista ongelmanratkaisumallia. Perinteisiä poliisin toimintamalleja, kuten valvonnan lisäämistä ja valvontaiskuja muun muassa huumausaineiden katukauppaan on alueella useasti jo kokeiltu. Niiden avulla pysyviä tuloksia turvallisuustilanteen muutoksessa ei ole kuitenkaan saavutettu.

2.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessa tutkittavan tapauksen osalta pyritään selvittämään, miten asioita voisi tehdä paremmin ja onko paikallisesta ongelmanratkaisumallista apua tässä pyrkimyksessä. Paikallinen ongelmanratkaisumalli edellyttää toimenpiteitä ja väliintuloja. Tutkimuksen olettaisi näin tuovan tietoa, joka palvelee nykyisten toimintamallien kehittämisessä. Tutkimusmenetelmäksi valittiin kvantitatiivinen toimintatutkimus.

Kvantitatiivisessa, eli määrällisessä tutkimuksessa ollaan usein kiinnostuneita erilaisista luokitteluista, syy- ja seuraussuhteista, vertailusta ja numeerisiin tuloksiin perustuvasta ilmiön selittämisestä. (Koppa 2018.) Tutkimuksessa tilanteen ja mahdollisen muutoksen kuvaaminen tilastojen ja numeroiden avulla tuntui luonnollisimmalta valinnalta. Toimintatutkimus taas on tapaustutkimuksen kaltainen tutkimusstrategia, joka kohdistuu tiettyyn erityistapaukseen. Toimintatutkimus tutkimusmenetelmänä sopii tilanteeseen, sillä sen avulla puututaan todellisiin elämän tapahtumiin ja tarkastellaan välitulon vaikutuksia. Kyse on tutkimusmenetelmään enemmän lähestymistavasta, jossa yhdistetään käytännön kehittämistyö ja tutkimus. Toimintatutkimuksen avulla pyritään lisäksi löytämään tietoa, joka palvelee käytänteiden kehittämistä. (Heikkinen 2015, 204.)

Toimintatutkimus on myös itsereflektion muoto, jonka suorittavat sosiaaliseen tilanteeseen osallistujat päämääränään parantaa käytäntöjensä järkevyyttä ja oikeudenmukaisuutta sekä saavuttaa parempi ymmärrys näistä käytännöistä ja niiden olosuhteista. (Huttunen & Heikkinen 1999, 9.) Paikallisessa ongelmanratkaisumallissa eri toimijat pohtivat erikseen ja yhdessä omaa rooliaan ja toimenpiteitään, mutta myös yhteistoimintaa ja sen toimivuutta. Muiden näkökulmat ja lähestymistavat laajentavat omaa katsantokantaa omiin toimintamalleihin ja oman toiminnan hahmottamiseen osana kokonaisuutta. Toimintatutkimukseen liittyvä itsereflektointi tukee omien ja muiden tarpeiden ymmärtämistä sekä omaa osuutta kokonaiskuvassa ja auttaa toiminnan kehittämisessä, joten onnistuessaan se voi osoittautua tutkimuksen parhaimmaksi anniksi.

Tutkimuksen aineisto hankittiin kyselylomakkeiden ja haastatteluiden avulla, joita analysoimalla tarkastellaan paikallisen ongelmanratkaisumallin tehokkuutta ja pyritään löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiin. Kyselyiden ja haastattelujen lisäksi tutkimuksessa sivutaan tapaukseen liittyviä tilastoja. Tarkoituksena oli vielä huomioida kokonaiskuvan täydentämiseksi tapauksessa mukana olleiden toimijoiden näkemykset, mutta tutkimuksessa tämä osa jäi toteutumatta.

2.2 Tutkimusongelma

Tässä tutkimuksessa on tarkoitus selvittää, onko paikallinen ongelmanratkaisumalli tehokas toimintamalli paikallisen turvallisuusongelman ratkaisemisessa, johon liittyy eri toimijoiden toiminnan yhteensovittaminen, ongelmien taustalla vaikuttavien syiden selvittäminen ja pysyvien ratkaisujen tavoittelevinen. Päättökysymys on siis: **Voidaanko paikallista ongelmanratkaisumallia käyttämällä parantaa objektiivista turvallisuutta ja subjektiivista turvallisuuden tunnetta?** Tutkimuksessa tarkastelun ajallinen perspektiivi on suhteellisen lyhyt, joten ratkaisujen pysyvyyttä arvioidaan tässä vaiheessa lähinnä ongelmien siirtymisen ja tutkimuksen aikaisten muutosten näkökulmasta sekä pohditaan mikä mahdollisten vaikutusten kesto voisi olla.

Toimintatutkimuksessa tutkimuskysymysten muotoilu alkaa tutkimuksen tehtävän määrittelystä. Tämä perustuu toimintatutkimuksen olennaiseen piirteeseen, jonka mukaan tutkimuksessa haetaan käytäntöön sovellettavaa ja hyödynnettävää tietoa käytänteiden kehittämiseksi. (Heikkinen 2015, 209.)

Haastattelu- ja kysymyslomakevastaukset antavat vihjeitä siitä, mitkä seikat alueella koetaan turvattomuutta aiheuttaviksi tekijöiksi ja toisaalta mitä toiveita ihmisillä on turvallisuuden parantamiseksi. Näiden tietojen avulla on mahdollista miettiä tarpeellisia toimenpiteitä myös tämän tutkimuksen ulkopuolella tai yleisesti ottaen pohtia toimenpiteiden tarpeellisuutta tai sitä, mistä turvattomuus tai pelot kumpuavat ja mikä niihin vaikuttaa. Tutkimuksen odotetaan vastaavan päätutkimuskysymyksen lisäksi siihen, mitkä seikat aiheuttavat ihmisissä eniten turvattomuuden tunnetta kyseisellä alueella, miten ihmisten turvallisuuden tunteeseen voitaisiin vaikuttaa ja mitä ihmiset itse toivovat turvallisuuden parantamiseksi.

Tutkimuskysymysten lisäksi mukana olevien toimijoiden työn ja käytännön toimien myötä nousee esiin varmasti myös seikkoja, joiden koetaan vaikeuttavan yhteistoimintaa tai omassa työssä onnistumista. Näitä seikkoja saattavat olla eri viranomaisille kuuluvien tehtävien väliin jäävä harmaa alue, jolloin kukaan ei ota asiaa hoitaakseen, tiedonkulku tai yhteiskunnan palveluketjuissa olevat "pullonkaulat", jotka pahimmillaan estävät tilanteessa tarvittavan avun saamisen. Nämä seikat voivat olla tutkimuksen lisäänti ja kehityksen kohde tulevaisuudessa yhteistoiminnoissa, mutta tässä tutkimuksessa ne rajataan tarkemman tarkastelun ulkopuolelle.

2.3 Keskeiset käsitteet

Tutkimuksessa mitataan paikallisen ongelmaratkaisumallin mahdollisuuksia turvallisuuteen ja ihmisten turvallisuuden tunteeseen vaikuttamisessa. Tutkimuksessa tuloksia esitetään numeraalisessa muodossa. Tämän vuoksi tässä luvussa pyritään määrittämään tutkimukseen liittyvät varsin abstraktit käsitteet mahdollisimman analyttisesti, jotta niitä voitaisiin mitata. Keskeisimpiin käsitteisiin kuuluu myös itse paikallisen ongelmanratkaisun toimintamalli, muita keskeisiä käsitteitä unohtamatta.

Olennaisimmille käsitteille on varattu jäljempänä tekstissä omat lukunsa, joissa nämä käsitteet avataan syvällisemmin.

Turvallisuus on moniselitteinen ja -merkityksellinen käsite. Useat tutkijat, muun muassa Virta (2012, 121–122) ovat kuvanneetkin turvallisuutta metaviitekyhykiseksi, joka tulee operationalisoida kunkin tieteenalan, tutkimustradition ja lähestymistavan mukaan. Turvallisuuden lähtökohtana on uhka tai uhat, joita vastaan turvallisuudella pyritään suojautumaan. Pohjimmiltaan turvallisuudessa on kyse olotilasta, joko tunteesta yksilön tasolla tai yhteiskunnallisesta tilasta yhteisön tasolla. Yhteiskunnan tasolla turvallisuus voidaan määrittää yhteiskunnallisena tilana esimerkiksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kautta. (Silvasti 2016, 275–276.) Turvallisuus mittaa uhkien puuttumista suhteessa ydinarvoihin ja subjektiivisessa mielessä kyse on pelon puuttumisesta sen suhteen, että hyökkäys näitä ydinarvoja vastaan tulee. (Laitinen 1999, 100.) Ihmistasolla turvallisuus on inhimillinen peruspyrkimys. Se on keskeinen inhimillinen ja sosiaalinen arvo. (Niemelä 2000, 22.) Laitisen (1999, 100) teoksessa turvallisuutta kuvataan muun muassa seuraavasti: "ylin halun ja toiveen kohde tai ahdistuneisuuden puute, josta onnellinen elämä riippuu" sekä "yksilöllistä ja kollektiivista hyvää". Tässä tutkimuksessa lähestymistapa turvallisuuden käsitteeseen on yhteiskuntarauhan, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä yksilön hyvinvoinnin näkökulma.

Turvattomuus on myös monikerroksinen käsite. Se voi olla laskennallinen tilastoiduista rikoksista päätelty riski joutua rikoksen kohteeksi. Samalla se on myös henkilökohtainen tilastoista riippumaton tunne, joka on kokijalleen varsin todellinen. Turvattomuus on sosiaalinen konstruktio - kollektiivisen mielikuvituksen, median ja muiden tiedonlähteiden muovaama mentaalinen kokonaisuus. Käsitteet siitä, mikä on turvatonta ja miten turvallisuuteen pyritään, muotoutuvat arkipäiväisessä kommunikaatiossa. (Koskela 2009, 37–38.) Turvattomuuden kokemus yksilötasolla on psykologinen. Turvattomuus ilmenee pelkoina, psykosomaattisena oirehdintana ja huolestuneisuutena. (Niemelä 2000, 21.) Turvattomuuden alaan kuuluvat muutkin yksilön elämän huolenaiheet, kuten terveyteen, ihmissuhteisiin, toimeentuloon, ympäristöön tai maailman tilanteeseen liittyvät asiat. (Heiskanen 2002, 24). Turvallisuus ja turvattomuus eivät ole täysin toistensa vastakohtia, sillä turvallisuus merkitsee tilannetta, jossa on olemassa turvallisuusongelma, mutta on ryhdytty toimiin sen saamiseksi hallintaan. Sen sijaa turvattomuus on tila, jossa on turvallisuusongelma, mutta ei ole ryhdytty toimii sen ratkaisemiseksi. (Laitinen 1999, 103–

104.) Turvattomuuden lähikäsitteitä ovat muun muassa riski, uhka, vaara ja pelko. (Niemelä 2000, 23).

Turvallisuuden tunne voidaan kuvata kokemuksellisenä maailmasuhteena, joka koskettaa identiteettiä ja kaikkia elämänalueita monisyisesti. Turvallisuuden tunne riippuu sekä itsestä että ulkomaailmasta, se syntyy näiden leikkauspisteessä. Se on subjektiivinen kokemus, jossa omat kyvyt ja keinot hallita maailmaa peilautuvat ulkoisia haasteita vastaan. (Lahikainen 2000, 70.)

Ongelmalähtöinen poliisitoiminta (eng. Problem-oriented policing, POP) on poliisitoiminnan lähestymistapa, jossa etusijalla on poliisin toimivaltaan kuuluvien ongelmakäyttäytymisten toistumisen estäminen, ei pelkästään yksittäisiin hälytystehtäviin reagoiminen. Keskiössä on ongelmien tunnistaminen, mutta myös tuloshakuinen ja vahvasti analyyttinen työskentelytapa. (Goldstein 1990, 34; Wakefield & Fleming 2009, 245.) Toiminnalla pyritään pureutumaan häiriöiden tai toistuvien poliisitehtävien taustalla vaikuttaviin syihin. Tavoitteena on sekä palvella kansalaisia, että vähentää poliisin tarvetta kehittämällä tehokkaita ratkaisuja tunnistettuihin yhteisön kannalta tärkeisiin poliisiyhteistyöhön liittyviin ongelmiin. (Brogden & Nijhar 2005, 33–34; Wakefield & Fleming 2009, 245.) Toimintaa käsitellään laajemmin hieman myöhemmin. Ongelmalähtöiseen poliisitoimintaan liittyy olennaisesti paikallinen ongelmanratkaisumalli.

Paikallinen ongelmanratkaisumalli on ongelmalähtöisen poliisitoiminnan toimintamalli, jonka avulla poliisi pyrkii ratkaisemaan turvallisuutta koskevia ongelmia. Sovelluksia mallista on olemassa useampia, mutta suosituimmat perustuvat Yhdysvalloissa luotuun ja käyttöön otettuun SARA -malliin, jota myös tässä tutkimuksessa käsitellään. Malli kuvataan tarkemmin omassa luvussaan myöhemmin.

Lähipoliisitoiminnan (eng. Community policing) englanninkielinen termi on laaja ja monissa merkityksissä käytetty. Suomessa se on usein käännetty lähipoliisitoiminnaksi. Toiminnassa kuvataan ennemmin olevan kyse suuremmasta filosofiasta, joka liittyy yhteisöllisyyteen, vastuullisuuteen ja läpinäkyvyyteen kuin toimintamalleista. Toiminta käsittää erilaisin tavoin ja strategioin tehdyn poliisityön, joka vastaa paikallisen yhteisön tarpeisiin. (Brogden & Nijhar 2005, 1-2). Suomenkielisessä termistössä

lähipoliisitoiminnan katsotaan olevan yksi ennalta estävän toiminnan muodoista. Toimintaa käsitellään omassa luvussaan laajemmin hieman myöhemmin.

Ennalta estävä poliisitoiminta on poliisin kaikkeen toimintaan poikkileikkaavasti sisältyvä toimintatapa, jota tehdään poliisiorganisaation kaikilla tasoilla. Ennalta estävä toiminta muodostuu kokonaisuudesta, johon kuuluu ennalta estävästi suoritettu jokapäiväinen poliisin toiminta ja erityistoiminta, jossa poliisi toteuttaa toimenpiteitä ensisijaisena tavoitteenaan ennalta estävä turvallisuuden parantaminen. Ennalta estävän poliisitoiminnan tavoitteena on yhteiskunnan turvallisuuden parantaminen ja rikosten torjunta. Poliisi estää rikoksia, järjestyshäiriöitä, onnettomuuksia ja ratkaisee ongelmia yhteistyössä ihmisten, muiden viranomaisten ja keskeisten kumppaneiden kanssa. Ennalta estävän toiminnan tulokset näkyvät yhteiskunnan turvallisuuden ja ihmisten turvallisuuden tunteen parantumisena. (Sisäministeriö 2014.) Tässä tutkimuksessa ennalta estävällä poliisitoiminnalla viitataan poliisin ennalta estävään erityistoimintaan.

2.4 Aikaisempia tutkimuksia

Suomalaista tutkimusta paikallisen ongelmanratkaisumallin tehokkuudesta käytännön tasolla ei juuri ole. Kansainvälisesti eritasoisia tutkimuksia sen sijaan löytyy runsaasti, erityisesti yhdysvaltalaisista tutkimuksista. Tässä luvussa käsitellään paria artikkelia, jotka ovat koonneet ja tarkastelleet lähipoliisi- ja ongelmalähtöiseen poliisitoimintaan liittyneitä tutkimuksia. Pelkoa ja pelon kokemuksia on sen sijaan Suomessakin tutkittu paljon. Tämän tutkimuksen tulosten tarkastelun ja tulkinnan näkökulmasta näihin näkemyksiin on tärkeä tutustua, joten aloitetaan niistä.

2.4.1 Pelon ja turvattomuuden tutkimuksesta

Pelon ja turvattomuuden kokemuksia on tutkittu paljon. Tässä tutkimuksessa ei mennä sen kovin syvälle aiheeseen, mutta tiettyjä pelon ja turvattomuuden kokemiseen liittyviä seikkoja on tässä yhteydessä syytä käydä läpi. Nämä auttavat selittämään tutkimuksen tärkeyttä sekä tarkastelemaan ja ymmärtämään laajemmin tutkimuksen tuloksia.

Koskelan (2009, 29, 38) mukaan nyky-yhteiskuntaa leimaa monille elämänalueille ulottuva vieraan pelko. Pelon pohjaksi nousee sosiaalinen erottelu- se, että on olemassa joku niin perustavanlaatuisesti Toinen, että on syytä pelätä. Toisin kuin median välittämän kuvan perusteella voisi ajatella, riski joutua kadulla tuntemattoman hyökkääjän tekemän väkivallan kohteeksi on rikostilastojen perusteella laskettuna varsin pieni. On siis enemmän kyse mielikuvista kuin todellisten vaarojen lisääntymisestä. Mielikuvilla on kuitenkin suuri merkitys ihmisten hyvinvoinnille. Rikoksen pelolla on monia epäsuoria yhteiskunnallisia kustannuksia. Pelko saattaa pirstoa yhteisöä jakamalla julkisen tilan paikkoihin, joissa osa ihmisistä ei uskalla liikkua. Pelko vaikuttaa ihmisten käyttäytymistottumuksiin. Rikoksen pelko voi aiheuttaa sen, että varakkaat muuttavat levottomaksi koetuilta alueilta, mikä kärjistää väestön sosiaalisen jakautumisen alueellista luonnetta. Pelon on havaittu koventavan rangaistusasetteita ja se saattaa lisätä erilaisia turvakeinoja tai varotoimenpiteitä, kuten ampuma-aseiden tai teräaseiden mukana pitämistä ja niiden käyttämistä ristiriitatilanteissa. Pelon ja käyttäytymisen muutosten on arveltu ruokkivan toisiaan. Pelkäävä rajoittaa liikkumistaan, pelkää enemmän, liikkuu yhä vähemmän jne. (Heiskanen 2002, 175.)

Pelon kyljessä kasvavat individualismi ja ennakkoluuloisuus. Sekä kulttuurin osa-alueet, että kaupunkitila polarisoituvat. Turvattomuuden myötä tulee myös vaikeammaksi ymmärtää toisenlaisia elämäntapoja tai kontrollikritiikin perusteita. Me vastaan muut - erottelu muotoutuu jäykäksi ja siitä on vaikea neuvotella. Pelkoon kytkeytyy annos ennakkoluuloja ja suvaitsemattomuutta. Mielikuvilla turvattomuudesta on myös tilallisia seurauksia; ihmiset välttelevät turvattoman tuntuista alueita ja huonomaineisia paikkoja, jolloin niistä tulee entistä autiompia ja entistä turvattomampia. (Koskela 2009, 29–31, 38.) Pelon kulttuuria seuraa usein kontrollimyönteisempi ilmapiiri. Turvattomuus johtaa helposti konservatiiviseen asennemaailmaan, johon liittyy usein vahva luottamus auktoriteetteihin, kuten poliisiin. (Koskela 2009, 31.)

Turvattomuuden tunne on täysin subjektiiviseen kokemukseen pohjautuva. Niinpä tutkittaessa ja kysyttäessä pelkoa tai turvattomuuden kokemuksia on kyse lähinnä mielipidekysymyksistä. Ne eivät ole suoraan omassa elämässä havainnoitavissa olevaa konkretiaa, vaikka ne saattavat monin tavoin vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen. Turvattomuus on väkivallan pelkoa oleellisesti laajempi käsite ja siihen kuuluvat muutkin

yksilön elämän huolenaiheet kuten terveys, ihmissuhteet, toimeentulo sekä ympäristöön ja maailman tilanteeseen liittyvät seikat. (Heiskanen 2002, 23–24).

Haavoittuvuus, se ettei pysty puolustautumaan, on keskeinen varsinkin väkivallan pelkoa määrittävä tekijä. Tämä puolustautumiskyky voi heikentyä uhkaavasta tilanteesta poistumiskyvyn, fyysisen voiman, mahdollisesta vammasta arvioitun toipumiskyvyn heikkouden tai puolustautumisessa tarvittavien välineiden puuttumisen vuoksi. Haavoittuvuuteen liittyy fyysisiä, sosiaalisia ja tilannekohtaisia tekijöitä. Tilannetekijä on esimerkiksi ulkoinen kontrolli, joka valvonnalla suojaa rikokselta. (Heiskanen 2002, 180.) Tämä selittää usein esitettyä toivetta lisätä järjestyksenvälvojen ja poliisien läsnäoloa.

Väkivallan pelkoa koskevat tutkimukset osoittavat, että **sukupuolella** on merkitystä; naisten pelko on yleisempää kuin miesten. Osa miesten "pelottomuudesta" voi selittyä maskuliinisuuden kulttuuripiirteillä, jotka eivät rohkaise pelon ilmaisemiseen. Naisten pelko pohjautuu usein siihen, että he ovat fyysisesti haavoittuvampia ja kyvyttömämpiä puolustautumaan. Naisten pelkoa lisäävä vallan puute, voidaan esittää heijastumana miesten vallasta sukupuolistratifikoituneessa yhteiskunnassa. Naisten kokema pelko ei ole olennaista vain laajuutensa vuoksi, vaan sisällöltään ja vaikutuksilta, joita pelolla on naisten elämään. Naiset joutuvat rajoittamaan elämänsä miesten heihin kohdistuman seksuaalisen ahdistelun ja väkivallan pelon vuoksi. Maskuliinisen vallan alistamia eivät Heiskasen mukaan ole vain naiset ja lapset, vaan monet vähemmistöt kuten homoseksuaalit, etniset vähemmistöt sekä valtavirrasta poikkeaviin uskontokuntiin kuuluvat. (Heiskanen 2002, 181–182.)

Ikääntymisen myötä väkivallan haavoittavuus lisääntyy sekä puolustuskyvyn heikkenemisen että vammojen kohtalokkuuden kannalta. Vanhempien ihmisten kohdalla pelkoon saattavat iän lisäksi vaikuttaa muut tekijät, kuten yksin asuminen ja terveysongelmat. (Heiskanen 2002, 184–185.)

Useissa tutkimuksissa on havaittu pelon lisääntyvän asuma-alueen koon kasvaessa. **Suurissa kaupungeissa** pelätään enemmän. Lisäksi on havaittu pelon olevan yleisempää

suurkaupunkien keskusta-alueilla. Helsingin keskusta vetää puoleensa kaupungin reuna-alueiden sekä lähikuntien väestöä, jolloin rikosluvut asukaslukuun suhteutettuna voivat antaa synkän kuvan. Toinen suurten kaupunkien pelkoa ja turvattomuutta lisäävä piirre on tuntemattomien ihmisten suureen määrään perustuva urbaanin elämän erilaisuus ja vieraus. Ihmiset asuvat usein yksin ja saattavat kärsiä yksinäisyydestä. Sosiaalinen kontrolli toimii kaupungistuneessa kulutusyhteiskunnassa heikommin kuin keskusten ulkopuolella ja pelko on itse asiassa osoitin lähiympäristön sosiaalisen kontrollin menetystä koskevista tuntemuksista. (Heiskanen 2002, 186–187.)

Asuinympäristö on tutkimuksissa osoittautunut monella tavalla pelkoon vaikuttavaksi tekijäksi. Toisaalta Suomessa väestörakenteen alueelliset erot ovat pieniä. Muita pelkojen selitystapoja ovat muun muassa toissijaiset kokemukset. Näitä tarjoavat muiden ihmisten kokemukset, mutta myös media ja väkivaltaviihde. (Heiskanen 2002, 186, 199.)

2.4.2 Helsingin turvallisuustutkimukset

Helsingin kaupunki on tehnyt asukkailleen suunnattuja turvallisuuskyselyjä kolmen vuoden välein, vuodesta 2003 lukien. Kaikkiaan tutkimusten avulla on helsinkiläisten koettua turvallisuutta tutkittu viidesti, eli vuosina 2003, 2006, 2009, 2012 ja 2015. Turvallisuustutkimusten peruselementtinä on ollut selvittää miten turvalliseksi helsinkiläiset kokevat oman asuinalueensa ja kaupungin yleensä. Kokemusta turvallisuudesta pidetään tärkeänä kaupunkikehityksen mittarina. Se, miten turvalliseksi asuinalue ja kotikaupunki koetaan, vaikuttaa viihtymiseen ja hyvinvointiin sekä liikkumisvalintoihin ja jopa muuttopäätöksiin. (Keskinen & Laihin 2017, 10–11.)

Vaikka kyselyt ovat toteutettu eri vuosina mahdollisimman samalla tavalla, on painotuksissa ja kysymyksien asettelussa sekä muotoilussa ollut eroja. Lisäksi tuorein tutkimus kattaa aiempaa useampia turvallisuuden osa-alueita. Näin ollen tutkimukset eivät ole täysin verrattavissa yksi yhteen, mutta tämän tutkimuksen kannalta niistä saa hyvän kuvan helsinkiläisten turvallisuuden tunteeseen vaikuttavista asioista ja tiettyjen alueiden ja tekijöiden korostumisesta. Vaikka turvallisuustutkimuksissa on keskitytty paljon

asuinalueisiin liittyviin seikkoihin, rikostilastoihin ja rikoslajeihin, ne on tässä tutkimuksessa jätetty vähemmälle huomiolle ja niistä on poimittu tähän tutkimukseen liittyviä verrattavissa olevia kokemuksia yleisistä paikoista, joukkoliikenneasemista sekä kauppa- ja ostoskeskuksista.

Viimeisimmän, vuonna 2017 julkaistun turvallisuustutkimuksen 'Kaikesta huolimatta turvallista - Helsingin turvallisuustutkimus 2015' aineisto kerättiin vuosien 2015 ja 2016 vaihteessa. Tutkimuksessa todetaan, että turvallisuuden tunne on hyvinvoinnin osatekijä, turvallisuus on yksi ihmisen perustarpeista ja myös oikeuksista. Vaikka kyse on tunteesta, on turvattomuuden kokemuksiin syytä suhtautua vakavasti, sillä ne ohjaavat käyttäytymistämme ja liikkumistamme. (Keskinen & Laihin 2017, 11.) Tuoreimmassa tutkimuksessa monia perinteisiä kysymyksiä laajennettiin ja syvennettiin uusin näkökulmin ja mukaan kyselyn kohteiksi otettiin ensi kertaa myös maahanmuuttajataustaiset henkilöt. (Keskinen & Laihin 2017, 132).

Vuoden 2015 turvallisuuskyselyssä tiedusteltiin turvattomuutta herättäviä paikkoja. Koko kaupungin tasolla eniten mainintoja saivat joukkoliikenneasemat, kauppa- ja ostoskeskukset sekä puistot ja lenkkeypolut. Joukkoliikenteen asemat, kuten juna-, metro- ja bussiasemat mainittiin usein turvattomuutta herättävinä paikkoina. Helsingin päärautatieasema, mukaan lukien sen lähiympäristö ja asematunneli olivat yleisimmin mainitut turvattomuutta herättävät paikat. (Keskinen & Laihin 2017, 47.) Kyselyssä selvitettiin myös katukuvaan liittyviä näkemyksiä. Vastaajista joka toista häiritsi suuresti kaduilla sekavasti käyttäytyvät ihmiset ja kerjäläiset. Myös metelöinti ja muu häiriökäyttäytyminen mainittiin. Toisaalta alkoholin suhteellisen vapaaseen käyttöön Helsingissä on tutkimuksen mukaan totuttu, vaikka mainintoja sai sekin. (Keskinen & Laihin 2017, 68.) Turvallisuuskyselyn päätteeksi vastaajilla oli mahdollisuus kertoa vapaasti tutkimuksen aihepiiriin liittyvistä asioista. Eniten kommentteja keräsi poliisin/rajavaikvonnan/vartiointin näkyvyyden lisääminen. Muut huomioitavat asiat, jotka saivat reilummin kommentteja, olivat muun muassa viranomaisille suunnattu kritiikki, huoli nuorista, kiitokset viranomaisille, maahanmuuttajiin/turvapaikanhakijoihin liittyvät kommentit, liikennekäyttäytyminen, asuinalueiden eriytyminen, alkoholin käyttö, huumeiden käyttö, epäsiisteys tai hoitamattomat alueet sekä ahdistelu tai pelko joutua ahdistelluksi. (Keskinen & Laihin 2017, 72.)

Viimeisintä edeltävässä turvallisuustutkimuksessa 'Stadiin kuuluu pieni rosoisuus - Helsingin turvallisuustutkimus 2012' todettiin, että koettu pelko ja turvattomuus ovat kokijalleen jo sellaisenaan vahvoja ja todellisia tunteita, joilla voi olla hyvin konkreettisia seurauksia. Rikollisuuden pelon on todettu heikentävän toimintakykyä, koettua hyvinvointia ja psyykkistä terveyttä. Se voi myös kapeuttaa yksilön fyysistä ja sosiaalista elämänpiiriä. (Laihin & Tuominen 2013, 7.)

Vuoden 2012 turvallisuustutkimuksessa joukkoasemat nousivat taas turvattomuutta aiheuttavina paikkoina, sillä ne esiintyivät joka kuudennessa vastauksessa. Asemien turvattomuus liittyy useimmiten niissä aikaansa viettäviin ihmisiin ja porukoihin, mutta myös asemien valaistus, syrjäinen sijainti tai autius tiettyinä vuorokaudenaikoina voivat olla turvattomuutta aiheuttavia tekijöitä. Etenkin esikaupunkialueilla turvattomuuskokemukset näyttävät paikantuvan joukkoliikenteen asemiin sekä kauppa- ja ostoskeskuksiin. Ostos- ja kauppakeskuksissa turvattomuuden syyt ovat samankaltaisia kuin asemilla, mutta myös anniskeluravintoloiden keskittyminen näihin paikkoihin lieveilmiöineen aiheuttaa turvattomuutta. Ostos- ja kauppakeskukset ovat usein alueidensa toiminnallisia keskuksia, joissa asioidaan ja joiden ohi kuljetaan päivittäin. (Laihin & Tuominen 2013, 31.)

Kun vastaajilta kysyttiin, minkä toimenpiteiden he arvioivat vaikuttavan Helsingin viihtyisyyteen ja turvallisuuteen, korostuivat vastauksissa jälleen poliisipartioiden näkyvyyden lisääminen ja joukkoliikenneasemien vartioinnin parantaminen. Muita kannatusta saaneita toimenpiteitä olivat muun muassa puistojen ja katujen valaistuksen lisääminen, vartijoiden käyttäminen joukkoliikenteen kulkuvälineissä, vartijoiden näkyvyyden lisääminen, nuorisotilojen lisääminen, vapaaehtoistoiminnan lisääminen nuorten keskuudessa ja kameravalvonta julkisilla paikoilla. (Laihin & Tuominen 2013, 41.)

2.4.3 Kansainvälisiä tutkimuksia lähipoliisi- ja ongelmalähtöisestä poliisitoiminnasta

Alun perin vuonna 2012 ja uudestaan vuonna 2014 julkaistussa artikkelissa *'Community-oriented policing to reduce crime, disorder and fear and increase satisfaction and legitimacy among citizens: a systematic review'*, Charlotte Gill, David Weisburd, Trevor Bennett, Cody W. Telep ja Zoe Vitter tarkastelivat lähipoliisitoiminnan (community-oriented policing) toimivuutta rikollisuuden, häiriöiden ja pelkojen vähentämisessä sekä poliisiin kohdistuvan tyytyväisyyden ja legitiimiyden lisäämisessä. Tarkasteluun oli otettu 65 tapausta, jotka sisälsivät eriasteista tarkastelun kelpoisuuskriteerit täyttävää lähipoliisitoimintaa. 55 tapausta oli Yhdysvalloista, 8 Iso-Britanniasta ja 2 Australiasta. Lähipoliisitoiminnan tuloksien mittarina toimivat kansalaisten tyytyväisyys poliisin, poliisin legitiimiyys, kansalaisten havaitsemien häiriöiden määrä, muutokset rikollisuuden pelossa ja rikosten määrä. (Gill & Weisburd & Telep & Vitter & Bennett 2014.)

Tarkastelun tulokset antoivat vahvaa näyttöä siitä, että lähipoliisitoiminta parantaa kansalaisten tyytyväisyyttä poliisiin ja poliisin legitimizeettiä sekä kansalaisten käsitystä häiriöistä. Havaitut tulokset ovat lähipoliisitoiminnan päätavoitteiden mukaisia, sillä toiminnan tavoite on vaikuttaa poliisin ja kansalaisten välisiin suhteisiin. Näyttöä siitä, että toiminnalla olisi järjestelmällistä vaikutusta rikollisuuden pelkoon tai rikosten määrään ei sen sijaan löytynyt. On kuitenkin mahdollista, että toiminnan vaikutukset vaihtelevat eri rikostyyppien välillä. Myös toiminnan suotuisat vaikutukset, kuten tyytyväisyys poliisiin ja poliisin legitimizeetti, voivat kasvattaa halukkuutta raportoida rikoksista, joka peittää mahdollista rikollisuuden vähentymistä. Lisäksi toiminnalla on mahdollista olla mukana vähentämässä yhteisön konflikteja ja tehostaa sosiaalista valvontaa, joka on tehokasta ennakoivaa rikosten ehkäisyä. (Gill & ym. 2014, 22).

Kirjoittajat huomauttivat, että lähipoliisitoiminnan tehokkuutta arvioitiin tarkastelussa siinä muodossa kuin toimintaa oli kyseisissä tapauksissa tehty, ei niin kuin sitä pitäisi puhtaimmillaan tehdä. Tarkastelussa arvioitiin tapauksia, jotka sisälsivät jonkinasteista lähipoliisitoimintaa, joten suoria johtopäätöksiä lähipoliisi -filosofian tehokkuudesta parhaimmillaan ei kirjoittajien mukaan voida tehdä. Artikkelissa todetaan, että on

epätodennäköistä, että pelkkä poliisin aktiivisempi kanssakäyminen kansalaisten kanssa on riittävä keino vähentää rikollisuutta, mutta erityiset strategiat, kuten ongelmalähtöinen poliisitoiminta, voivat vaikuttaa yhteisön sitoutumiseen ja rikollisuuden kontrollointiin. Joka tapauksessa poliisin luomat positiiviset suhteet yhteisöön vaikuttavat kansalaisten tyytyväisyyteen ja luottamukseen, joka taas luo edellytyksiä tehokkaalle ongelmanratkaisulle. Ongelmanratkaisu voi toimia mekanismina, joka yhdistää yhteisön osallistumisen ja poliisin rikosten ja häiriöiden vähentämiseksi suunnatut strategiat, mikä puolestaan voi lisätä kansalaisten turvallisuuden tunnetta. Kirjoittajien mukaan loppujen lopuksi lähipoliisi -filosofian omaksuminen poliisitoiminnan osaksi ja sen yhdistäminen keskitettyihin, alueellisesti ja ongelmaakohtaisesti räätälöityihin rikollisuuden ehkäisystrategioihin, voi luoda hyvät edellytykset pitkän aikavälin parannuksille ja hyvinvoiville yhteisöille. (Gill & ym. 2014, 26.)

Toisessa vuonna 2008 julkaistussa artikkelissa *The effects of problem-oriented policing on crime and disorder*, David Weisburd, Cody W. Telep, Joshua C. Hinkle ja John E. Eck pyrkivät selvittämään, onko ongelmalähtöisellä poliisitoiminnalla vaikutusta rikosten ja häiriöiden vähentämisessä.

Artikkelissa tarkasteltujen tapausten tuli täyttää neljä kriteeriä; ongelmanratkaisussa tuli olla käytetty SARA-mallia, tapauksessa tuli olla verrokkiryhmä, vähintään yhdestä tuloksesta rikosten tai häiriöiden määrän muutoksessa tuli olla raportoitu riittävillä tiedoilla vaikutusten arvioimiseksi ja tapauksen tuli liittyä joko ongelma-alueeseen tai ongelmia aiheuttaviin henkilöihin. Kirjoittajat löysivät ainoastaan 10 tapausta, jotka täyttivät kriteerit. Tapaukset, jotka olisivat täyttäneet muut kriteerit, mutta joissa ei ollut verrokkiryhmää, osoittivat ylivoimaisesti ongelmalähtöisen poliisitoiminnan myönteiset vaikutukset. Näitä tapauksia oli 45 kappaletta. Kirjoittajat huomauttavatkin, että kymmenestä tarkastelussa olleesta tapauksesta vedettyihin johtopäätöksiin tulee suhtautua varauksella juuri niiden vähäisen määrän vuoksi. Samasta syystä tarkastelussa ei voitu selvittää toiminnan kustannusvaikutuksia, eikä tehdä johtopäätöksiä siitä, mitkä lähestymistavat toimivat parhaiten tiettyihin ongelmatyyppeihin. (Weisburd & Telep & Hinkle & Eck 2008, 4, 6, 10.)

Tarkasteluun otetut tapaukset käsittelivät erilaisia ongelmia, mikä osoitti kirjoittajien mukaan ongelmalähtöisen poliisitoiminnan laajaa sovellettavuutta. Kaksi tapauksista kohdistui koeajan uusintarikollisuuteen, kaksi huumausainekauppaan, yksi ilkivaltaan ja alkoholin käyttöön puistossa, yksi paikkoihin joissa tapahtui väkivaltarikoksia (ns. hot spots), yksi kouluväkivaltaan, kahdessa kyse oli ongelma-alueista ja yksi oli kohdennettu yleisesti rikollisuuteen. Tapauksista 9 oli Yhdysvalloista ja 1 Iso-Britanniasta. (Weisburd & ym. 2008, 16.)

Tarkasteltavana olleiden tapausten rikostyyppit ja interventiokeinot vaihtelivat suuresti, minkä vuoksi tapauksissa käytettyjä toimenpiteitä ja lopputuloksia ei ollut mahdollista vertailla keskenään. Toiminnan tehokkuuden arvioimiseksi, tarkasteltujen tapausten osalta oli määritetty toimenpiteiden keskimääräinen vaikutus, pienin vaikutus ja suurin ilmoitettu vaikutus. (Weisburd & ym. 2008, 24–25.)

Artikkeliin oli kerätty tapauksien osalta tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksia;

Muun muassa toimenpiteet tapauksessa, jossa keskityttiin ilkivaltaan ja alkoholin käyttöön puistossa, johtivat asukkaiden aktiivisempaan ilmoittamiseen häiriöistä ja ongelmia aiheuttaneiden rikosten vähenemiseen, vaikkakaan merkittävää eroa verrokkiryhmään ei ollut. Muina tuloksina raportoitiin, että poliisipartioiden näkyminen jalkautuneena ja polkupyörillä oli vähentänyt ihmisten rikollisuuden pelkoa. Huomioina tapauksen osalta mainittiin, että osa rikoksenteijöistä oli saattanut siirtyä toisille alueille.

Tapauksessa, jossa kyse oli alueista, joissa tapahtui väkivaltarikoksia, kuten tappeluita, ryöstöjä, pahoinpitelyitä ja väkivaltaista huumekauppaa, raportoitiin merkittäviä vaikutuksia rikosten vähenemisessä. Tappelut sekä omaisuus- ja huumerikokset olivat vähentyneet. Sen sijaan muutosta ryöstöissä ja häiriötilanteissa ei havaittu. Ainoastaan omaisuusrikosten havaittiin siirtyneen toiselle alueelle.

Koeajalla tai ehdonalaisessa vapaudessa olevien uusintarikollisuuteen keskittyvien tapausten osalta tulokset olivat merkittäviä. Toisessa tapauksessa toimenpiteiden kohteena olevasta ryhmästä rikoksenuusijoita oli ainoastaan 6% kun satunnaisessa vertailuryhmässä sama osuus oli 22%. Toisen tapauksen osalta 29% toimenpiteisiin osallistuvista suoritti

koeaikansa onnistuneesti, kun vastaavasti vertailuryhmässä osuus oli vain 11%. (Weisburd & ym. 2008, 48–49.)

Kirjoittajat toteavat, että keskimääräisiä vaikutuksia tarkasteltaessa, tulokset puhuivat vahvasti ongelmalähtöisen poliisitoiminnan puolesta. Se tehoaa rikollisuuden ja häiriöiden vähentämisessä. Toiminnan tehokkuus voi olla pientä ja vaikutukset melko vaatimattomia, mutta ongelmalähtöinen poliisitoiminta on mielekästä ja merkityksellistä käytännön kannalta. (Weisburd & ym. 2008, 25–26.) Kirjoittajat toteavat, että tehtyjen havaintojen perusteella voidaan tehdä yleistyksiä siitä, miten ja milloin ongelmalähtöinen poliisitoiminta näyttää toimivan parhaiten. Ensinnäkin, ongelmalähtöinen poliisitoiminta vaikuttaa olevan tehokkainta, kun koko poliisilaitos on täysin sitoutunut ongelmalähtöiseen poliisitoimintaan ja lähestymistapaan. Toisekseen, toiminnan odotusten tulee olla realistisia. Yleisesti ottaen parempia vaikutuksia saadaan kun keskitytään tietyn tyyppisiin rikoksiin sen sijaan, että yritettäisiin vaikuttaa kokonaisrikollisuuteen. Kirjoittajat muistuttavat, että tarkasteltaessa ongelmalähtöistä poliisitoimintaa, ei tarkoitus ole arvioida poliisin yksittäistä strategiaa, vaan arvioida poliisin prosesseja kehittää tilanteisiin tarpeellisia strategioita. (Weisburd & ym. 2008, 33–34.)

3 TUTKIMUKSEN METODOLOGIA JA AINEISTO

Tässä tutkimuksessa lähestymistapana toimii toimintatutkimus, johon liittyy teorian ja käytännön yhdistäminen ja jonka tavoitteena on käytäntöjen parantaminen. Tutkimusotteena puolestaan on kriittinen teoria, jossa pyritään muutokseen teorian avulla ja tutkitaan vallitsevasta ajattelusta poikkeavia vaihtoehtoja.

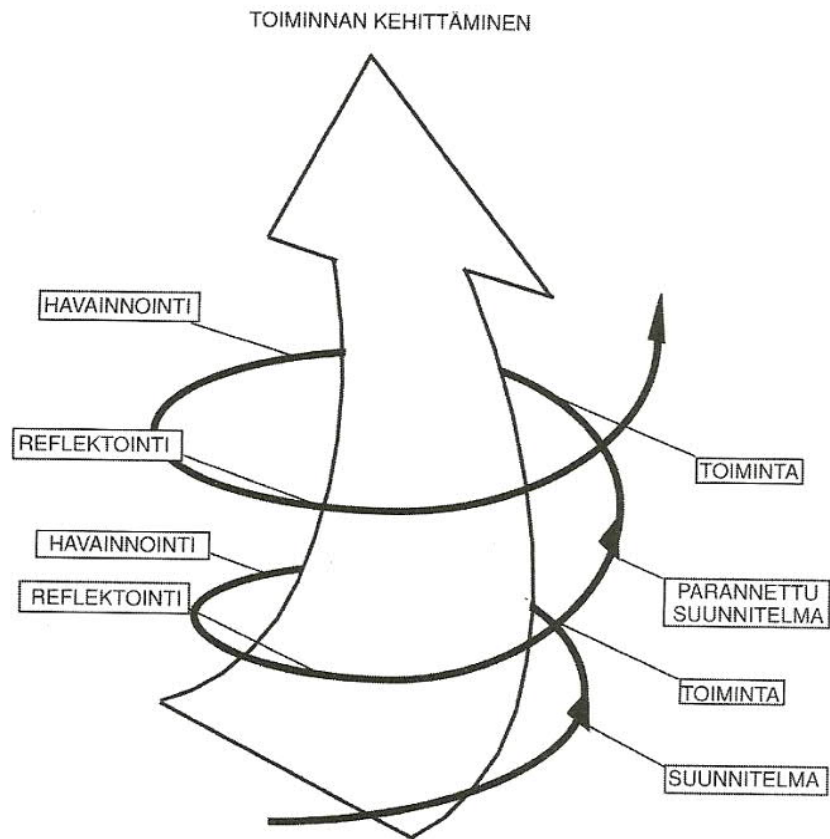
3.1 Lähestymistapana toimintatutkimus

Toimintatutkimus ei ole varsinainen tutkimusmenetelmä. Se on pikemminkin lähestymistapa, jossa yhdistetään käytännön kehittämistyö ja tutkimus. Perinteisesti tutkimusta ohjaa teoreettinen intressi: halutaan tietää, miten asiat ovat. Toimintatutkimusta

sitä vastoin ohjaa käytännöllinen intressi: halutaan tietää, miten asiat voisi tehdä paremmin. Kysymys jatkuu jopa niin, että selvitetään miten toivottava asiointi saadaan aikaan ja millaista tietoa kehittämisen tueksi tarvitaan. Toimintatutkimuksessa ei siis ole kyseessä pelkästään teoreettinen intressi, vaan taustalla on myös eettis-normatiivisia intressejä. Eli ei tavoitella tietoa vain tietämisen vuoksi, vaan sellaista tietoa, jonka avulla voidaan parantaa käytänteitä. (Heikkinen 2015, 204, 209.)

Toimintatutkimus on tutkimusta toiminnan sisällä. Toimintatutkimuksessa teoriaa ja käytäntöä ei käsitellä toisistaan erillisinä vaan saman asian eri puolina. Toimintatutkimuksen ydinajatus onkin, että teoria on sisällä käytännöissä ja päinvastoin. (Heikkinen 2015, 204.)

Toiminnan käsitteellä toimintatutkimuksen yhteydessä tarkoitetaan sosiaalista toimintaa. Toimintatutkimus onkin usein perusluonteeltaan sosiaalinen prosessi, jonka ytimessä on oppiminen ja kehittyminen. Toimintatutkimuksen eräänä lähtökohtana toimii reflektiivinen ajattelu. Reflektion avulla etäännyttään itsestä ja tarkastellaan omaa toimintaa ja ajattelua uudesta perspektiivistä pyrkien ymmärtämään toiminnan ja ajatusten taustat. Reflektiota hyödyntämällä pyritään pääsemään uudenlaiseen toiminnan ymmärtämiseen ja siten kehittämään toimintaa. Näin vakiintuneet toimintamallit otetaan tietoisin harkinnan ja tarkastelun kohteeksi ja pohditaan, millaisia päämääriä ne palvelevat. Reflektion keskeisyyden vuoksi, toimintatutkimus voidaan esittää itsereflektiivisenä kehänä, spiraalimaisesti etenevänä mallina, jossa toiminta, sen havainnointi, reflektointi ja uudelleen suunnittelu vuorottelevat ja seuraavat toisiaan (Heikkinen 2015, 211.)

Kuva 1: Toimintatutkimuksen spiraali. (Heikkinen 2015, 212.)

3.2 Tutkimusotteena kriittinen teoria

Yksi merkittävimmistä toimintatutkimukseen liittyvistä koulukunnista perustuu kriittisen teorian filosofiseen perinteeseen. Kriittisen teorian ja toimintatutkimuksen yhteinen piirre on pyrkimys muutokseen teorian avulla. Kriittinen teoria tähtää teorian ja käytännön ykseyteen, joten kriittisen teorian juuret ovat marxilaisuudessa, mutta se syntyi varsinaisesti vasta 1930-luvun Saksassa. Se pyrki löytämään uudelleen filosofian yhteiskuntaa muuttavan momentin. (Huttunen, ym. 1999, 2-3.) Kriittisen teorian myöhempää aikaa edustavan ja nykykäsityksen kehittäjän Jürgen Habermasin (s.1929) mukaan yhteiskunnassa ongelmia ratkaistaan ja resursseja käytetään päämääristä tietoisena ja keinoja optimoimalla ottamatta huomioon toimintojen laajoja vaikutuksia ja syyseuraus-yhteyksiä. Hänen mukaansa ihmisille ei suoda mahdollisuuksia pohtia asioiden eettisiä vaikutuksia ja antaa mahdollisuuksia kannanottoon. (Anttila 1998.)

Kriittisen teorian yksi kantaisistä ja niin sanotun Frankfurtin koulukunnan perustajahahmo Max Horkheimer (1895–1973) kritisoi traditionaalista teoriaa sen kyvyttömyydestä ja haluttomuudesta nähdä toimintansa yhteiskunnallisia ehtoja ja seurauksia. Näin se tahtomattaankin osallistuu olemassa olevan yhteiskunnallisen käytännön oikeuttamiseen ja on tältä osin ideologista. Horkheimer halusi etsiä traditionaaliselle teorialle vaihtoehtoista tapaa tehdä tutkimusta ja tämä vaihtoehtoinen asenne oli kriittinen teoria. (Huttunen, ym. 1999, 2.) Horkheimer oli sitä mieltä, ettei kriittistä teoriaa voida luoda samoilta perustoilta kuin luonnontieteitä käsitteleviä teorioita. Keskeisin argumentti liittyi siihen, että yhteiskuntaa tutkivat eivät ole, eivätkä voi olla riippumattomia ja irrallisia tutkimuskohteestaan, vaan he ovat osa sitä ja siten alttiita sille sekä siinä tapahtuville muutoksille. Vastaavasti tutkijoiden tekemät päätelmät ovat osaltaan muuttamassa yhteiskuntaa tietyn näköiseksi. (Laitinen 1999, 68.) Näin ollen kriittisen teorian lähestymistavassa tutkijan tehtävänä on muuttaa ilmiön kulkua tai ainakin periaatteessa edistää tätä muutosta. Tällöin tutkijan rooli ei pyri olemaan mahdollisimman objektiivinen ja asioihin neutraalisti suhtautuva. Toisaalta kriittinen teoria painottaa voimakkaasti riippumattoman, kriittisen tutkijan roolia ja esittää tutkijan johtoajatukseksi sellaisten kysymysten tekemisen, joita vallitseva käytäntö tai jokin eliitti ei tahdo tai ei ainakaan ole erityisen halukas nostamaan esille ja saamaan uusia vastauksia, mutta jotka kiinnostavat syrjässä olevia tai syrjäytettyjä asiasta kiinnostuneita. Toinen tapa on etsiä kysymyksiä, jotka ovat ristiriidassa arkiajattelun kanssa tai vastustavat maalaisjärkeä. Pointti on silloin siinä, että saadaan esiin ajattelua, joka on täysin toisenlaista kuin yleisesti vallalla oleva. Ei siis pitäydytä tavanomaisiin, valmiina olemassa oleviin käsityksiin. (Anttila 1998.)

Laitisen (1999, 70) mukaan olennaista kriittiselle lähestymistavalle on pyrkimys ymmärtää nykyisen yhteiskunnan piirteet tunnistamalla tähän johtaneet historiallis-sosiaaliset kehityskulut ja samalla tunnistaa nykyisen järjestyksen ristiriidat sekä sisään rakentuneet hallinnan muodot ja patologiat, joiden kautta avautuu mahdollisuus uudenlaisen järjestyksen pohtimiseen sekä toteuttamiseen. Normatiivinen ulottuvuus on kriittisen teorian sisällä siinä mielessä, että siinä tutkitaan vallitsevasta poikkeavia järjestyksen vaihtoehtoja niissä rajoissa kun se on olemassa olevien muuttujien sisällä mahdollista. Toisin sanoen kriittisen teorian periaatteena on selkeyttää ja tuottaa mahdollisia vaihtoehtoja. (Laitinen 1999, 71.)

Tutkimusotteena tutkimuksessa on kriittinen teoria, joka suhtautuu kriittisesti olemassa olevaan yhteiskunnalliseen käytäntöön. Kriittisestä teoriasta on löydettävissä

toimintatutkimukselle tyypillisiä ideoita: pyrkimys yhdistää teoriaa ja käytäntöä ja kehittää yhteiskunnallista toimintaa. (Huttunen, ym. 1999, 2). Laitinen (1999, 74) kirjoittaa kriittisen teorian erityisyydestä teoksessaan Turvallisuuden todellisuus ja problematiikka tavalla, joka toimii perusteluna lähestymistavan valinnalle, mutta on myös olennaista tämän tutkimuksen ja tutkimusotteen sekä toimenpiteiden ja tulosten arvioinnin laajemman ymmärtämisen ja vallitsevaan yhteiskuntaan suhteuttamisen kannalta: "Metodologisesti merkittävää on historiallisen rakenteen huomioiminen. Sosiaalisten rakenteiden intersubjektiivinen perusta tarkoittaa sosiaalisten rakenteiden tuloa objektiivisen maailman osaksi, koska niiden voimakas olemassaolo ryhmien välisessä intersubjektiviteetissa tekee niistä sosiaalisia tosiasioita. Ihmismielelle annettu rooli sosiaalisen todellisuuden tuottamisessa ei merkitse realismin kieltämistä sinänsä, vaan kyse on erilaisesta ontologisesta lähestymistavasta. Vaikka rakenteilla ei olekaan vastaavaa fyysistä olemusta kuten esimerkiksi taloilla, niin ne omaavat konkreettisen vaikutuksen. Tämä johtuu siitä, että ihmiset käyttäytyvät ikään kuin ne olisivat todellisia." Tutkimuksen ja toimien taustalla kulkevat kaikkialla valtarakenteet, joiden perusteella määritämme normaalin ja oikeutamme toimemme. Se, että asiat on aina tehty tietyllä tavalla, ei tee niistä sitä kautta oikeutettuja ja ainoita mahdollisia vaihtoehtoja.

Kriittisen teorian keskiössä on juuri tiedon ja yhteiskunnan suhde. Tämänkin tutkimuksen kohdalla on tarpeellista ymmärtää yhteiskunnallisia olemassa olevia rakenteita ja niiden taustalla vaikuttavia valta-asetelmia, mutta silti suhtautua niiden olemassa oloon kriittisesti ja pohtia vallalla olevien käsitysten oikeellisuutta. Meillä on tapana pitää vallitsevia käsityksiä itsestään selvyysinä ja oikeutettuina, mutta lähestymistapana kriittinen teoria mahdollisesti nostaa joitakin näistä asioita esille ja uudenlaiseen pohdintaan.

3.3 Aineisto ja aineiston keruu

Tutkimuksen aineisto koostuu kyselylomakkeella sekä haastatteluilla hankituista havaintotiedoista. Empiiristä tutkimusta varten hankittuja käsittelemättömiä tietoja sanotaan havaintoaineistoksi tai tutkimusaineistoksi. Tutkimusaineisto muodostuu tutkimuksen kohteena olevien tutkimusyksiköiden, kuten henkilöiden ja yritysten, tiedoista. Havaintotiedot ovat vastauksia tutkimuskysymyksiin tai mielipiteitä tutkittavista asioista. Näitä kutsutaan muuttujien arvoiksi. Muuttuja voi olla mikä tahansa mitattava

ominaisuus, jonka arvoissa esiintyy vaihtelua, kuten ikä, sukupuoli tai tyytyväisyys johonkin. (Heikkilä 2014, 14.)

Aikaperspektiivin suhteen tutkimukset jaetaan poikkileikkaustutkimuksiin ja pitkittäistutkimuksiin. Pitkittäistutkimuksessa mitataan saman kohderyhmän ominaisuuksia eri ajankohtina, näin voidaan selvittää asioiden muutosta. (Heikkilä 2014, 14.) Pitkittäis-, eli seurantalutkimuksen avulla on mahdollista tutkia jonkin asian muutoksien vaikutusta toisen tekijän muutoksiin. Pitkittäistutkimuksessa aineistoa kerätään vähintään kahdessa eri ajankohdassa. (Vastamäki 2015, 121–122). Pitkittäistutkimus oli luonnollinen valinta tässä tutkimuksessa, jotta mahdollinen muutos toimenpiteiden jälkeen olisi mahdollista selvittää.

Tutkimusaineisto kerättiin kyselytutkimuksella, joka toteutettiin kaksivaiheisena. Tutkimuksen ensimmäinen osuus toteutettiin elokuussa 2018 informoituna kyselynä, jossa yhteyshenkilö vei ja nouti kyselylomakkeet alueen 63 yritykselle. Sama kysely toistettiin helmikuussa 2019. Yritykset rajattiin tässä tutkimuksessa siten, että mukaan valittiin Kompassitason ja Asematunnelin liikkeet sekä liikkeet, joihin on sisäänkäynti kauppakeskus Citycenteristä. Kyselyn toteuttamistavassa on etunsa; erillistä saatelomaketta ei tarvittu, sillä lomakkeiden viejän henkilökohtainen kontakti ja tutkimuksen taustan selvittäminen samalla kertaa motivoi riittävästi vastaajia. Kyselyn toimittajana oli Aseman Lapset ry:n työntekijä, jolle toimintaympäristö ja osa liikkeistä olivat jo entuudestaan tuttuja.

Tutkimuksen toinen osuus toteutettiin strukturoituna haastatteluna. Haastattelumuoto vastaa kyselylomakkeen täyttämistä ohjatusti ja haastattelussa käytetään lomaketta, jossa on valmiita kysymyksiä valmiine vastausvaihtoehtoineen. Kysymykset esitetään samassa järjestyksessä kaikille ja haastateltavan tulee valita itselleen parhaiten sopiva vastausvaihtoehto. Lomakehaastattelu valikoitui aineiston keruun tavaksi, sillä se sopii hyvin tutkimuksiin, joissa on tarkoitus kvantifioida aineistoa ja käsitellä sitä tilastollisen analyysin keinoin. (KvaliMOTV 2019.)

Haastattelut toteutettiin siten, että valittu pieni haastattelijajoukko, joka koostui Aseman Lapset ry:n ja Helsingin poliisilaitoksen Ennalta estävän toiminnon työntekijöistä (yhteensä 7 henkilöä) haastattelivat useampana arki- ja viikonloppuiltana henkilökohtaisesti Asematunnelista, Kompassitasosta ja Citycenteristä koostuvalla alueella kulkevia ja oleskelevia henkilöitä valmiin sähköisen kyselylomakkeen pohjalta. Näitä haastateltavia henkilöitä oli ensimmäisellä haastattelukierroksella vuoden 2018 elokuussa 100 henkilöä ja seuraavan vuoden tammikuussa 115 henkilöä.

Haastattelijoiden ryhmä pidettiin tarkoituksella suhteellisen pienenä. Näin voitiin varmistua siitä, että haastattelijat ovat perillä haastateltavien määrästä, haastatteluiden toteuttamisesta samankaltaisina ja siitä, että otos edustaa Citycenteriä käyttäviä eri ryhmiä mahdollisimman kattavasti. Samoja haastattelijoita käytettiin myös toistettaessa haastatteluja. Näin pyrittiin varmistumaan, että toistetut haastattelut tehdään mahdollisimman samankaltaisesti kuin ensimmäiset.

3.3.1 Kvantitatiivinen kyselytutkimus

Yrityksille suunnatussa kyselylomakkeessa käytettiin avoimia kysymyksiä, mutta suuremmalla otantamäärällä toteutettu haastattelututkimuslomake koostui pääasiassa valmiista vastausvaihtoehdoista. Kvantitatiivinen kyselytutkimus mahdollistaa kartoittamaan olemassa olevaa tilannetta, asioiden välisiä riippuvuuksia ja tutkittavassa ilmiössä tapahtuneita muutoksia. (KvantiMOTV 2013.) Näillä kyselyillä pyrittiin nimenomaan selvittämään olemassa oleva tilanne ennen ja jälkeen toimenpiteiden sekä kuvaamaan tilannetta ja mahdollisia muutoksia numeerisesti, vaikka asioiden taustalla vaikuttavia syitä ei menetelmällä välttämättä pystytäkään riittävästi selvittämään.

3.3.2 Otanta

Tutkimuksessa populaatio eli perusjoukko on kohdejoukko, josta tutkimuksessa halutaan saada tietoa. Kokonaistutkimuksessa tutkitaan jokainen perusjoukon jäsen.

Kokonaistutkimus kannattaa tehdä, jos perusjoukko on pieni. (Heikkilä 2014, 31–32.) Otantatutkimuksessa perusjoukkoa edustaa otos, josta saatuja tuloksia voidaan yleistää perusjoukkoon. Otostutkimuksissa on aina suositeltavaa käyttää todennäköisyysotantaa. Aina ei ole kuitenkaan käytettävissä perusjoukkoa kuvaavia rekistereitä tai muuta tiedostoja, joista poimintaa voitaisiin tehdä. Tällöin joudutaan turvautumaan enemmän tai vähemmän harkinnanvaraisesti suoritettuun tutkittavien valintaan. (Heikkilä 2014, 39.) Vallin (2015c, 94) mukaan onnistuneen määrällisen tutkimuksen perusta on hyvin tehdyssä otannassa. Tavoitteena on tällöin yleistää tutkimuksessa saatuja tuloksia perusjoukkoon. Otannan avulla pyritään saamaan laajasta perusjoukosta eräänlainen pienoismalli, joka edustaa ryhmän erilaisia jäseniä oikeassa suhteessa. Otantamenetelmiä on useita, mutta kaikille niille on ominaista satunnaisuus eli se, että mikä tahansa yksilö voi tulla valituksia kohderyhmänsä sisältä otantaan samalla todennäköisyydellä. Joskus voi olla myös tarkoituksenmukaisempaa kerätä näyte, joka ei tosin edusta kattavasti perusjoukkoa, mutta jonka avulla saadaan käytössä olevilla resursseilla tarkoituksenmukaisemmin tietoa tutkittavasta asiasta. (KvantiMOTV 2013.) Otantamenetelmänä näyte ei ole edustava otos, eikä sen perusteella voida tehdä tilastollisia yleistyksiä koko perusjoukkoon. (Heikkilä 2014, 34.)

Tutkimuksessa päädyttiin kuitenkin tehtyjen haastatteluiden kohdalla näytteeseen otantamenetelmänä, sillä saatavilla ei ollut perusjoukkoa kuvaavaa rekisteriä. Perusjoukon tiedettiin olevan hyvin suuri, sillä alueeseen asematunnelin kautta yhteydessä olevan rautatieaseman läpi kulkee päivittäin 250 000 ihmistä. (VR Group 2019). Tarkkaa lukumäärää perusjoukon koosta tai edustuksesta ei kuitenkaan ollut. Tutkimusyksiköt pyrittiin poimimaan siten, että tutkittavat edustavat perusjoukkoa mahdollisimman hyvin tiettyjen ominaisuuksien ja muiden taustamuuttujien suhteen. Lisäksi tiedot haluttiin nopealla aikataululla ja näytteen tuloksen uskottiin yhdessä yrityksille suunnatun kyselyn kanssa antavan riittävästi tietoa tutkimukseen. Yrityksille suunnattu kysely toteutettiin kokonaistutkimuksena. Näin yhdistettynä otantamenetelmien uskottiin vastaavan tutkimuksen tavoitteisiin ja olevan luotettavia sekä toistettavissa.

3.3.3 Kyselylomake

Tutkimuksessa käytettiin kahta erilaista kyselylomaketta. Yrityksille suunnattu informoitu kysely toteutettiin paperisella lomakkeella. Jaettu kysely sisälsi vain avoimia kysymyksiä. Vaikka avoimet kysymykset ovat työläämpiä analysoida, avointen kysymysten käyttöön päädyttiin perusteellisemman kokonaiskuvan saamisen toivossa. Valli (2015c, 106) toteaa, että avointen kysymysten käyttämisen etuja ovat muun muassa se, että vastausten joukossa voi olla hyviä ideoita, vastaajan on mahdollista tuoda mielipiteensä esiin perusteellisemmin ja aineistoa on mahdollista luokitella monella tavalla. Avointen kysymysten huonoina puolina hän mainitsee ylimalkaisen tai epätarkan vastaamisen tai jopa vastaamatta jättämisen.

Kyselyn toinen osa, strukturoitu haastattelututkimus, toteutettiin haastattelun tapaan Citycenterin, Asematunnelin ja Kompassitason käyttäjille. Tässä toteutustavassa haastattelija eteni valmiin kyselylomakkeen mukaan kysymys kysymykseltä ja merkitsi haastateltavan suullisesti antamat vastaukset sähköiseen kyselylomakkeeseen. Vallin mukaan (2015c, 92) menetelmän hyvä puoli on, että haastattelijalla on mahdollisuus havainnoida, mikäli haastateltava ei ymmärrä kysymystä ja tarkentaa asiaa. Lisäksi tilanteessa pystytään kertomaan enemmän tutkimuksen tarkoituksesta tai keskustelemaan siihen liittyvistä asioista. Tämä auttaa vastaajan motivoinnissa. Haittapuolena on kuitenkin menetelmän aikaavievyys ja useampien haastattelijoiden tarve. Valli huomauttaa, että useamman haastattelijan käyttämisessä on syytä kiinnittää huomiota siihen, että kysymykset esitetään samalla tavalla. Kysymyksissä joidenkin sanojen erilainen painottaminen voi muuttaa kysymysten merkitystä ja vaikuttaa tuloksiin.

Kun kyse on asenteiden tai mielipiteiden mittaamisesta, yksi useimmin käytetyistä ja sopivimmista kysymysten vastausvaihtoehtojen muotoiluissa on Likertin asteikko. Tässä vastausvaihtoehdot on usein nimetty 1= täysin samaa mieltä ja 5= täysin eri mieltä. Vastausvaihtoehdot tulee kuitenkin hakea mittaushetken asiasisällöstä. Useimmiten käytetään viisiportaista asteikkoa. Parittomuuden idea on antaa vastaajalle mahdollisuus olla ottamatta kantaa asiaan mitta-asteikon keskelle sijoitetulla 'en osaa sanoa' -

vaihtoehdolla. Toisaalta 'en osaa sanoa' -kategoria ei ole aina tarpeellinen, sillä mikäli vastaajalla ei ole mielipidettä, hän voi jättää vastaamatta kysymykseen. (Valli 2015c, 98.)

Haastatteluun vastaajien turvallisuuden tunnetta kartoittavissa kysymyksissä vastausvaihtoehdot muotoiltiin 5-portaisella järjestysasteikolla, ei ollenkaan - hyvin paljon, Likertin asteikon mukaan. Asteikon keskelle sijoitettiin vaihtoehto 'jonkin verran', sen sijaan, että se olisi varattu 'en osaa sanoa' -vaihtoehdolle. Haastateltaville annettiin jokaisen kysymyksen kohdalla mahdollisuus jättää vastaamatta, mikäli he näin halusivat.

Yrityksille suunnatussa kyselyssä kysyttiin kolmella avoimella kysymyksellä havaittuja häiriöitä viimeisen vuoden ajalta, sekä niiden vaikutusta yrityksen toimintaan sekä minä ajankohtina häiriöitä useimmiten esiintyy ja mitä toiveita yrityksillä olisi häiriöiden vähentämiseksi. Lisäksi kyselylomakkeen kääntöpuolella oli mahdollisuus tehdä merkintöjä ilmenneistä häiriötekijöistä tarkemmin kyseisen päivän ja kellonajan mukaan. Tätä mahdollisuutta käytti vain osa vastanneista, mutta vastauksista saatiin yksityiskohtaisempaa tietoa yksittäisistä häiriöistä vaikka näistä vastauksista ei tehtykään kattavampaa yhteenvetoa. Toisen kyselykierroksen yhteydessä helmikuussa 2019, yrityksiä pyydettiin samanlaisella lomakkeella vastaamaan havaintonsa viimeisten 4 kk:n ajalta.

Asematunnelin, Kompassitason ja Citycenterin käyttäjille suunnattu haastattelukysely sisälsi ensin taustakysymyksiä vastaajan iästä, kotikunnasta, äidinkielestä ja sukupuolesta. Näiden jälkeen oli sekamuotoisia kysymyksiä, joissa vastausvaihtoehdot oli annettu ja lisäksi oli avoin vaihtoehto, kuten "Jokin muu". Kysymyksissä osassa oli mahdollista valita vain yksi vaihtoehto ja osassa useampi. Mikäli vastasi "Jokin muu", oli vastausta mahdollista täydentää avoimeen kenttään. Näiden kysymysten tarkoitus oli antaa tietoa tilanneanalyysin ja toimenpiteiden tueksi. Sekamuotoisilla kysymyksillä kysyttiin vastaajien syitä liikkua Citycenterissä, heidän siellä viettämänsä aikaa ja minä aikoina vastaajat tyypillisemmin liikkuvat alueella.

Mielipiteitä koskevassa osiossa selvitettiin turvattomuuden kokemuksia. Suljetut kysymykset esitettiin väittäminä, joihin saattoi ottaa kantaa asteikkotyyppisin

vastausvaihtoehdoin (1. Ei ollenkaan, 2. Hyvin vähän, 3. Jonkin verran, 4. Aika paljon ja 5. Hyvin paljon). Ensimmäisessä kysymyksessä, jossa kysyttiin turvallisuuden kokemuksen arviointia kouluarvosanoin, käytettiin ns. VAS-mittaria, joka on uudempi versio Likertin asteikosta ja on kehitetty erityisesti subjektiivisten asioiden, kuten mielihyvän, kivun tai mielipiteen kuvaamiseen. Näin vastaajan ei tarvitse pohtia eri kategorioiden välillä, vaan hän saa sijoittaa mielipiteensä tarkasti haluamaansa kohtaan. (Valli 2015b, 102.)

Turvattomuuden kokemuksia selvittävässä kysymyksissä kysyttiin, miten vastaajat kokivat turvallisuuden tunteeseensa vaikuttavan väkivalta ja varkaudet tai niiden uhka, päihteiden käyttö ja myynti, seksuaalinen häirintä, vastikkeellinen seksi tai joku muu. Kyselyn loppuosassa kysyttiin avoimin kysymyksiin, minkälaisia turvattomuuden kokemuksia vastaajilla on ollut Citycenterissä, mitä toiveita heillä on alueen turvallisuuden edistämiseksi, sekä annettiin mahdollisuus vapaasti sanoa jotain muuta alueen turvallisuuteen tai viihtyisyyteen liittyen.

3.3.4 Aineiston analysointi

Kyselyiden ja haastatteluiden vastaukset analysoitiin kvantitatiivisia, eli määrällisiä menetelmiä käyttäen.

Yrityksille suunnattu kysely sisälsi pelkästään avoimia kysymyksiä ja käyttäjille suunnatussa haastattelussa oli myös muutama avoin kysymys.

Avoimiin kysymyksiin annettuja vastauksia voidaan analysoida tilastollisin menetelmin. Vastaukset tulee vain luokitella ryhmiin. Kun luokittelua tehdään, täytyy ennakkoon miettiä ja tarkastella saatuja vastauksia, jotta saadaan selville, millaisiin luokkiin vastaukset jakaantuvat. Aluksi ei kannata olla liian rajaava vaan on parempi käyttää runsaasti pieniäkin eroja tai vivahteita sisältäviä luokkia, sillä aineistoa voi jälkepäin vielä tiivistää läheisiä luokkia yhdistelemällä. (Valli 2015c, 106.)

Avoimia kysymyksiä analysoitiin tilastollisin menetelmin luokittelemalla vastaukset ensin vastausten tarkastelun perusteella laajasti erilaisiin luokkiin. Kun kaikki vastaukset oli luokiteltu, sisällöllisesti toisiaan lähellä olevat luokat yhdistettiin ja näin aineistoa saatiin tiivistettyä.

Alueen käyttäjille suunnatussa kyselyssä käytettiin verkkopohjaista kyselyohjelmaa (SurveyPal). Ohjelman avulla kyselyvastaukset saatiin suoraan analysoitavaksi ja suodattimien avulla tuloksia oli mahdollisuus rajata eri tavoin. Näin aineistoa oli mahdollista tutkia tarkemmin ryhmäkohtaisesti, esimerkiksi onko jokin taustaominaisuus vaikuttava tekijä mielipiteiden kannalta. Eli voiko kyse olla selittävästä tekijästä. Ohjelma mahdollisti myös kahden samanlaisen eri aikana toteutetun kyselyn vastausten vertailun toisiinsa. Tulosten esittämiseen käytettiin pääasiassa erilaisia kuvioita, kuten pylväs- ja piirakkakuvioita.

3.3.5 Tutkimuksen luotettavuus, validiteetti ja reliabiliteetti

Kaiken tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi jollakin tavoin arvioida.

Perinteisesti tutkimuksessa on pyritty objektiiviseen tietoon, jolloin tutkija tulkitsee kohdettaan tietyn välimatkan päästä. Toimintatutkimuksessa tutkija on mukana yhteisössä, jota hän tutkii. Tutkija ei pyrikään tarkastelemaan toimintaa "sellaisena kuin se on" ilman hänen läsnäoloaan vaan tekee itse aloitteita ja vaikuttaa kohdeyhteisössään. Koska toimintatutkija ei ole puolueeton tarkastelija vaan toimiva subjekti, joka tulkitsee sosiaalista tilannetta omasta näkökulmastaan, hänen saavuttamansa tieto ei voi olla objektiivista sanan tavanomaisessa merkityksessä. (Heikkinen 2015, 214.)

Aineiston luotettavuutta voidaan arvioida kahdella erilaisella tavalla: Aineiston sisäisestä luotettavuudesta puhuttaessa on kyse siitä, miten hyvin kootut tiedot kuvaavat juuri niitä asioita ja sitä ilmiötä, johon tutkimuksessa on tarkoitus perehtyä. Ulkoiseksi luotettavuudeksi kutsutaan sitä, miten hyvin käytetyllä menetelmällä koottujen tietojen pohjalta on mahdollista tehdä yleisiä päätelmiä. (Hakala 2015, 24.)

Toimintatutkimuksessa korostuu reflektiivisyys. Reflektiivisyyden onnistuneisuus on yksi tärkeimmistä toimintatutkimuksen laadun varmistamisen periaatteista. (Heikkinen 2015, 211.)

Tutkimuksen arviointiin liittyvä validius-käsite tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Tutkimuksen reliaabelius taas tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta. Mittauksen tai tutkimuksen reliaabelius tarkoittaa siis sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2013, 231.)

Validiteetti ja reliabiliteetti määritellään usein kahdesta eri näkökulmasta, mittaus- ja tutkimusmenetelmien näkökulmasta sekä tuloksista johdettujen päätelmien näkökulmasta. Validiteetin arvioinnissa huomio kiinnittyy usein kysymykseen, kuinka hyvin tutkimusote ja siinä käytetyt menetelmät vastaavat sitä ilmiötä, jota halutaan tutkia. Voidakseen olla validi, sovellettavan tutkimusotteen tulee tehdä oikeutta tutkittavan ilmiön olemukselle ja kysymyksenasettelulle. (Hiltunen 2009.)

Tutkimusmenetelmän validiteettia voidaan tarkastella monelta kantilta. Näistä esimerkkejä ovat muun muassa:

- 1) Looginen validiteetti edellyttää, että tutkimusta tarkastellaan kokonaisuudessaan kriittisesti. Se tarkoittaa tutkijan omaa käsitystä suorituksen oikeellisuudesta.
- 2) Sisäisen validiteetin kohdalla tarkastellaan johtuvatko saadut tulokset tai muuttujien väliset erot niistä tekijöistä, joiden oletetaan niihin vaikuttavan. Sisäisen validiteetin heikkouteen varsinkin kvantitatiivisissa tutkimuksissa saattaa vaikuttaa useita tekijöitä, joiden kontrollointiin on syytä kiinnittää huomiota. Näitä ovat muun muassa a) aika; eri mittauskertojen välillä on saattanut tapahtua erilaisia asioita, jotka vaikuttavat mittauskohteeseen, b) mittaustapahtuma; mahdolliset erot mittauksen suorituksessa, c) mittari itsessään; mittarin validius ja mahdolliset epätarkkuudet, d) vinoumat valintakriteereissä; jolloin otokseen on tullut valituksi tietyn tyyppisiä tapauksia ja e) kato; aineistosta on tapahtunut kohteiden häviämistä tai kyselyssä ei ole saatu vastauksia kaikilta riittävässä määrin.
- 3) Ulkoisessa validiteetissa on kyse tulosten yleistettävyydestä. Edustavatko tutkittavat vain jotakin osaa perusjoukosta?
- 4) Aineistovaliditeetti tarkoittaa tutkimusaineistoon liittyvää validiteettia ja kuvastaa sitä, kuinka hyvin aineiston analysointimenetelmä vastaa tutkimusaineistoa. (Hiltunen 2009.)

Tulosten näkökulmasta tarkasteltuna validiteetin katsotaan koskevan mittaustuloksista tehtäviä päätelmiä. Validiteetillä tarkoitetaan tällöin tutkimuksen tai väitteen pätevyyttä, eli oikeuttavatko käytetty aineisto, tutkimusmenetelmät ja saadut tulokset esitettyihin väitteisiin. Määritelmässä on huomioitu myös tulosten käyttökelpoisuus. Validiteetissa on kyse siitä, onko tutkimus pätevä. (Hiltunen 2009.)

Reliabiliteetti ilmaisee sen, miten luotettavasti ja toistettavasti käytetty mittaus- tai tutkimusmenetelmä mittaa haluttua ilmiötä. Mittauksen reliabiliteetti tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta, ei-sattumanvaraisuutta. Tutkimusmenetelmän reliabiliteettiin liittyvät: a) yhdenmukaisuus; miten eri indikaattorit mittaavat samaa asiaa, b) tarkkuus; toistuvan ilmiön havainnointitarkkuus, c) objektiivisuus vs. subjektiivisuus; miten muut ymmärtävät tekijän tarkoituksen ja viitekehyksen sekä d) jatkuvuus; havainnon jatkuva samankaltaisuus. Tutkimustulosten ja väitteiden osalta reliabiliteetilla tarkoitetaan luotettavuutta ja toistettavuutta. Reliabiliteetin arvioinnin kannalta on tärkeää, että tutkimusaineisto muokataan sellaiseen muotoon, että se on tarkastettavissa. (Hiltunen 2009.)

3.4 Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävä toiminta

Helsingin poliisilaitoksessa erityistä ennalta estävää toimintaa päätyönään tekee Hälytys- ja valvontayksikön Ennalta estävä toiminto. Toiminnossa työskentelee noin 35 henkilöä, joiden toimintaa johtavat kaksi komisariota ja ylikomisario toiminnon johtajana.

Ennalta estävän poliisitoiminnan tavoitteena on Helsingin turvallisuuden ja koheesion lisääminen sekä rikosten ja yhteiskunnan kannalta haitallisen polarisaation sekä vastakkainasettelun vähentäminen. Toiminnalla pyritään pitkäaikaiseen rakenteelliseen vaikuttavuuteen ennen kuin jokin ilmiö tai toiminta vaarantaa kaupunkilaisten turvallisuutta tai johtaa yhteiskunnalliseen syrjäytymiseen sekä rikolliseen elämäntapaan. Tavoitteisiin päästään ottamalla muut toimijat mukaan tunnistamaan ja ratkaisemaan heidän kokemiaan turvallisuusongelmia. Yhteisessä ongelmien ratkaisussa pureudutaan oireiden taustalla vaikuttaviin mekanismeihin eli ongelmien aiheuttajiin

oikeudenmukaisuutta edistäen. (Sinetti 2018.) Helsingin poliisin Ennalta estävä toiminto käyttää työssään yhtenä toimintamallina paikallista ongelmaratkaisumallia.

3.5 Tapauksessa mukana olleet toimijat

Helsingin poliisin ennalta estävä toiminto on tehnyt pitkään yhteistyötä useiden eri toimijoiden, kuten viranomaisten, järjestöjen, yhteisöjen ja kansalaisten kanssa. Helsingin alueella tilanne erilaisten toimijoiden suhteen on hyvä, järjestöjä on paljon ja erilaisia hankkeita sekä projekteja on runsaasti. Palveluita on siis tarjolla, mutta useimmiten ongelmaksi muodostuu se, ettei tiedetä kuka tekee mitään.

Citycenterin turvallisuustilanne ja sen vaatimat toimenpiteet kuuluvat ja liittyvät suoraan tai välillisesti useiden eri toimijoiden ja viranomaisten työhön. Toimijoiden tarvetta ja panosta arvioitiin koko työskentelyprosessin ajan ja tämän seurauksena joitakin toimijoita siirtyi taka-alalle seuraamaan tilanteen kehittymistä ja toisia otettiin vauhdissa mukaan tekemään toimenpiteitä. Citycenterin turvallisuustilanteen kannalta toiminnan ytimessä oli iso joukko toimijoita. Ohessa luettelo näistä toimijoista ja lyhyt kuvaus heidän toiminnastaan:

Securitas Oy, alueella 24/7 tavoitettavissa oleva ja järjestyksenvalvontaa alueella tuottava yritys.

Helsingin seurakuntien erityisnuorisotyö Snellu auttaa alle 30 -vuotiaita nuoria erilaisissa elämän kriiseissä ja taitekohdissa. Snelluun nuori voi tulla juttelemaan mistä tahansa elämänsä asiasta, halutessaan myös anonyymisti tai olla yhteydessä netin kautta. Snellun vahvoja erityisosaamisen alueita ovat vankien ja heidän perheidensä parissa tehtävä työ, nuorten äitien ryhmät sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvien kysymysten käsittely.

Palveluoperaatio Saapas toimii osana Snellun toimintaa. Saapas on etsivää nuorityötä, jossa tehtävään koulutetut aikuiset vapaaehtoiset kohtaavat nuoria kaduilla, netissä ja festareilla. Saapas toimii perjantaisin Helsingin keskustan, Pohjois-Helsingin, Länsi-Helsingin ja Etelä-Helsingin alueilla. Saapaslaisten kanssa nuori voi keskustella

luottamuksella ja tarvittaessa Saapas antaa sekä henkistä, että fyysistä ensiapua, kuljettaa nuoren turvalliseen paikkaan tai ohjaa jatkohoitoon. Saappaan kohderyhmää ovat ensisijaisesti alaikäiset, mutta myös kaikki muut alle 30 -vuotiaat nuoret.

Valtakunnallinen Katuklinikka -hanke on A-klinikkasäätiön hanke (2017–2018), joka tarjoaa asiakkaille mahdollisuuden tavata sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset kadulla, kodissaan tai siellä missä asiakas on. Keskeisenä tavoitteena on huumeita käyttävien ihmisten tavoittaminen, kohtaaminen, palvelujärjestelmään pääsyn mahdollistaminen ja tätä kautta elämänlaadun paraneminen. Katuklinikka tarjoaa asiakkaille muun muassa sosiaali-, terveys- ja ehkäisyneuvontaa, vertaistoimintaa, testausmahdollisuuden, pieniä hoitotoimenpiteitä sekä palveluihin saattamista.

Helsingin kaupungin **sosiaalineuvonta** tarjoaa neuvontaa ja ohjausta sosiaalipalveluista ja toimeentulotuen hakemisesta. Palvelu on tarkoitettu uusille asiakkaille tai niille, jotka ovat palaamassa takaisin palveluiden piiriin, asioida voi anonymisti, eikä ajanvarausta tarvita.

Helsingin kaupungin **aikuissosiaalityössä** asiakas voi saada apua ja tukea esimerkiksi työhön, asumiseen, perhe-elämään sujuvuuteen, raha-asioden hoitoon ja erilaisiin elämän kriisitilanteisiin liittyvissä ongelmissa. **Nuorten sosiaalityössä** nuoren kanssa etsitään uusia näkökulmia ja ratkaisuvaihtoehtoja eri elämänalueiden muutosten vaativiin kohtiin, kuten itsenäistyminen, kriisitilanteet, työ/työttömyys, koulutus, terveys ja sosiaaliset suhteet, asuminen ja talousasiat.

Helsingin kaupungin **etsivässä lähityössä** sosiaaliohjaajat toimivat pääasiassa kaduilla ja julkisissa tiloissa. Työ painottuu erityistä tukea tarvitseviin henkilöihin, kuten palvelujen ulkopuolelle jääneisiin, ulkona asuviin, psyykkisesti oireileviin ja päihteitä käyttäviin ihmisiin. Etsivän lähityön sosiaaliohjaajat neuvovat, ohjaavat ja tarvittaessa auttavat avun tarpeessa olevia palveluiden piiriin. Sosiaaliohjaajien kanssa voi asioida anonymisti.

Helsingin kaupungin **maahanmuuttoyksikkö** järjestää Helsinkiin pysyvästi asettuneille pakolaisille sekä heihin rinnastettaville maahanmuuttajille kotoutumista tukevia sosiaalipalveluja, ohjaa kotoutumista ja toimii asiantuntijana kotoutumiseen liittyvissä kysymyksissä. Asiakkaina ovat myös Helsingissä asuvat ihmiskaupan uhrin ja paperittomaksi jääneet asiakkaat.

Helsingin kaupungin **lastensuojeluun** tehdään ilmoitus, mikäli tavatun lapsen tilanteesta herää huoli. Epävarmoissa tilanteissa saa alueellisesta päivystysnumerosta konsultointiapua.

Helsingin kaupungin nuorisopalveluiden osana toimiva **Klaari Helsinki** vastaa nuorten ehkäisevästä päihdetyöstä. Klaari kokoaa ja välittää tietoa nuorten hyvinvoinnista ja päihdeilmiöistä ammattilaisten työn tueksi.

Pro-tukipiste ry ylläpitää alueellisia matalan kynnyksen palveluyksiköitä Helsingissä, Tampereella ja Turussa. Matalan kynnyksen palvelut pyrkivät olemaan helposti saavutettavia ja joista voi saada asiantuntevaa apua nimettömästi ja maksuttomasti. Pro-tukipisteen kohderyhmiä ovat ihmiset, jotka myyvät tai ovat myyneet seksipalveluita, toimivat erotiikka-alan eri alueilla tai jotka ovat mahdollisesti joutuneet ihmiskaupan uhreiksi liittyen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Kohderyhmään kuuluvat myös ihmiset, joilla on vastikkeelliseen seksiin liittyviä kokemuksia. Palvelutoiminnan tarkoitus on edistää kohderyhmiin kuuluvien ihmisten terveyttä, sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja yhdenvertaista kohtelua. Käytännön työ sisältää päivystysluonteista ja ajanvarauksellista asiakastyötä, yksilöllistä palveluohjausta muiden palveluiden käyttöön, yhteisöllistä toimintaa sekä etsivää työtä.

Romano Missio, Terne Apre -Nuorten vuoro on aloittanut toimintansa syyskuussa 2018 ja tekee jalkautuvaa työtä 13–29 -vuotiaiden romaninuorten parissa pääkaupunkiseudulla. Nuoria tuetaan, neuvotaan ja ohjataan tarpeen mukaan. Osana toimintaa on pienryhmätoiminta, mutta myös viranomaisten, nuorisotyöntekijöiden ja päiväkeskustoimijoiden kouluttaminen liittyen romanikulttuuriin ja romaninuorten kohtaamiseen.

Dösä-tukialus hanke on Helsingin Diakonissalaitoksen tuottama hanke, joka tekee jalkautuvaa etsivää päihdetyötä Helsingin alueella. Työryhmään kuuluu lähihoitaja, sosionomi, sairaanhoitaja tai terveydenhoitaja ja vertaistyöntekijä. Asiakasta pyritään auttamaan kaikissa niissä asioissa, joissa hänellä on tarpeita tai toiveita. Hankkeessa pyritään luomaan luottamusta erityisesti asiakkaisiin, jotka eivät ole palveluiden piirissä tai ovat pudonneet niiden ulkopuolelle. Palvelu on anonymia ja luottamuksellista. Akuuttiin hätään tarjotaan syötävää, muita tarvikkeita ja puhtaita pistosvälineitä sekä mm. haavanhoitoa. Hankkeessa neuvotaan, tuetaan ja annetaan ohjausta erilaisiin terveys- ja sosiaaliasioihin liittyen, autetaan asunnon sekä sosiaalietuuksien hakemisessa. Myös pidempiaikainen yhteydenpito on mahdollista esim. katkolla tai sairaalassa olon aikana.

Aseman Lapset ry on valtakunnallinen järjestö, jonka perustehtävänä on edistää nuorten tervettä kasvua, ehkäistä syrjäytymistä, väkivaltaa, rikollisuutta ja päihteiden ongelmakäyttöä. Helsingin keskustan alueella toimintoja on Walkers-talossa, joka on alle

18-vuotiaiden kohtaamispaikka, löytävä nuorisotyö, joka jalkautuu nuorten parissa sekä Katusovittelu, jossa sovittelaa nuorten konflikteja.

Nuorisotyö raiteilla tekee jalkautuvaa nuorisotyötä julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa, joissa nuoret viettävät vapaa-aikaansa. Kohderyhmänä ovat 10–18-vuotiaat nuoret joita kohdataan asemilla, kauppakeskuksissa, tapahtumissa ja muissa radanvarren kohtauspaikoissa. Työn tavoitteena on edistää nuorten hyvinvointia tarjoamalla tukea arkisissa asioissa, tunnistamalla syrjäytymisvaarassa olevia ja ohjaamalla palveluiden piiriin. Nuorten liikkumista kartoitetaan ja haitallisia ilmiöitä pyritään ehkäisemään tiiviissä yhteistyössä muiden rataympäristön toimijoiden kanssa. (Toimijoiden yhteenvedo 2018.)

3.6 Verkostoyhteistyö ja toimenpiteet

Alkusysäyksen Citycenterin turvallisuustilanteen selvittäminen ja sen valikoituminen toimenpiteiden kohteeksi sai siis kesäkuussa 2018 pidetyssä Turvallinen Helsinki - asiantuntijaverkoston kokouksessa. Kokouksessa oli tuolloin edustus Helsingin poliisilaitoksesta, Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialalta, Helsingin yliopistosta, Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta, Helsingin kaupungin kaupunginkansliasta, Suojelupoliisista sekä Rikosseuraamusvirastosta. (Muistio 8.6.2018, Helsingin kaupunki.)

Kokouksessa esitettiin tavoite saada muutos tilanteeseen yhdessä toimimalla ja toimenpidemalliksi ehdotettiin paikallista ongelmanratkaisumallia. Ongelman paikallistamiseksi ja analysoimiseksi haluttiin saada tietoa siitä, miksi Citycenter koetaan turvattomaksi. Liittykö se etniseen kirjavuuteen, piilorikollisuuteen, häiriökäyttäytymiseen vai johonkin muuhun? Miksi nuoret tulevat Citycenteriin, keitä nuoret ovat ja milloin he liikkuvat Citycenterissä? (Muistio 8.6.2018, Helsingin kaupunki.)

Verkoston kokouksessa tehtiin alustavaa koontia olennaisista yhteistyökumppaneista ja sovittiin, että luodaan verkoston alatyöryhmä, joka ottaa hankkeen hoitaakseen. Erittäin keskeiseksi toimijaksi jo tässä vaiheessa tunnistettiin Aseman Lapset ry, joka tekee työtä nuorten parissa muun muassa Citycenterin alueella. (Muistio 8.6.2018, Helsingin kaupunki.) Tästä syystä Aseman Lapset ry valikoitui olennaiseksi yhteistyökumppaniksi ja

yhdessä heidän ja Helsingin poliisin Ennalta estävän toiminnon kanssa sovittiin kesäkuussa 2018 pidetyssä palaverissa kyselyn toteuttamisesta Citycenterin ja Asematunnelin sekä Kompassitason yrityksille, sekä tilojen käyttäjille.

Kyselyt turvallisuustilanteen selvittämiseksi ja tilanteen tarkempaa analyysia varten toteutettiin elo-syyskuussa 2018. Turvallinen Helsinki -asiantuntijaverkoston alatyöryhmä Helsingin poliisilaitoksen Ennalta estävän toiminnon johdolla kokoontui ensimmäistä kertaa vuoden 2018 elokuun puolella välissä. Paikalla olivat tuolloin edustettuina Helsingin kaupungin edustajia eri toimialoilta, kuten turvallisuus- ja valmiusyksiköstä, oppilashuollosta, nuorisotyöyksiköstä, syrjäytymisen ehkäisyn projektista, kaupunkiympäristön ja julkisten tilojen suunnittelusta, Helsingin poliisilaitoksen sosiaalityöntekijä sekä kolmannen sektorin toimijoita, kuten Monik ry. Elokuun kokouksessa alustettiin Citycenterin turvallisuustilannetta, esiteltiin paikallista ongelmanratkaisumallia toimenpidemallina turvallisuuden parantamiseen, pohdittiin tavoitteiden asettamista ja asian kannalta olennaisia mukaan tarvittavia toimijoita. Kokouksen jälkeen luotiin nettipohjainen dokumentti, johon kaikilla paikalla olleilla oli mahdollista kirjata ideoitaan.

Seuraava kokous pidettiin syyskuun 2018 alkupuolella. Kokouksessa paikalla oli jo aikaisemmin mukana olleita toimijoita, mutta näiden lisäksi myös Citycenterin kauppakeskuspäällikkö, Citycenterin ylläpidon ja ohjeistuksen vastuuhenkilö, seurakunnan erityisnuorisotyön edustaja sekä Diakonissalaitoksen Dösa hankkeen työntekijä. Kokouksen seurauksena valittiin suunniteltavien toimenpiteiden kohderyhmä sekä yhteisiä tavoitteita. Kohderyhmän valinnassa punnittiin päihteiden käyttäjien ja nuorten välillä. Lopulta todettiin, että päihteiden käyttäjät ovat suoritetun kyselynkin perusteella suurin häiriötä ja turvattomuutta aiheuttava ryhmä, joten toimenpiteet tullaan keskittämään siihen. Käytännön toiminnassa tullaan tämän lisäksi puuttumaan myös muihin esiin tuleviin ongelmiin tarpeen mukaan, joten nuoret tulevat myös huomioiduiksi. Tavoitteiksi kirjattiin yhteistoiminnan kehittäminen ja ymmärryksen lisääminen muiden toimijoiden työn sisällöstä ja tavoitteista, tehokas kohderyhmän tavoittaminen ja kohdennettu tuki, asiakkaiden ohjaaminen tarkoituksenmukaisimman avun piiriin, aktiivinen ja nopea reagointi, inhimillisten kohtaamisten lisääminen ja pyrkimys vaikuttaa juurisyihin ja tavoitella kestäviä ratkaisuja. Toimenpiteiksi kirjattiin yhteisen tilan löytäminen kauppakeskuksesta, palveluketjujen sujuvuuden ja toimivuuden varmistaminen, asiakkaiden "kannattelu" hoitoon pääsyyn asti, toisten työhön perehtyminen ja oman

osaamisen laajentaminen, tarpeellisten ohjeistusten laatiminen, toimijoiden ydintoimintojen ja yhteystietojen koostaminen, Citycenteriin jalkautumisten aikatauluttaminen, jotta saavutetaan mahdollisimman hyvä kattavuus ja tiedonvaihtoalustan pohtiminen. Toimenpiteitä pohdittaessa korostettiin oman organisaation toimintamahdollisuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. (Kokousmuistio 18.8.2018, Helsingin poliisilaitos.)

Syyskuun 2018 loppupuolella pidetyssä kokouksessa uusina tahoina mukana olivat muun muassa Helsingin kaupungin etsivä nuorisotyö, etsivä lähityö ja nuorten ehkäisevä päihdetyö sekä A-klinikka oy. Myös Pro-tukipiste ilmoitti olevansa mukana käytännön työssä. Kokouksessa kirkastettiin tavoitteet ja keskusteltiin mahdollisista haasteista, joita hankkeen yhteydessä todennäköisesti tullaan kohtaamaan ja joita ei välttämättä pystytä siinä hetkessä ratkaisemaan. Haasteiden arveltiin liittyvän pääasiassa päihdepalveluihin ja hoitosuhteisiin, sekä asiakkaiden kotipaikkaan, joka taas määrittää palveluiden saatavuutta. Tässä yhteydessä todettiin, että todennäköisesti hankkeen sivutuotteena syntyy arvokasta tietoa palveluiden "pullonkauloista", joita taas voidaan välittää eteenpäin poliittiseen päätöksentekoon. Verkostoyhteistyön haasteista todettiin, että usean erilaisen toimijan yhteistyössä on tärkeä huomioida toisten näkökulmat, lähestymistavat ja tavoitteiden kunnioittaminen, mutta myös pyrkiä siihen, että toimiva yhteistyö ei henkilöityisi liiaksi, vaan hyväksi havaitut käytännöt saataisiin laajemminkin käyttöön. (Kokousmuistio 26.9.2018, Helsingin poliisilaitos.) Tämä lienee seikka, johon usein törmätään hankkeiden loputtua. Aivan kuten Perttula (2013, 19) toteaa: Suhteissa, joissa vastavuoroinen luottamus on keskeinen toimintaa ylläpitävä ja liikuttava tekijä, haasteena on siirtää jokin, joka on alkanut henkilökohtaisena ja epämuodollisena, vähemmän henkilökohtaiseksi ja muodollisemmaksi samalla alkuperäistä toimintakykyä haihduttamatta.

Syyskuun lopun kokouksen yhteydessä varmistui yhteisen tilan saaminen kauppakeskuksesta, jossa on mahdollista tavata muita toimijoita, mutta myös selvittää rauhallisessa tilassa asioita asiakkaiden kanssa. Samassa päätettiin toimenpiteistä, aikataulusta ja tiedonvaihtoalustasta. Yhteistoiminnan kehittämiseksi ja ymmärryksen lisäämiseksi sovittiin järjestettävän koulutuksia ja koostetaan kuvaukset kaikkien tahojen toiminnan pääperiaatteista. Toimijoiden toiminnan kuvaukset selkiyttävät tarjolla olevien palveluiden hahmottamista, vastuullisia tahoja ja antavat mahdollisuuden arvioida käytettävissä olevia vaihtoehtoisia toimenpiteitä. Varsinaisten suunnitelman toteuttamisen ja toimenpiteiden suorittamisen aikatauluksi sovittiin 1.10.–31.12., jonka jälkeen tilanne

arvioidaan toistamalla tehdyt kyselyt ja haastattelut. Toiminnan aikana tilannetta on tarkoitus arvioida jatkuvasti ja tehdä aktiivisesti tarpeellisia muutoksia ja korjauksia. Toiminnan arvioimiseksi sekä tulosten mittaamiseksi jokainen toimija pitää lisäksi kirjaa seurantalomakkeen avulla niistä toimenpiteistä, joita toiminta-alueella on tehty. (Kokousmuistio 26.9.2018, Helsingin poliisilaitos.)

Lokakuussa 2018 pidettiin toiminnan arviointipalaveri, jossa käytiin läpi havaintoja toiminta-alueelta, jo tehtyjä ja suunnitelmissa olevia toimenpiteitä. Tiedonvaihdoissa todettiin edelleen olevan haasteita, joita pyrittiin ratkaisemaan liittämällä kaikki toimijat valmiina olemassa olevaan ryhmäkeskustelut mahdollistavaan matkapuhelinsovellukseen, joka toimisi reaaliaikaisena tiedonvälityskanavana. Internetissä toimivassa yhteisöpalvelussa sovittiin pidettäväksi listaa toimijoista ja heidän yhteystiedoistaan, mutta siellä on lisäksi mahdollisuus jakaa muille hyödyllistä ja yhteistoimintaan vaikuttavaa tietoa. (Kokousmuistio 24.10.2018, Helsingin poliisilaitos.)

Marraskuussa 2018 toimijoilta kerättiin yhteenvedot siihenastisesta toiminnasta kommentteineen. Koosteissa pyydettiin erityisesti havaintoja tilanteesta ja mahdollisista muutoksista, arviointia toimien vaikuttavuudesta ja kohderyhmän tavoitettavuudesta, mutta myös kokemuksia yhteistoiminnasta, viestinnästä sekä kehittämistä vaativista asioista. (Katja Nissinen, sähköpostiviesti 27.11.2018.)

Alueen yrittäjille lähetettiin joulukuussa 2018 Citycenterin kauppakeskuspäällikön kautta tiedote alueella tehdystä turvallisuustyöstä, työn painopisteistä ja toiminnan aikataulusta. (Katja Nissinen, sähköpostiviesti 7.12.2018).

Alatyöryhmän viimeinen yhteinen kokous pidettiin tammikuussa 2019. Kokouksessa kerättiin yhteen havaintoja toiminnasta ja sovittiin toimijoiden loppuarviointien työstämisestä, joista edelleen koottaisiin hankkeen yhteinen loppuraportti. Loppuarvioinneissa huomiota pyydettiin kiinnittämään yhdessä sovittujen tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta erityisesti; yhteistoiminnan kehittämiseen, asiakkaiden ohjaamiseen tarkoituksenmukaisimman avun piiriin, kohdennetun tuen tunnistamiseen ja kohderyhmien tehokkaaseen tavoittamiseen, kestävien ratkaisujen löytymiseen, inhimillisen kohtaamiseen lisäämiseen sekä aktiiviseen ja nopeaan reagoimiseen, mutta myös ongelmien juurisyiden tunnistamiseen ja niihin vaikuttamiseen. Yhteenvetona pyydettiin myös ottamaan kantaa siihen, saavutettiinko toiminnan avulla vaikuttavuutta

päihteiden käyttöön puuttumisen sekä nuorisotyön näkökulmasta. (Kokousmuistio 17.1.2019, Helsingin poliisilaitos.)

Tammikuun aikana toteutettiin lisäksi uusintahaastattelut Asematunnelin, Kompassitason ja Citycenterin käyttäjille. Ja alueen yrityksille suunnattu kysely toistettiin helmikuun 2019 alussa.

4 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu poliisin ennalta estävästä toiminnasta, lähipoliisitoiminnasta, ongelmalähtöisestä poliisitoiminnasta ja verkostoyhteistyöstä, sekä paikallisesta ongelmanratkaisumallista, jonka toimivuutta tutkimuksessa koetellaan.

4.1 Poliisin ennalta estävä toiminta ja lähipoliisitoiminta

Lähipoliisitoiminta on kulkenut historian saatossa usealla eri nimityksellä (kuten kyläpoliisi, korttelipoliisi, aluepoliisi, nuorisopoliisi, koulupoliisi, yhteisöpoliisi) ja vastannut sen ajan vallalla olleisiin paikallisiin oloihin ja tarpeisiin. Yhteinen perimmäinen tarkoitus toiminnalla on kuitenkin ollut aina sama: rikosten ja häiriöiden ennalta estäminen näkyvällä poliisin läsnäololla ja aktiivisella toiminnalla kansalaisten ja yhteisöjen kanssa. (Houtsonen & Taponen & Jukarainen & Kujanpää. 2017, 56.) Tällä hetkellä puhutaan ennalta estävästä poliisitoiminnasta, jonka osaksi lähipoliisitoiminta katsotaan. Nykyinen ennalta estävä poliisitoiminta on hakenut vaikutteita alunperin Yhdysvalloissa lanseeratusta community policing -toiminnasta.

Termi community policing tai community-oriented policing (COP) esiintyy hyvin erilaisissa muodoissa, eikä sillä ole yhtä ainoaa selkeää käsitettä. Termille ei myöskään ole suomenkielessä suoraa vastinetta vaan se onkin usein käännetty lähipoliisitoiminnaksi. Tämän vuoksi myös tässä tutkimuksessa community policing -termi käännetään edelleen

lähipoliisitoiminnaksi, sillä se on termille vakiintunut suomennos, vaikka nykyisin toiminnasta puhutaan laajemmassa mittakaavassa ennalta estävänä poliisitoimintana.

Brogden ja Nijhar (2005, 1-2) toteavat lähipoliisitoiminnan (community policing) olleen muotisana anglo-amerikkalaisessa poliisitoiminnassa viimeiset 20 vuotta. Toimintaa, joka mielellään yhdistettiin kaikkeen ilman tarkempaa määrittelyä. He kuvaavat toiminnassa olevan kyse suuremmasta filosofiasta, joka liittyy yhteisöllisyyteen, vastuullisuuteen ja läpinäkyvyyteen. Heidän mukaansa lähipoliisitoiminnan käsitetään kattamaan poliisin ja kansalaisten suhteiden parantamisen eteen tehty erityinen työ. Lujatahtoista poliisityötä, jossa strategiat, taktikat ja ulostulot perustuvat yhteisön hyväksynnälle. Heidän mukaansa lähipoliisitoiminta nähdään kattoterminä, joka käsittää erilaisin tavoin ja strategioin tehdyn poliisityön, joka vastaa paikallisen yhteisön tarpeisiin. (Brogden & Nijhar 2005, 2.)

Toisinaan lähipoliisitoiminnan ja rikosten ehkäisyyn liittyvän perinteisemmän poliisitoiminnan on katsottu olevan samaa työtä eri nimityksellä. Arrington (2007, 14) kiteyttää näiden toimien erot seuraavasti: Lähipoliisitoiminta on toimintaa, jota tehdään yhdessä yhteisön kanssa, ei jotain, jota tehdään vain yhteisön hyväksi tai sitä varten.

Lähipoliisitoiminnan juuret johtavat 1970 luvun alkupuolelle Yhdysvaltoihin, jolloin poliisin rooli ja perinteisen poliisitoiminnan vaikuttavuus demokraattisessa yhteiskunnassa kyseenalaistettiin. Erityisesti poliisin epäonnistumiset 60- ja 70 -lukujen levottomuuksissa ja mellakoissa Yhdysvalloissa johtivat poliisin sosiaalisen vastuun kysymiseen ja poliisin suhde kansalaisiin kyseenalaistettiin. Poliisi joutui itsearvioimaan toimintaansa ja kärsi itseluottamuksen puutteesta perinteisten toimintamallien kanssa. (Brogden & Nijhar 2005, 26.)

Uuden poliisitoimintamallin lanseeraaminen on usein saanut innotuksensa juuri epäonnistumisista perinteisessä taistelussa rikollisuutta vastaan. Länsimaissa poliisityö on perinteisesti keskittynyt lähinnä rutiininomaiseen partiointiin, hälytystehtäviin vastaamiseen sekä rikostutkintaan. Rikollisuuden torjunta on ollut kaiken toiminnan keskiössä. Poliisin strategiat, toiminnot, organisaation muoto ja taktiset keinot ovat

suunnattu ajatukseen rikollisuuden vastaisesta sodasta. Riippumatta monenlaisista parannuksista, tavoite rikollisuuden vastaisen sodan voittamisesta on vaikuttanut saavuttamattomalta. (Borgden & Nijhar 2005, 27.)

70- ja 80 -luvulla länsimaissa jouduttiin tunnustamaan, etteivät poliisin normaalit käytännöt pystyneet vastaamaan ajatukseen hyvän tekemisestä. Myöskään perinteinen rangaistusten pelotevaikutus ei ole toiminut rikollisuuden vähentämiseksi. Tuomioistuinten lisäämät vankeusrangaistukset tuovat vain hetkittäistä helpotusta kun rikoksentekijät pidetään suljettujen ovien takana. Poliisivoimien militarisointi taas harvoin saa legitimizeettia useistakin syistä. Länsimaissa lähipoliisitoimintamalli on otettu käyttöön lähinnä täydentämään muuta poliisitoimintaa. Kun taas romahtaneissa tai kehittyvissä yhteiskunnissa toimintamallin käyttöönotto on saattanut olla lähtökohta ja alkusysäys uuden poliisitoimen kehittymiselle sekä ratkaisu vakaudelle. (Brogden & Nijhar 2005, 27.)

Lähipoliisitoiminnassa ja siihen liittyvässä ongelmien ratkaisussa yhteisön osallistuminen on välttämätöntä. Poliisi ei yksistään tuota koskaan kestävää muutosta yhteisön ongelmiin. Poliisin tulee olla osa ongelmanratkaisua, mutta asian omistajuus tulisi olla yhteisön vastuulla. (Arrington 2007, 15.)

Brogden ja Nijhar (2005, 38–39) toteavat, että lähipoliisitoiminnan toteuttamisessa on erilaisia tapoja. Mutta heidän mukaansa tietyt keskeiset periaatteet ovat toiminnassa kuitenkin aina olemassa;

– *Lähipoliisitoiminta eroaa perinteisestä poliisin toiminnasta siinä, miten yhteisöt nähdään suhteessa poliisiin, kuinka paljon poliisi huomioi paikallisen yhteisön tarpeita ja vaatimuksia.*

– *Rikosten torjunnan ja ehkäisyn ollessa poliisin tärkeitä tavoitteita, lähipoliisistrategiat tarjoavat useita erilaisia keinoja näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.*

– *Ideaalissa mallissa kaikki kolme komponenttia ovat edustettuna: 1) yhteisöjen kanssa tehtävä yhteistyö, 2) ongelmanratkaisu ja 3) sitoutuminen tietyn alueen hoitamiseen.*

- Poliisin tulee luoda positiiviset suhteet yhteisöihin ja osallistaa yhteisö pyrkimykseen parantaa rikosten ennalta estämistä sekä yhdistää yhteisöjen ja paikallisten toimijoiden resurssit.
- Ongelmanlähtöisen poliisitoiminnan prosesseja hyödynnetään yhteisöjen keskeisten huolenaiheiden esille saamisessa, priorisoinnissa ja ratkaisussa.
- Paikallinen sitoutuminen tietyn alueen ongelmiin ja perehtyminen alueen asukkaisiin on välttämätöntä.

Lähipoliisitoiminta nähdään usein filosofiana, ideoiden perustana, enemmän kuin erityisinä toimintasuunnitelmina ja niiden toteuttamisena. Brogden ja Nijhar ovat tiivistäneen filosofian keskeisimmät teemat seuraavasti:

- Lähipoliisitoiminta personoi poliisitoimintaa. Poliisista on tullut muun muassa tekniikan kehittymisen myötä kasvoton ja etäinen. Lähipoliisitoiminta kääntää tätä suuntaa.
- Se mahdollistaa tärkeän tiedon keräämisen kasvotusten tapahtuvien kohtaamisten avulla. Paikallisilta ihmisiltä vuorovaikutuksessa saadut tiedot parantavat poliisin mahdollisuuksia laadukkaaseen toimintaan.
- Minimoi ylilyöntien mahdollisuutta. Yhteisöjen tunteminen vähentää väärinkäsitysten ja ylireagoinnin riskiä sekä vähentää vihamielistä vastakkainasettelua.
- Mahdollistaa poliisimiesten kohdistaa huomionsa potentiaalisesti väkivaltaisiin henkilöihin. Paikallisten asukkaiden tunteminen auttaa tunnistamaan ongelmallisesti ja väkivaltaisesti käyttäytyvät yksilöt, jotka saattavat aiheuttaa häiriöitä.
- Parantaa reagointikykyä. Luomalla säännölliset yhteydet yhteisöihin, poliisin on helpompi vastata yhteisön tarpeisiin, kuten muutoin pimentoon jääviin tapahtumiin ja piilorikollisuuteen.
- Symbolisoi sitoutumista. Poliisin aktiiviset toimet neuvonnassa, toiminnan mukauttamisessa ja resurssien suuntaamisessa näyttäytyvät ihmisille poliisin huolehtimisena. Se on tehokkain tapa saavuttaa ihmisten luottamus.
- Edistää fyysisen ympäristön laatua. Vastaamalla epäjärjestykseen (rikotut ikkunat, hylätyt autot, sotketut seinät, rikkinäiset katulamput) ei pelkästään vähennetä rikollisuuden kasvua, vaan parannetaan sosiaalisen ja fyysisen elämän laatua.

- *Auttaa suuremman demokraattisen vastuullisuuden tunteen kehittymisessä. Aktivoimalla muut viranomaiset ja kolmannen sektorin toimijat mukaan toimiin, osoitetaan viranomaisten olevan herkempiä asioille ja helpommin tavoitettavissa.*
- *Mahdollistaa poliisin huomata paremmin radikaalit ilmiöt ja etniset jännitteet sekä ennalta ehkäistä eri ryhmittymien välisiä konflikteja.* (Brogden & Nijhar 2005, 39–40).

4.2 Ongelmalähtöinen poliisitoiminta

Problem-oriented policing (POP) on käännetty ongelmalähtöiseksi poliisitoiminnaksi. Sen kehittäjän katsotaan olevan yhdysvaltalainen Herman Goldstein (s.1931), joka esitteli ajatuksensa julkaisemassaan artikkelissa ensimmäisen kerran vuonna 1979. Systemaattisemman kuvauksen ja selvityksen toimintatavasta Goldstein antoi vuonna 1990 julkaistussa kirjassaan Problem-oriented Policing. Goldstein kritisoi poliisin toimintatapaa, joka vastasi vain jo tapahtuneisiin asioihin ja keskittyi hälytystehtävien hoitamiseen. Hän halusi kiinnittää poliisin huomiota tietoon tulevien ongelmien ja rikosten syihin ja taustoihin, pyrkimyksenä toteuttaa ennaltaehkäiseviä toimia. (Read & Tilley 2000, 2.)

Goldstein (1990, 2) toteaa, että poliisiin kohdistuu jatkuvasti yhä voimakkaampaa painetta. Demokraattisen yhteiskunnan monimutkaiset sosiaaliset ongelmat asettavat odotuksia poliisille. Yhä monimutkaistuvat tilanteet ovat pakottaneet huomaamaan, että tarvitaan paljon muutakin kuin vain lain noudattamisen valvontaa. Ongelmien ratkaisussa ei riitä keinoksi pelkkä rikoslaki. Goldsteinin mukaan poliisilla on velvollisuus pyrkiä jatkuvasti sellaiseen toimintaan, joka ei ole pelkästään tehokasta, vaan myös inhimillistä ja sivistynyttä, joka ei pelkästään suojele yksilön oikeuksia, tasa-arvoisuutta ja muita demokraattisen valtion arvoja vaan myös vahvistaa koko yhteiskunnan sitoutumista niihin.

Goldsteinin mukaan (1990, 3-4) ongelmalähtöinen poliisitoiminta on paljon enemmän kuin vain uusi taktiikka tai ohjelma, joka voidaan lisätä olemassa oleviin poliisin toimintamalleihin. Se on enemmän kuin vain yhteisön ongelmien tunnistamista, analysointia ja tehokkaampaa vastaamista ongelmiin. Laajimmillaan kyse on täysin

uudesta ajattelutavasta, jolla on vaikutusta koko poliisiorganisaation kaikkiin toimintoihin. Se määrittelee uudestaan poliisin ja yhteisöjen suhteet ja mahdollistaa poliisin palveluiden tuottamisen uudella tapaa. Nähdään ongelmalähtöinen poliisitoiminta sitten konseptina, teoriana, filosofiana tai ohjelmana, se on avointa toimintaa, johon kuuluu itsekritiikki ja muutosten tekeminen toiminnan parantamiseksi.

Goldsteinin mukaan ongelmanratkaisu muodostaa poliisitoiminnan todellisen ytimen. Hän kannustaa poliisia tunnistamaan ja käsittelemään ongelmien juurisyitä, jotka johtavat toistuviin poliisitehtäviin. Näin on mahdollista kehittyä rikosten vastaisesta taistelusta, reaktiivisesta toiminnasta ja hälytyskeskeisyydestä aktiiviseen ennalta estävään toimintaa, jossa keskitytään ongelmiin hälytystehtävien takana. Goldsteinin mukaan ongelmalähtöisen poliisitoiminnan teoria on yksinkertainen: Mikäli taustalla vaikuttavat olosuhteet jätetään huomiotta, ne aiheuttavat rikoksia ja muita ei-toivottuja ilmiöitä. Nämä taustalla vaikuttavat tekijät tai juurisyöt voivat liittyä eri henkilöiden piirteisiin (rikoksen tekijät, potentiaaliset uhrit, muut vaikutuspiirissä olevat henkilöt), sosiaaliseen toimintaympäristöön, jossa nämä henkilöt ovat vuorovaikutuksessa, tai fyysisiin olosuhteisiin tai muun ympäristön reaktioihin. Tiettyjen samojen tekijöiden aiheuttamat ongelmat voivat saada aikaan yhden tai useamman, samankaltaisen tai erilaisen poliisitehtävän. Näin ollen poliisille hälytystehtävien muodossa tietoon tulevat tilanteet ovat oireita laajemmista ongelmista, jotka jatkuvat niin kauan kuin taustalla vaikuttavat tekijät ovat olemassa. Goldsteinin mukaan keskittymällä vain itse rikoksiin tai käsittelemällä tapahtumia yksittäisinä ja irrallisina, poliisi menettää otteensa mahdollisista käsillä olevista ratkaisuksista. Tällöin hukataan resursseja ja menetetään tehokkuutta. Ennalta estävyys, toisin kuin reaktiivisuus, on tie tehokkuuteen. Keskittymällä ongelmiin, ennen kuin ne aiheuttavat rikoksia, tekee poliisista proaktiivisen. (Brogden & Nijhar 2005, 33–34.) Poliisin ammattimaiset toimintamallit on suunniteltu tehostamaan poliisitehtävien hoitamista ja onnistumista arvioidaan sen perusteella kuinka nopeasti ja tehokkaasti tehtävät tulevat hoidetuiksi. Usein hoidetuiksi tulevat vain oireet, vaikka tärkeämpää olisi keskittyä toiminnan lopputuotteeseen. Jotta poliisilla on mahdollisuus vastata vapaan ja monimuotoisen yhteiskunnan monimutkaisiin tarpeisiin, on poliisitoiminnalla oltava kunnianhimoisemmat tavoitteet kuin mahdollisimman nopea ja tehokas tehtävien hoitaminen. (Goldstein 1990, 1, 33.)

Ongelmalähtöisen poliisitoiminnan lähtökohta on ongelmien tunnistaminen. Poliisi joutuu työssään kohtaamaan laajan kirjon erilaisia yhteiskunnassa esiintyviä ongelmia ilman, että jokaista yksittäistä ongelmaa voisi lähteä perinpohjin ratkaisemaan. Lisäksi poliisi saatetaan nähdä yhteiskunnan "työrukkasina" jotka ovat käytettävissä käsittelemään epämiellyttäviä tilanteita ja kansalaisten kohtaamat ongelmat nähdään mieluusti poliisin ongelmina. Goldstein (1990, 34, 66) lähestyy ongelmalähtöisessä poliisitoiminnassa ongelman määritelmää siten, että kyseessä on joukko samankaltaisia, toisiinsa liittyviä ja toistuvia tapahtumia, jotka aiheuttavat aiheellista huolta yhteisössä ja jotka kuuluvat poliisin tehtäviin. Näistä ongelmista voidaan hänen mukaansa löytää tiettyjä ominaispiirteitä, jotka auttavat ongelmien tunnistamisessa:

- 1) **Käyttäytymiseen** liittyvät piirteet ovat luultavasti useimmin esiintyvien ongelmien aiheina (esim. metelin aiheuttamiset, pahoinpitelyt, huumausaineiden myynti, varkaudet).
- 2) **Alueittain** esiintyvät erilaiset käyttäytymisongelmat saattavat johtaa siihen, että ongelma tunnistetaan paikan mukaan. Helsingissä hyvänä esimerkkinä tästä toimii mm. Vaasanaukio, joka on saanut lisänimen "Piritori" päihteiden käyttäjien ja myyjien ajanvietto- ja kohtaamispaikkana.
- 3) **Henkilöihin** liittyvät ongelmat voidaan tunnistaa liittyviksi tiettyihin rikoksen tekijöihin, tiettyihin uhreihin (esimerkkinä vanhukset), asiasta jatkuvasti valittaviin ihmisiin, ihmisryhmiin (esimerkkinä jengit), perheisiin tai joihinkin yksilöihin, jotka toistuvasti aiheuttavat rikoksia tai häiriöitä tai joiden johdosta ympäristö koetaan häiritseväksi tai turvattomaksi (esimerkkinä alkoholistien tai päihteiden käyttäjien asuntolat ja niiden ympäristö).
- 4) **Ajankohdan** mukaan voidaan myös tunnistaa tiettyjä säännöllisesti toistuvia ja ennustettavissa olevia ongelmia (esimerkiksi häiriöt tiettyjen jalkapallo-otteluiden yhteydessä, rattijuopot ravintoloiden sulkeutumisajan jälkeen).

Luetellut määritelmät eivät ole ehdottomia, eivätkä toisensa poissulkevia. Aivan yhtä hyvin alueellisesti määritellyn ongelman voisi määritellä käyttäytymisen perusteella. Olennaisinta ongelmien tunnistamisessa on huolen aiheutuminen sekä yhteisölle itselleen, että poliisille. (Goldstein 1990, 67–68.) Tämän jälkeen voi rajallisten resurssien vuoksi olla vielä tarpeen miettiä, mitkä ongelmat todella ansaitsevat poliisin huomion. Goldstein (1990, 77–78) kehottaa kiinnittämään huomiota ongelmasta yhteisölle aiheutuvien

kustannusten ja haitan suuruuteen, henkeä tai terveyttä vaarantavien olosuhteiden ilmenemiseen, yhteisön tuen ja sitoutumisen todennäköisyyteen ongelman ratkaisua vaativien päätösten tai toimenpiteiden osalta, perustuslaillisten oikeuksien turvaamiseen ratkaisujen kohdalla, sekä siihen missä määrin ongelma vaikuttaa haitallisesti poliisin tai yhteisön suhteisiin. Goldstein (1990, 78) myös muistuttaa tuen antamisen tärkeydestä asioiden käsittelyssä mukana oleville poliisimiehille, tilanteet vaativat turhautumisen sietämistä, aina aika ei ole kypsä, mutta aina on myös mahdollisuus, että ratkaisuiden etsintä johtaa jonkinlaiseen edistymiseen ongelmien käsittelyssä.

Clarke (1998, 320) kiteyttää Goldsteinin ajatuksen tehokkaan ongelmalähtöisen poliisitoiminnan ytimenä: ymmärtää ongelman osalta kuka, mitä, milloin, missä, miksi ja miten. Clarke ei niinkään näe pelkkänä ratkaisuna tehokkaaseen ongelmalähtöiseen poliisitoimintaan resurssien lisäystä, vaan ennemminkin tutkimus- ja analyysiyksiköiden paremman hyödyntämisen, ei pelkästään tiedon tuottajina vaan laatimaan analyysiä, muodostamaan ratkaisua ja tekemään arviointia. Tutkimuksen mukana olon Clarke näkee tärkeänä muun muassa rikollisuuden syitä tutkivan kriminologian osalta. Hänen mukaansa analyysi- ja tutkimusyksiköt tulisi ottaa mukaan ongelmalähtöisen poliisitoiminnan projekteihin heti alusta pitäen.

4.3 Lähipoliisitoiminta vs. ongelmalähtöinen poliisitoiminta

Ongelmalähtöinen poliisitoiminta (eng. problem-oriented policing) nähdään usein identtisenä toimintana lähipoliisitoiminnan (eng. community policing) kanssa. Kuitenkin ne merkitsevät hieman eri asioita.

Yhdysvalloissa useamman kymmenen vuoden ajan käyty keskustelu poliisin roolista on pitkälti keskittynyt lähipoliisitoiminnan ja ongelmalähtöisen poliisitoiminnan debattiin. Strategiat tukeutuvat eri kriminologian teorioihin rikollisuudesta. (Reisig 2010, 1.) Lähipoliisitoiminta liitetään enemmän ns. rikkinäisten ikkunoiden teoriaan, jonka mukaan kaupunkielämässä ilmenevät häiriöt, kuten roskaaminen, töhrintä ja vandalismi lisäävät rikollisuutta ja epäsosiaalista käyttäytymistä, sekä sosiaalisen disorganisaation teoriaan,

jossa nähdään asuinalueen matalan sosioekonomisen aseman, asukaspohjan nopean vaihtuvuuden ja etnisen heterogeenisyyden johtavan sosiaalisen kontrollin heikkouteen ja käyttäytymisnormeja koskevan yhteisymmärryksen vajavuuteen. Tämä taas edelleen voi ruokkia rikollista toimintaa ja häiritsevää käyttäytymistä. (Reisig 2010, 1; Kivivuori & Aaltonen & Näsi & Suonpää & Danielsson 2018, 211.) Ongelmalähtöinen poliisitoiminta tukeutuu teorioihin rikollisuuden mahdollisuudesta, kuten rutiinitoimintojen teoriaan, jonka taustalla on oletus yksilön rationaalisuudesta. Teorian mukaan rikos tapahtuu, kun motivoitunut tekijä kohtaa sopivan kohteen valvomattomassa tilassa, lisäksi yksilön rationaalisuus ohjaa tekemän vain tarpeeksi kannattavan rikoksen ihanteellisissa olosuhteissa. (Reisig 2010, 1; Kivivuori & ym. 2018, 227, 237.) Teoria ei sulje pois muita rikollisuuden selityksiä vaan ottaa kantaa siihen, että rikos tapahtuu sopivassa ajassa ja paikassa ja tätä on mahdollista hyödyntää rikostentorjunnan suunnittelussa. Ongelmalähtöisen poliisin toiminnan keskiössä onkin ympäristöolosuhteiden muuttaminen rikosten ja häiriöiden vähentämiseksi. (Reisig 2010, 1.)

Käytännössä nämä kaksi strategiaa ovat hyvin yhteensopivia ja niitä käytetäänkin usein samanaikaisesti. Tosin käsitteellisesti ne eroavat toisistaan ja ne tulee ymmärtää erilaisina:

Lähipoliisitoimintaan kuuluu erilaisia filosofisia ja toiminnallisia elementtejä, jotka on suunnattu poliisin ja yhteisöjen kumppanuustoiminnan kehittämiseen ja joiden avulla voidaan käsitellä esimerkiksi naapurustossa esiin tulevia yleiseen turvallisuuteen liittyviä huolia, sekä rikoksia, häiriöitä ja rikosten pelkoa.

Ongelmalähtöinen poliisitoiminta tarjoaa analyttisen lähtökohdan, jota poliisi hyödyntää ongelmiin puuttumisessa ja ongelmien ratkaisussa, tietyillä alueilla, tilanteissa tai ilmiöiden kohdalla, jotka aiheuttavat toistuvia poliisitehtäviä. (Reisig 2010, 1.)

Ongelmalähtöisessä poliisitoiminnassa keskiössä ovat ongelmat ja niiden ratkaisu kun taas lähipoliisitoiminnan lähestymistapa ovat keinot. Ongelmalähtöisessä poliisitoiminnassa käytettävät keinot ja taktiikat ovat tilannekohtaisia ja tilannesidonnaisia kun taas lähipoliisitoiminnan keinot ovat universaaleja ja ongelmiin sovelletaan yleisesti voimassa olevia menettelytapoja. Ongelmalähtöinen toimintatapa etsii tietoa ja resursseja, jotka ovat tehokkaimpia kunkin tilanteen käsittelyssä. Lähipoliisitoiminta soveltaa samankaltaista

taktiikkaa kaikkiin tietoon tullessiin ongelmiin. Yleisesti katsotaan, että ongelmanratkaisu kuuluu osaksi lähipoliisitoimintaa. (Brogden & Nijhar 2005, 2, 36).

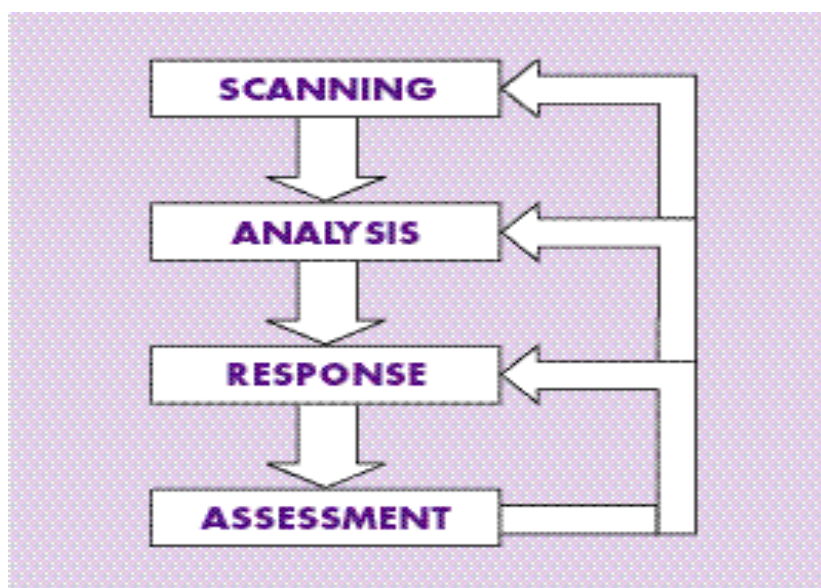
4.4 SARA - Paikallinen ongelmanratkaisumalli

Paikallisella ongelmanratkaisumallilla on tutkimuksessa keskeinen rooli. Se toimii toisaalta teoreettisena viitekehyksenä, mutta ennen kaikkea mallina ja teoriana, jota tutkimuksessa koetellaan.

Helsingin poliisilaitoksen Ennalta estävän toiminnon käytössä oleva paikallinen ongelmanratkaisumalli pohjautuu samaan ajatukseen kuin vuonna 1983 Yhdysvalloissa Virginian Newport Newsin poliisissa luotu ja käyttöön otettu SARA -malli. SARA -malli on nimetty sen neljävaiheisen prosessin osien mukaan: Scanning, Analysis, Response, Assessment. Community policing -toiminnassa on käytössä useampia ongelmanratkaisuun tähtääviä malleja, mutta suosituimpia ovat SARA -malliin pohjautuvat versiot. Mallin vahvuuden todetaan olevan siinä, että se vaatii käyttäjältään luovuutta ja innovaatioita jokaisessa prosessin osassa. Toisin sanoen käytettävissä ei ole totuttuja toimintamalleja tai standardimenetelmiä. (Arrington 2007, 14.)

Mallin prosessi käynnistyy alustavalla tietojen keräämisvaiheella, jota seuraa faktojen analysointi yhdessä kaikkien sidosryhmien kanssa, jotta ongelmaa aiheuttavat tekijät saadaan määriteltä. Ongelman tunnistamisen jälkeen, seuraavassa vaiheessa kehitetään ja käynnistetään toimet ongelmaan vastaamiseksi. Ongelman ratkaisuun tähtäävän strategian käyttöönoton jälkeen, toimien vaikuttavuutta seurataan. Prosessin viimeinen vaihe on arvioida aikaansaatuja tuloksia. Vaikka prosessi kuvataan portaittain eteneväksi, on arviointivaiheen oltava osa meneillään olevaa prosessia ja alkaa heti kun toimenpiteet aloitetaan, jotta mahdollisiin muutostarpeisiin voidaan reagoida. Kun tehdyt toimenpiteet näyttävät tuottavan haluttua tulosta, arvioidaan strategian tehokkuutta vielä pidemmän ajan kuluttua. Näin voidaan arvioida toimenpiteiden vaikuttavuutta pitkällä aikavälillä ja toimenpiteiden vaikutusta muuhun ympäristöön, kuten siihen, onko ongelma siirtynyt toiselle alueelle. Tällöin tiedetään, että taktiikka toimii tietyllä tasolla ja toimenpiteitä tulee

kehittää edelleen uudella alueella. Välttämättä toimenpiteet eivät tuota toivottua tulosta, joka saattaa johtua taustalla vaikuttavien ongelmien virheellisestä tunnistamisesta. Tällöin on palattava tiedonhankinta- ja analysointivaiheeseen. Toisinaan arvioinnin tuloksena saadaan uusia ongelmia, jolloin prosessi alkaa alusta. Arviointivaihe on ratkaiseva myös sen selvittämisessä, mitä resursseja toivotun ja saavutetun tilanteen ylläpito vaatii. (Arrington 2007, 14.) Arrington (2007, 14) korostaa, ettei projektia tule pitää menestyksekkäänä, ennen kuin muutoksen ylläpitämiseen tähtäävät toimet ovat olleet käytössä ja toimivat.

Kuva 2: SARA -malli (Forrest & Myhill & Tilley 2005, 3).

SARA -malli etenee syklisesti ja sen eri osa-alueiden sisältämät vaiheet voidaan kuvata tarkemmin seuraavalla tavalla:

S - Scanning:

- Tunnistaa yhteisölle tai poliisille jatkuvaa huolta aiheuttava ongelma
- Tunnistaa ongelman seuraukset yhteisölle ja poliisille
- Ongelman priorisoiminen
- Määritetään laajemmat tavoitteet
- Ongelman olemassaolon varmistaminen

- Ongelman esiintymisen ja keston tarkempi määrittäminen
- Ongelman tarkentaminen ja rajaaminen

A - Analysis:

- Tunnistaa ja ymmärtää tapahtumia ja olosuhteita, jotka edeltävät ongelmia tai liittyvät niihin
- Tunnistetaan ja kerätään ongelman kannalta relevantti tieto
- Tutkitaan mitä vastaavanlaisista tapauksista tiedetään
- Kartoitetaan miten ongelmaan on kyseisellä hetkellä puututtu ja mitkä ovat nykyisen puuttumistavan vahvuudet ja rajoitukset
- Rajataan ongelma mahdollisimman tarkasti
- Eri tekijöiden ja toimijoiden tunnistaminen, jotka saattavat olla avuksi ongelman syvällisemmässä ymmärtämisessä
- Kehitetään hypoteesi, miksi ongelma mahdollisesti ilmenee

R - Response:

- Ideoidaan uusia toimenpiteitä
- Selvitetään minkälaisia kokemuksia muualla on vastaavanlaisten ongelmien hoidosta
- Tehdään valinta vaihtoehtoisista toimenpiteistä
- Laaditaan toimintasuunnitelma ja nimetään vastuulliset tahot
- Asetetaan erityiset tavoitteet toimintasuunnitelmalle
- Toteutetaan suunnitellut toimenpiteet

A - Assessment:

- Määritetään, onko suunnitelma toteutunut (prosessin arviointi)
- Kerätään tietoa tilanteesta ennen ja jälkeen toteutettujen toimenpiteiden, laadullisia ja määrällisiä menetelmiä käyttäen

- Määritetään ovatko asetetut laajemmat tavoitteet, sekä erityistavoitteet saavutettu
- Tunnistetaan muutos- tai lisäystarpeet alkuperäiseen toimintasuunnitelmaan
- Jatkuvan arvioinnin tekeminen tehokkaan ja pysyvän vaikutuksen varmistamiseksi. (POP Center 2018.)

4.5 Verkostoyhteistyö

Kuten edellä on käynyt ilmi, onnistuakseen, ollakseen tehokasta ja saavuttaakseen kestäviä tuloksia, poliisin ennalta estävä toiminta, lähipoliisitoiminta, ongelmalähtöinen poliisitoiminta tai millä nimellä toimintaa ikinä halutaankaan kutsua, vaatii kulloisenkin tapauksen kannalta olennaisimpien toimijoiden mukanaolon. Yhteistyön tekemisessä ei sinänsä ole mitään uutta, siitä on puhuttu ja sitä on poliisihallinnossa tehty jo kauan. Verkostoituminen ja kumppanuusajattelu yleistyivät poliisihallinnossa monissa länsimaissa 90-luvulla. Se perustui Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa 70-luvulla syntyneeseen lähipoliisitoimintaan ja poliisin yhteisöllistymiseen sekä ennalta estävien toimintamallien kehittämiseen. (Virta 2007, 49.)

Suomessakin viranomaisten ja järjestöjen välisellä yhteistyöllä on pitkät perinteet. Yhteistyö on muuttunut ja se on nykyään yhä enemmän tasavertaisuuteen perustuvaa kumppanuutta, jossa edistetään yhteisiä tavoitteita. (Sisäasiainministeriö 2010, 25.) Nykyisin puhutaan paljon nimenomaan kumppanuusajattelusta ja kumppanuustoiminnasta. Käytännössä kyse on verkostoyhteistyöstä, johon liittyvät tietyt haasteet, mutta toimiessaan kiistämätön hyöty. Kumppanuuden syntymisen tai solmimisen taustavoimana on pyrkimys edistää organisaation omaa tarkoitusta. Kun tuo edistäminen onnistuu paremmin kumppanin kanssa ja kun kumppanuus ei ole uhka organisaation muiden tavoitteiden tai tarkoitusten kannalta, tarkoittaa se yksinomaan positiivisen toimintakapasiteetin kasvua. (Perttula 2013, 17.) Verkoston toimintaan vaikuttavat muutokset ympäristössä, käytettävissä toimintatavoissa ja toimijoiden välisissä suhteissa. Verkostoyhteistyö

perustuu sosiaaliseen vuorovaikutukseen, jolloin toimijoiden tulee ottaa huomioon muiden verkostossa toimivien tavoitteet. (Sisäasiainministeriö 2010, 26.)

Tutkimus pyrkii osaltaan ongelmanratkaisumallia hyödyntämällä löytämään nämä verkostoon osallistuvien toimijoiden tuomat hyödyt, vaikka haasteiltakaan tuskin välttyään. Vaikka varsinainen verkostojohdaminen jää tutkimuksessa täysin sivuhuomautukseksi, näiden edellä mainittujen seikkojen vuoksi on tarpeellista tarkastella tutkimukseen liittyviä tapahtumia ja yhteistyötoimintaa myös verkostoyhteistyön viitekehyksessä.

Virta kirjoittaa artikkelissaan (2007, 47–48, 51.), että poliisin perinteiseen yksittäistapauksittaiseen, yleensä kahdenväliseen sidosryhmäyhteistyöhön verrattuna verkostoitumisessa on kyse monen eri tahon poikkihallinnollisesta yhteistyöstä organisaation kaikilla tasoilla, moniammatillisiin tiimeihin osallistumisesta erilaisten rikollisuuteen ja turvallisuuteen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi, tehokkuuden ja synergiaetujen hakemisesta ja paikalliseen turvallisuusprosessiin osallistumisesta. Tavoitteena on yhteiskunnallinen vaikuttavuus pidemmällä tähtäimellä. Kumppanuus käsitteenä viittaa vielä yhteistyötä kiinteämpään yhdessä tekemiseen yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Se perustuu halun tehdä yhteistyötä ja siihen liittyy olennaisena ajatus osapuolten tasavertaisuudesta.

Yhteistyön ydinajatus tasa-arvoisuudesta vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä saattaa aiheuttaa johtamattomuutta, joka hidastaa tai vaikeuttaa suunnitelmien toimeenpanoa. Muita verkostomuotoiseen yhteistyöhön liittyviä haasteita saattavat olla luottamuksen saavuttaminen ja ylläpitäminen, organisaatioiden yhteensopimattomuus, informaation pantaaminen, toisten toimijoiden lähtökohtien ja tavoitteiden ymmärtämisen puute, sitoutumattomuus, resurssien puute, osaamattomuus hyödyntää omia ja muiden kokemuksia, työnjaon selkiintymättömyys ja selkeiden vastuiden puute sekä riittävän yhteistyön jäsentämisen ja keskustelun mahdollistavien foorumien puuttuminen. (Virta 2007, 53–55.) Paikallisen turvallisuustyön onnistuminen kumppanuuden pohjalta edellyttääkin toimijoiden sitoutumista ja luottamusta kumppanuuden tuottamiin tuloksiin, joita mikään osapuoli ei voi saavuttaa vain omalla toiminnallaan. Yhdessä tekeminen edellyttää joustavuutta ja kompromisseja, kumppaneiden on kyettävä joustamaan omista

lähtökohdistaan tilanteen vaatiessa. Kumppanuudessa valta, vastuu ja tehtävät jaetaan. (Sisäasiainministeriö 2010, 26.)

Verkosto on yleensä strateginen väline, jolloin yhteistyön motiivina on yhteinen tahdonmuodostus, yhteisten tavoitteiden eteen toimiminen, yhteinen ongelmanratkaisu, synergiaetujen saavuttaminen ja informaation jakaminen. Verkoston johtamisessa on otettava huomioon erilaisia tekijöitä, sillä yksittäisten ilmiöiden ja tapahtumien takana vaikuttavat laajemmat tilanneyhteydet; historialliset ja kulttuuriset tekijät voivat rajoittaa yhteistyötä, mutta myös riippuvuus resursseista, tiedosta tai vaikutusvallasta voi vaikuttaa. Verkostojohdamisessa on tärkeää ymmärtää erilaisia menneisyyden kehityspolkuihin liittyviä lukkiutumisia. Näitä voivat olla vallitseviin toimintatapoihin lukkiutuminen, vallitseviin ajattelumalleihin lukkiutuminen ja saavutettuihin etuihin lukkiutuminen. (Virta 2007, 54.)

Minkälaista johtamista onnistunut verkostojohdaminen edellyttää? Tutkimukseen liittyvässä hankkeen muotoisessa verkostoyhteistyössä tai kumppanuustoiminnassa Helsingin poliisilaitoksen edustaja pyrkii tietoisesti välttämään sitä, että yhteistoimintaa johtaisi pelkästään Helsingin poliisilaitos. Poliisin roolia on enemmänkin pyritty kuvailemaan kokoonkutsujaksi tai koordinoijaksi. Virta (2007, 55.) toteaa, että verkostojen luonne, rakenne ja tavoitteet vaikuttavat jonkin verran siihen, mitä johtamiskvalifikaatioita verkostojohdaminen edellyttää, mutta yleisesti ottaen koordinointia pidetään tärkeimpänä kvalifikaationa. Toinen olennainen tekijä on innovatiivinen ote johtamisessa, tämän lisäksi edellytetään ihmissuhdetaitoja, sillä luottamuksen rakentaminen, ylläpitäminen ja tehokas kommunikaatio ovat johtamisen keskiössä.

Verkostojohdamiseen liittyy toimintaympäristön analyysien ja eri viranomaisten tietojen yhdisteleminen, analyysitoiminnan hyödyntäminen päätöksenteossa ja yhteisten tavoitteiden saavuttamisessa. Siihen liittyy myös kysymys yhteistyön tuloksellisuudesta ja arvioinnista, sekä siitä, ketkä, miten ja mistä osapuolet ovat vastuussa. Arviointi usein noudattaa yleisiä arvioinnin malleja, eli arvioidaan tavoitteiden saavuttamista, prosesseja, tuloksia ja vaikuttavuutta, taustaoletuksena että kaikki osapuolet vastaavat tavoitteiden saavuttamisesta samalla panoksella. Verkoston johtajuutta puolestaan voidaan arvioida

esimerkiksi sillä, onko toimijoiden välillä vuorovaikutusta, miten toimijat ovat valikoituneet mukaan, kuinka tiivistä, avointa ja sujuvaa vuorovaikutus on ollut sekä onko erilaisia tulkintoja kyetty lähentämään, miten prosessin laatuun on vaikutettu ja onko prosessi edennyt. (Virta 2007, 56–57.)

Kumppanien ajatellaan yleensä pyrkivän edistämään omia tavoitteitaan keskinäisen kumppanuuden avulla. Näkökulma laajenee kun ajatellaan kanssakäymiseen liittyvän dialogin ja vuorovaikutuksen laajentavan osapuolten käsityksiä omasta edustaan. Kumppanuus johtaakin usein molemminpuoliseen oppimiseen ja uudenlaiseen ymmärrykseen omasta edusta. (Perttula 2013, 19.)

5 TOIMIIKO PAIKALLINEN ONGELMANRATKAISUMALLI?

Tutkimus toteutettiin yhdessä Helsingin poliisilaitoksen Ennalta estävän toiminnon sekä tutkimuksessa mainittujen yhteistyötahojen kanssa vuoden 2018 kesäkuun ja 2019 helmikuun välisenä aikana. Tutkimuksessa selvitetään toimiiko paikallinen ongelmanratkaisumalli turvallisuuden parantajana. Tätä arvioidaan pääasiassa kyselyiden ja haastatteluiden antamien vastausten perusteella, mutta myös arvioimalla toimintaa paikallisen ongelmanratkaisumallin eri prosessivaiheiden näkökulmasta. Toki asiaan liittyviä tilastojakin sivutaan. Tässä luvussa esitetään ensin verkoston toiminta ja tehdyt toimenpiteet SARA-malliin peilaten, jotta on mahdollista todentaa mallin käyttö käytännössä. Sen jälkeen tarkastellaan millainen oli alueen turvallisuustilanne kysely- ja haastatteluvastausten perusteella ennen toimenpiteitä ja millainen se oli vastausten mukaan toimenpiteiden jälkeen.

Pelon ja turvattomuuden kokemuksiin vaikuttavia seikkoja on tutkimuksessa lyhyesti sivuttu jo aiemmin. Nyt tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa näiden seikkojen vaikutus vastauksiin on hyvä mieltää. Kyselyiden ja haastattelujen tekoajalla (vuoden aika, viikonpäivä ja vuorokaudenaika), vastaajien sukupuolella ja iällä on oletettavasti ollut vaikutusta vastauksiin ja sitä kautta tutkimuksen tuloksiin. Kyselyn ensimmäinen osa, joka suunnattiin yrityksille, kuvastaa oletettavasti pysyvämpää ja erityisesti häiriöihin

keskittävää kokemusta Citycenterin turvallisuustilanteesta. Osa yrityksistä on seurannut tilanteen kehittymistä useita vuosia ja yritykset tekevät tilanteesta kattavasti huomioita eri vuorokauden aikoina omien aukioloaikojensa puitteissa. Ensimmäisen kyselyn teettämisaikana elokuu saattoi vaikuttaa siihen, että eri ihmisryhmät olivat aktiivisesti liikkeellä, koulut eivät olleet vielä alkaneet ja sää houkutteli ihmiset liikkeelle. Toisaalta ulkonakin oli miellyttävä viettää aikaa. Vastaavasti tammikuussa 2019 toistetun kyselyn aikaan sää oli talvinen ja liikkeellä olevat ihmiset hakeutuivat mieluusti sisätiloihin.

Vuorokauden ajalla ja viikonpäivällä on mitä todennäköisimmin vaikutusta siihen, miten turvallisena tai turvattomana vastaajat ovat paikan kokeneet. Tosin jotkin yrityksistä totesivat oman kyselynsä vastauksissa, ettei viikonpäivällä tai vuorokauden ajalla ole suurta merkitystä häiriöiden esiintymisen osalta. Kuitenkin vastaukset olisivat voineet olla toisen suuntaisia, mikäli asioita olisi tiedusteltu aamun työmatkaliikenteessä. Lisäksi useat aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että vastaajan sukupuolella ja iällä on merkitystä koettuun turvallisuuteen; ikääntyneet kokevat nuorempia ikäluokkia enemmän turvattomuuden tunnetta (Sisäasiainministeriö 2011, 8) ja toisaalta naiset kokevat selvästi miehiä useammin turvattomuutta ja huolta rikoksen kohteeksi joutumisesta. (Keskinen & Laihin 2017.) Turvallisuuden kokemiseen tunnetusti vaikuttavat seikat, kuten olosuhteet ja henkilöiden ominaisuudet on pyritty ottamaan tutkimuksesta huomioon siten, että toistettaessa kyselyjä haastattelujen tekijät ovat pysyneet samoina, haastattelut on tehty samoina viikonpäivinä ja vuorokauden aikoina sekä haastateltavien ikä- ja sukupuolijakauma on pyritty pitämään mahdollisimman samankaltaisena. Näin ollen tunnetut turvallisuuden kokemiseen liittyvät seikat eivät ole päässeet vääristämään tulosta. Näytteen luotettavuutta tällaisen tutkimuksen teossa voidaan kritisoida, mutta yhdistettynä yritysten antamiin vastauksiin, voidaan katsoa sen antavan luotettavasti suuntaa tilanteesta ja sen kehittymisestä.

Tilan käyttäjille suunnattu haastattelututkimuksen ensimmäinen kierros toteutettiin vuoden 2018 elo-syyskuussa ilta-aikaan yhtenä tiistaina, kahtena keskiviikkona, kahtena perjantaina ja yhtenä sunnuntaina. Haastatteluvastausten analysoinnin jälkeen alueella suoritettiin valikoituja toimenpiteitä, joiden vaikutuksia selvitettiin toistamalla haastattelut. Seuraavan vuoden tammikuussa, haastattelut tehtiin yhtenä maanantaina, keskiviikkona, perjantaina ja sunnuntaina alkuiltailta-aikaan. Naisten osuus vastaajista oli ensimmäisellä

haastattelukierroksella 53%, miesten 46% ja muiden 1%. Toisella haastattelukierroksella naisia vastaajista oli 56% ja miehiä 44%. Ensimmäisellä kierroksella vastaajien ikä oli keskiarvolla 25 vuotta ja toisella kierroksella 24 vuotta.

5.1 Toiminta SARA -mallin näkökulmasta

SARA -mallin eri vaiheiden näkökulmasta tarkasteltuna tehdyt haastattelut ja kyselyt sekä elokuussa ja syyskuun alussa pidetyt kaksi kokousta toimenpiteineen vastasivat mallin kahteen ensimmäiseen vaiheeseen, Scanning ja Analysis.

Scanning: Haastatteluilla ja kyselyillä pystyttiin tunnistamaan huolta aiheuttava ongelma paremmin kuin poliisin tilastojen tai pelkän "mutun" avulla olisi kyetty tekemään. Näin pystyttiin myös varmistamaan ongelman olemassaolo sekä määrittämään sen esiintymistä ja kestoja tarkemmin. Ongelman seuraukset poliisille olivat jo tiedossa, näistä selkeimpänä poliisia työllistävät hälytystehtävät ja rikosten tutkinta, mutta haastattelut ja kyselyt valaisivat ongelman seurauksia myös yrityksille ja tilan käyttäjille. Kokoukset ja niissä saavutetut yhteiset päätökset haastattelu- ja kyselyvastausten lisäksi auttoivat tarkentamaan ja rajaamaan ongelmaa, jolloin se oli helpommin käsiteltävissä.

Analysis: Kokouksiin osallistuneet oman alansa ammattilaiset toivat arvokkaat näkemyksensä yhteisiin tilaisuuksiin, mikä mahdollisti ongelmia edeltävien ja niihin liittyvien olosuhteiden ja tapahtumien laajemman ymmärtämisen. Kysely- ja haastatteluvastausten alustavan analysoinnin avulla pystyttiin saamaan relevanttia tietoa sekä rajaamaan ongelma mahdollisimman tarkasti. Vastausten läpikäynnin yhteydessä tehtiin myös erilaisia hypoteeseja ongelmien ilmenemisen syistä. Kokouksiin osallistujilla oli kokemusta aiemmista samankaltaisista tilanteista ja niissä tehdyistä toimenpiteistä ja keskustelut käsittelivät mukana olevien tahojen toimenpidemahdollisuuksia ja nykyisiä toimintatapoja. Jokaiseen kokoukseen kutsuttiin mukaan uusia toimijoita, joiden mukanaolo nähtiin tarpeelliseksi ongelmien syvällisemmän ymmärtämisen ja kestävämpien ratkaisujen löytämisen kannalta.

Syyskuun lopun ja lokakuun kokoukset vastasivat tarkastelussa SARA -mallin kolmanteen Response -vaiheeseen.

Response: Keskustelut ja kokemukset aiemmin kohdatuista haasteista vastaavissa ongelmatilanteissa ohjasivat toimenpiteiden valintaa, vaihtoehtojen pohdintaa ja pyrkimystä parantaa yhteistoimintaa sekä ideoida uusia toimenpiteitä. Sovittujen tavoitteiden sekä toimenpiteiden kertaaminen ja tarkentaminen auttoivat toimintasuunnitelman laadinnassa. Laadittu kuvaus eri toimijoiden toiminnan pääperiaatteista selkeytti vastuita ja auttoi arvioimaan vaihtoehtoisia toimintatapoja. Toimenpiteiden toteutus aloitettiin ja toimintaa tukemaan suunniteltiin järjestettäväksi koulutuksia.

Toiminnan arviointia pyrittiin tekemään joka vaiheessa ja jatkuvasti. Jo lokakuun kokouksessa arvioitiin tehtyjä havaintoja ja toimenpiteiden vaikuttavuutta. Mutta erityisesti marraskuussa toimijoilta pyydetty väliraportti ja tammikuussa pidetty työryhmän viimeinen kokous sekä pyydetty toiminnan arvioinnit ja laadittu loppuraportti vastasivat SARA -mallin neljänteen vaiheeseen Assessment.

Assessment: Jatkuvalla arvioinnilla ja säännöllisesti pidetyillä kokouksilla sekä käytössä olleilla tiedonvälityskanavilla pyrittiin varmistamaan tehokas tekeminen ja pysyvien vaikutusten saavuttaminen. Toimijoilta pyydettyjen arviointien ja loppuraportin avulla oli mahdollista arvioida suunnitelmien toteutumista ja tavoitteiden saavuttamista. Ennen ja jälkeen toimenpiteitä suoritettua kyselyä sekä haastatteluita antoivat tietoa, jonka perusteella voitiin myös arvioida toteutettujen toimenpiteiden tehokkuutta, mutta myös tavoitteiden saavuttamista. Kysely- ja haastatteluvastausten avulla oli mahdollista lisäksi pohtia muutos- ja lisästarpeita tulevaisuudessa tehtäviin toimintasuunnitelmiin.

Clarke (1998, 316) luetteli kirjoituksessaan ongelmalähtöisen poliisitoiminnan mahdollisia kompastuskiviä SARA -mallin vaiheiden mukaisesti seuraavasti:

Scanning -vaiheessa ongelmien täsmentämisessä ei onnistuta. Joko valitaan ongelma, joka on liian pieni sopimaan ongelmalähtöisen poliisitoiminnan määritelmään, mutta joka on kuitenkin ongelmanratkaisua, tai sitten ongelma on liian laaja ja tavoite liian kunnianhimoinen, mutta joka sopisi lähipoliisitoiminnan määritelmään. Kaikki ongelmanratkaisu, vaikka suositeltavaa toimintaa onkin, ei suinkaan ole ongelmalähtöistä poliisitoimintaa, johon kuuluu olennaisesti ongelman tunnistamisen jälkeen analysointi oikeanlaisten ratkaisujen löytämiseksi. Clarken mukaan liian laajat, useiden erilaisten ongelmien kokonaisuudet, joista jokainen vaatii oman analyysin ja räätälöidyn ratkaisun tulee käsitellä ongelmalähtöisen poliisitoiminnan keinojen sijasta lähipoliisitoiminnan

avulla. Tässäkin toki voidaan myöhemmin valikoiduissa ongelmissa hyödyntää ongelmalähtöisen poliisitoiminnan keinoja.

Citycenterin turvallisuuteen vaikuttavat asiat nähtiin hyvin laajana ja monitahoisena kokonaisuutena, johon liittyi useita erilaisia ongelmia. Käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi otettavan asian laajuutta pyrittiin kuitenkin pienentämään valitsemalla toimenpiteiden kohteeksi päihteiden käyttäjät, vaikka tavoitteet toki olivat kunnianhimoisia.

Analysis -vaiheessa ongelmat liittyvät usein analyysivaiheen totaaliseen sivuuttamiseen tai liian alkeellisen analyysin tekemiseen. Yleistetään ongelmien taustalla vaikuttavia syitä, ilman tarkempaa yksityiskohtaista tutkimista, eikä hyödynnetä muiden toimijoiden tai tahojen tietoa. (Clarke 1998, 318–320.)

Analyysia tilanteesta ja yhteistä tilannekuvaa rakennettiin useiden eri toimijoiden kanssa yhteisissä kokouksissa. Mukana oli päihteiden käyttäjien parissa jalkautuvaa työtä tekeviä tahoja, mutta myös hoidon ja kuntoutuksen ammattilaisia. Tapahtumia ja olosuhteita ongelmien taustalla avattiin ja pyrittiin löytämään uudenlaisia lähestymistapoja.

Response -vaiheessa vastaukset haetaan liian usein vain hieman varioimalla perinteisiä toimintamalleja ja käytäntöjä. Vaikka viitteitä uusien toimintatapojen ja eri toimijoiden hyödyntämisestä onkin, jätetään laajat valikoimat erilaisia mahdollisuuksia käyttämättä ja huomioimatta. (Clarke 1998, 318–320.)

Aiempia kokemuksia vastaavista tilanteista käytiin kokouksissa läpi ja vaihtoehtoisia toimintamalleja ideoitiin. Eri toimijoiden mukana olon, toiminnan ja toimintamallien kuvausten, yhteistoiminnan ja koulutusten tarkoitus oli lisätä jokaisen toimijan käytössä olevaa keinovalikoimaa tilanteissa, sekä lisätä erilaisia variaatioita yhteistoiminnassa. Toki jokainen toimija on jollain tapaa oman organisaationsa toimintakulttuurin ja perinteisten toimintamallien vanki, mutta kokouksissa näitäkin seikkoja pyrittiin ravistelemaan.

Assessment -vaiheessa arviointi on yksi hankkeiden kriittisemmistä ja vähiten hyödynnetyistä osa-alueista. Tämä viimeinen vaihe on olennainen eri osastojen ja toimijoiden välisessä kokemustenvaihdossa. Jos poliisiorganisaatioissa ei ole mekanisme, jonka avulla oppia muilta ja auttaa muita oppimaan omista kokemuksista, joudutaan pyöriä keksimään aina uudestaan. Arviointia saatetaan pitää vain jälkivaikutuksena, sen sijaan, että sen katsottaisiin olevan koko projektin tärkeä lopputulema. Toisinaan epäonnistutaan arvioinnissa myös sen suhteen, että jätetään huomiotta kuinka tehdyt toimenpiteet ovat saattaneet siirtää ongelman toiseen paikkaan. (Clarke 1998, 318–320.)

Ongelmien mahdollinen siirtyminen toiseen paikkaan nousi esiin jo ensimmäisissä keskusteluissa ja nähtiin, ettei se olisi halutunlainen ratkaisu tilanteeseen, vaikka hetkellistä helpotusta voisi tuodakin. Arviointia oli tarkoitus tehdä monesta näkökulmasta: ottamalla huomioon haastatteluiden ja kyselyiden antamat tulokset, mukana olleiden toimijoiden näkemykset, mutta myös tilastojen antamat luvut. Hankkeen ja ongelmanratkaisumallin tehokkuuden arviointi toimijoiden näkökulmasta jäi hankkeessa toteutumatta, sillä vain muutama toimija palautti loppuarvionsa. Joten siltä osin arvioinnin mahdollisuudet hankkeessa hukattiin.

Arvioinnin hyödyntäminen eri tahojen omassa työssä ja tulevaisu yhteistoiminnoissa jää tämän tutkimuksen ulkopuolelle, mikäli sellaista tapahtuu. Clarke totesi kuitenkin jo edellä, että arvioinnin anti tulevalla toiminnalla ja toiminnan kehittämisen näkökulmasta usein jää. Toiminnan tulokset luetaan läpi ja syöksytään jo seuraavaan hankkeeseen. Tämä riski sisältyy myös tähän tutkimukseen.

5.2 Alkutilanteen selvittäminen

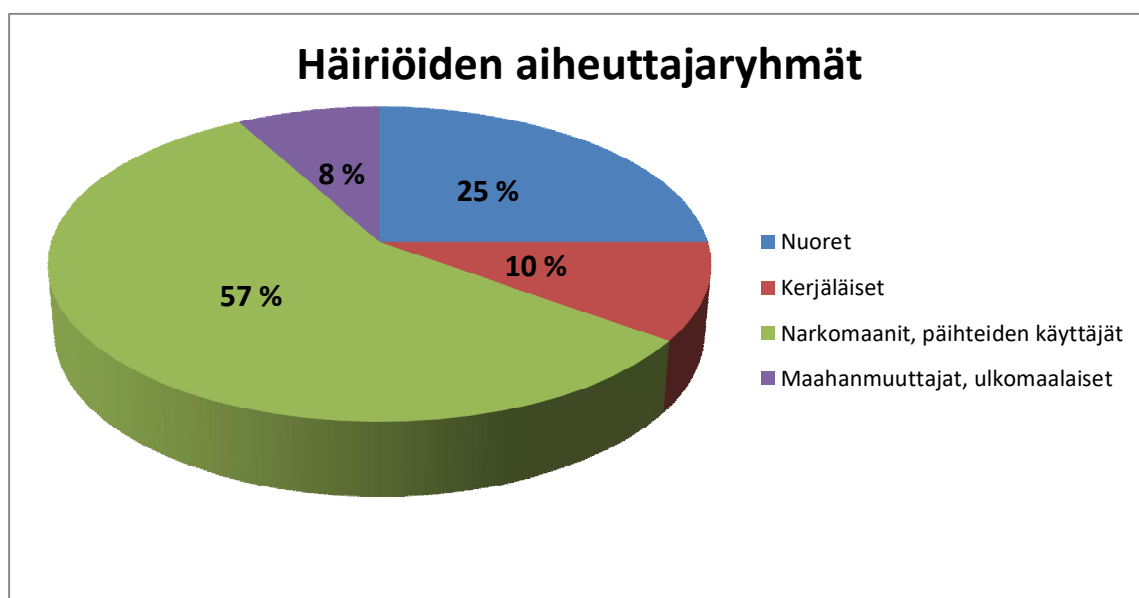
Kyselyn ensimmäinen osa suunnattiin Citycenterin, Asematunnelin ja Kompassitason yritysille. Kyselyn ajankohta oli elokuu 2018 ja kyselyyn annettiin vastausaikaa yksi viikko. 63 yrityksestä 49 vastasi kyselyyn. Vastausprosentti oli näin ollen 77,8%.

Kyselyn toinen osa toteutettiin elo-syyskuussa 2018 haastattelemalla Citycenterin, Asematunnelin ja Kompassitason käyttäjiä, eli muun muassa läpikulkumatkalaisia, yrityksissä asioivia tai muutoin alueella aikaansa viettäviä. Haastateltavia ensimmäisellä haastattelukerralla oli 100 henkilöä, joista kaikki eivät vastanneet aivan jokaiseen kysymykseen. Vastajat edustivat pääasiassa nuoria ja nuoria aikuisia, 100 vastaajasta 73% oli alle 30-vuotiaita. Alkusysäyksen turvallisuustilanteen selvittämiseksi antaneessa Turvallinen Helsingin -asiantuntiverkoston kokouksessa todettiin, että halutaan kuulla erityisesti nuorten näkemyksiä, mutta todennäköisesti ilta-aikaan Citycenterin, Asematunnelin ja Kompassitason liikkujissa on myös suhteessa enemmän nuoria.

5.2.1 Alueen yritysten näkemys

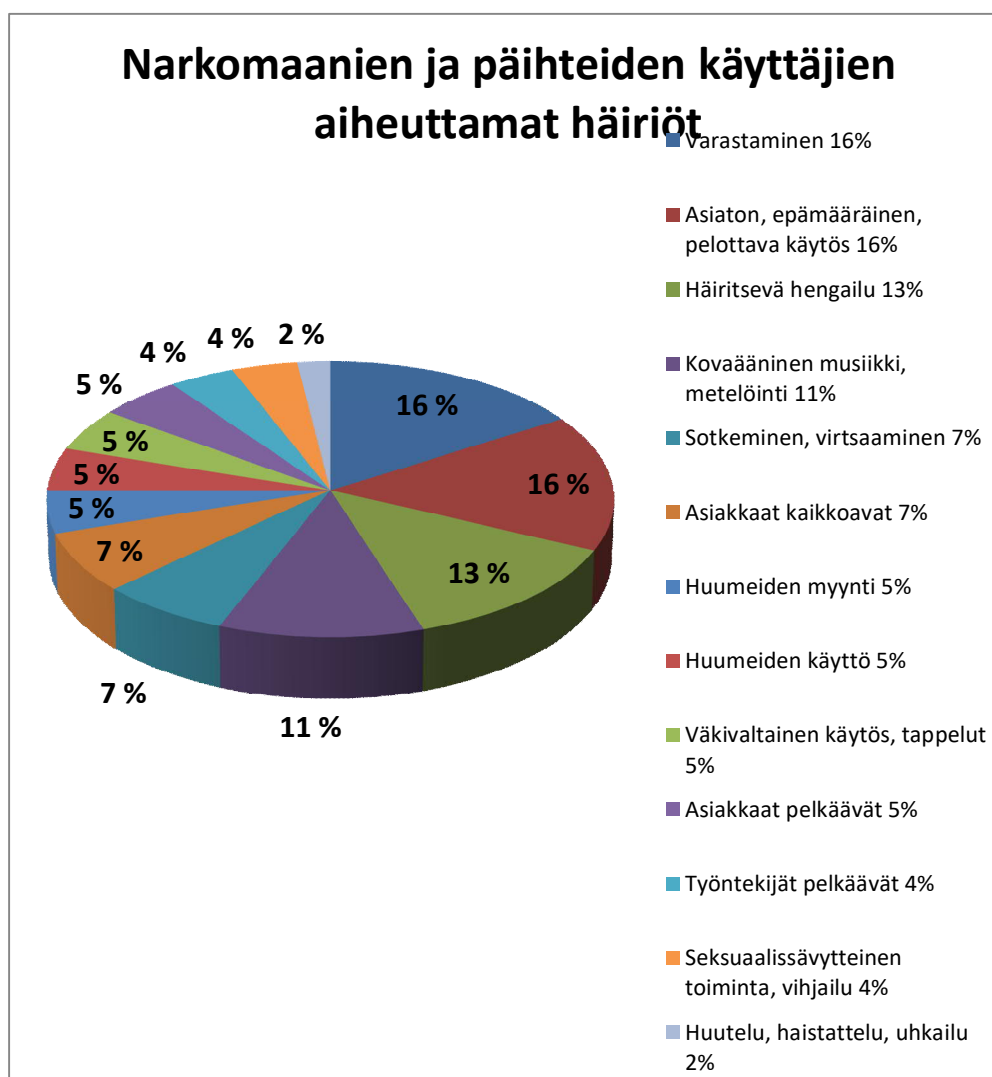
49 kyselyyn vastanneesta yrityksestä 5 ilmoitti kyselyssä, ettei heillä ollut häiriöitä ja 44 yritystä kertoi vastauksissaan erilaisista häiriöistä. Näistä 44 yrityksen vastauksista analysoitiin tarkemmin häiriöiden aiheuttajat ja häiriöiden ilmenemismuodot. Kaavioiden selkeyden vuoksi luvut on esitetty kokonaislukuina. Narkomaanit, päihteiden käyttäjät, humalaiset ja alkoholistit mainittiin häiriöiden aiheuttajina 31 yrityksen vastauksessa peräti yhteensä 64 kertaa, nuoret ja nuorisoryhmät mainittiin 17 yrityksen vastauksessa 28 kertaa, kerjäläiset ja romanit mainittiin 9 yrityksen vastauksessa 11 kertaa ja maahanmuuttajat, maahanmuuttajaryhmät ja ulkomaalaiset mainittiin 7 yrityksen vastauksessa 9 kertaa.

Yrityksille osoitetun kyselyn perusteella kävi ilmi, että alueella koettujen häiriöiden aiheuttajiksi nähdään 1) nuoret ja nuorisoryhmät, 2) kerjäläiset ja romanit, 3) narkomaanit, päihteiden käyttäjät, humalaiset ja alkoholistit sekä 4) maahanmuuttajat, maahanmuuttajaryhmät ja ulkomaalaiset.

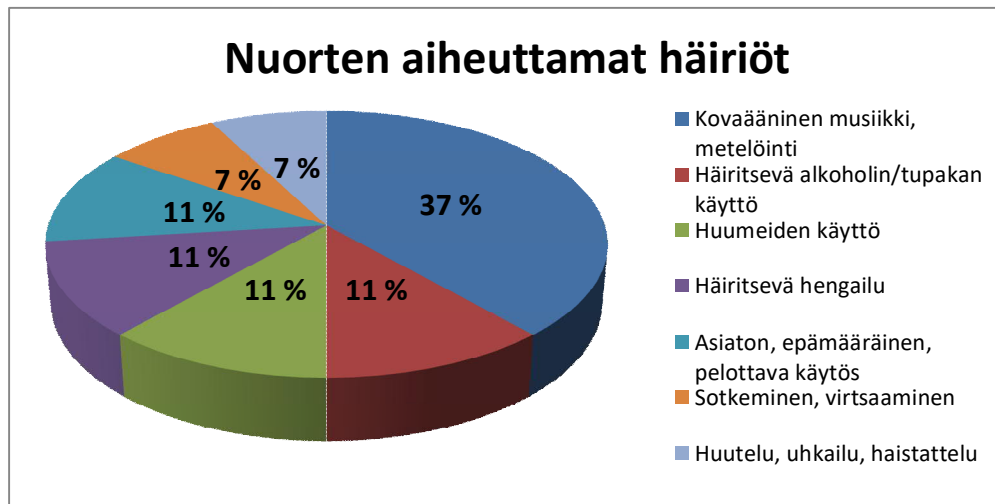
Kaavio 1: Yritysten kokemat häiriöiden aiheuttajat ryhmittäin. Vastanneiden yritysten määrä 44 kpl.

Yritysten vastauksista voidaan todeta, että narkomaanien ja erilaisten päihtyneiden henkilöiden koettiin aiheuttava eniten häiriöitä. Suurin osa vastanneista yrityksistä kertoi tarkemmin häiriöiden ilmenemismuodoista. Vastausten perusteella tämän henkilöryhmän osalta eniten häiriöitä aiheuttavat asiaton, pelottava tai epämääräinen käyttäytyminen, varkausrikokset, häiritsevä hengailu, metelöinti, sotkeminen ja virtsaaminen, sekä huumausaineiden käyttö ja välittäminen tai myyminen. Tämän ryhmän ilmoitettiin aiheuttavan myös asiakkaiden kaikkoomista, sekä pelkoa asiakkaissa ja työntekijöissä.

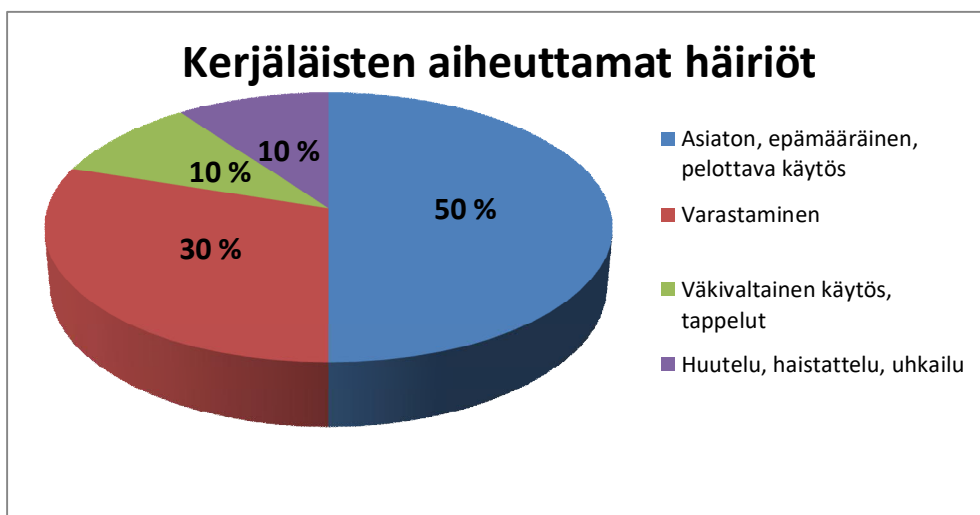
Kaavio 2: Yritysten mainitsemat narkomaanien, päihteiden käyttäjien, humalaisten ja alkoholistien aiheuttamat häiriöt. Vastanneiden yritysten lukumäärä 31 ja häiriötä koskevien mainintojen määrä vastauksissa 64 kpl.

Nuorten ja nuorisoryhmien koettiin aiheuttavat häiriöitä toiseksi eniten. Nuoret mainittiin 17 yrityksen vastauksessa yhteensä 28 kertaa. Nuorten kohdalla häiriöiden ilmenemismuotoja olivat erityisesti häiritsevä metelöinti ja kovaääninen musiikki, mutta myös alkoholin, tupakan ja huumausaineiden käyttö, häiritsevä hengailu sekä asiaton, epämääräinen tai pelottava käyttäytyminen.

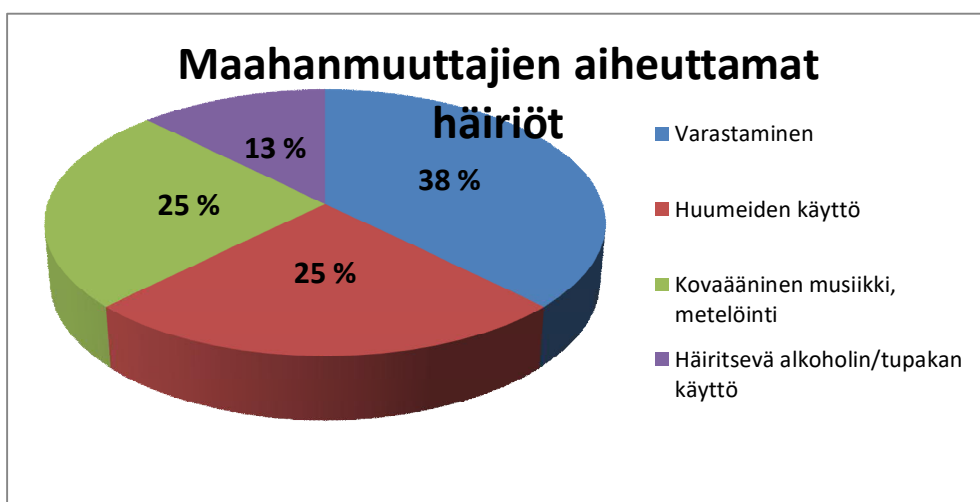
Kaavio 3: Yritysten mainitsemat nuorten ja nuorisoryhmien aiheuttamat häiriöt. Vastanneiden yritysten lukumäärä 17 ja häiriöitä koskevien mainintojen määrä vastauksissa 28 kpl.

Nuorten ja nuorisoryhmien jälkeen, seuraavaksi eniten häiriöitä koettiin aiheuttavan kerjäläiset ja romanit. 9 yrityksen vastauslomakkeessa tämä ryhmä mainittiin 11 kertaa. Kerjäläisten ja romanien osalta suurimmaksi häiriötä aiheuttavaksi asiaksi mainittiin asiaton, epämääräinen ja pelottava käyttäytyminen ja seuraavaksi varkausrikokset. Joissakin vastauksissa mainittiin väkivaltainen käyttäytyminen ja tappelut, mutta myös huutelu, haistattelu tai uhkailu, erityisesti sellaisissa tilanteissa jos käyttäytymisestä on menty huomauttamaan.

Kaavio 4: Yritysten mainitsemat kerjäläisten ja romanien aiheuttamat häiriöt. Vastanneiden yritysten lukumäärä 9 ja häiriöitä koskevien mainintojen määrä vastauksissa 11 kpl.

Jonkin verran häiriöitä koettiin aiheuttavan myös maahanmuuttajat, maahanmuuttajaryhmät ja ulkomaalaiset. 7 yritysten vastauksessa tätä ryhmää koskevia mainintoja oli yhteensä 9. Tämän ryhmän osalta suurimpana häiriöitä aiheuttavina asioina koettiin varkausrikokset ja huumausaineiden käyttö sekä metelöinti ja kovaääninen musiikki.

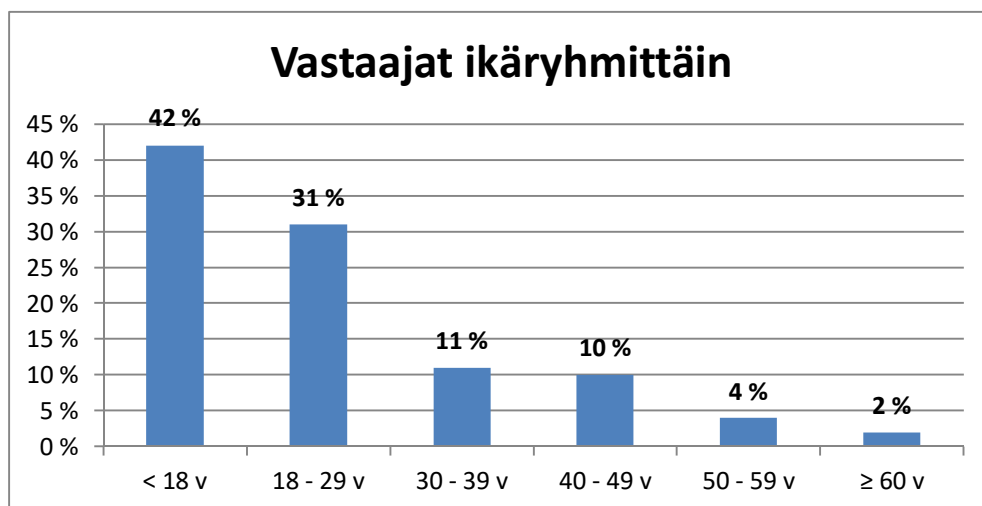
Kaavio 5: Yritysten mainitsemat maahanmuuttajien, maahanmuuttajaryhmien ja ulkomaalaisten aiheuttamat häiriöt. Vastanneiden yritysten lukumäärä 7 ja häiriöitä koskevien mainintojen määrä vastauksissa 9 kpl.

Yritysten kyselyssä tiedusteltiin, minä viikonpäivinä ja mihin vuorokauden aikaan häiriöitä yleisimmin tapahtuu. Suurimmassa osassa vastauksista todettiin, ettei viikonpäivällä tai vuorokauden ajalla ollut juurikaan merkitystä. Häiriöalttiina ajankohtina mainittiin muun muassa "tukien maksupäivät". Vastauksissa kaikki viikonpäivät saivat tasaisesti mainintoja ja vain aavistuksen korostuivat perjantai sekä lauantai. Vuorokaudenajoissa painotus kohdistui alkuiltaan ja iltaan, vaikka häiriöitä vastausten mukaan ilmenee "aamusta asti".

Yrityksille suunnatun kyselyn viimeisessä kysymyksessä tiedusteltiin toimenpidetoiveita häiriötekijöiden vähentämiseksi. 49 palautetusta kyselylomakkeesta 34 lomakkeessa esitettiin toiveita. Toiveissa korostuivat erityisesti vartijoiden, järjestyksenvalvojien ja poliisin näkyvyyden lisääminen, vartijoiden ja järjestyksenvalvojien parempi tavoittaminen, valvonnan lisääminen, nopeampi ja herkempi reagointi häiriöihin sekä häiriköiden poistaminen (yhteensä 46 mainintaa). Muita toimenpidetoiveita olivat wc-tilojen lukitseminen tai kulunvalvonta (3 mainintaa), nuorison kokoontumisiin puuttuminen (3 mainintaa), nuorille oman paikan ja mielekkään tekemisen järjestäminen (2 mainintaa) sekä valvontakameroiden määrän lisääminen (2 mainintaa). Mainituiksi tulivat kertaalleen myös nuorisotekijöiden näkyminen alueella, info-piste Citycenteriin neuvontaa ja ongelmatilanteita varten, päihtyneiden poistaminen, henkilötarkastusten lisääminen, vakituiset vartijat ja vartijoille suunnattu empatiakoulutus kohdattaessa ongelmanuoria ja mielenterveysongelmaisia.

5.1.2 Alueen käyttäjien näkemys

Vastanneita oli elo-syyskuussa 2018 suoritetuissa haastatteluissa 100 henkilöä. Vastaajista nuorimmat olivat iältään 14 ja vanhin 65-vuotias, vastaajien ikäkeskiarvon ollessa 25. Haastateltavilla oli mahdollisuus jättää vastaamatta johonkin kysymykseen. Tätä mahdollisuutta käytti vain aivan muutama vastaaja joidenkin yksittäisten kysymysten kohdalla.

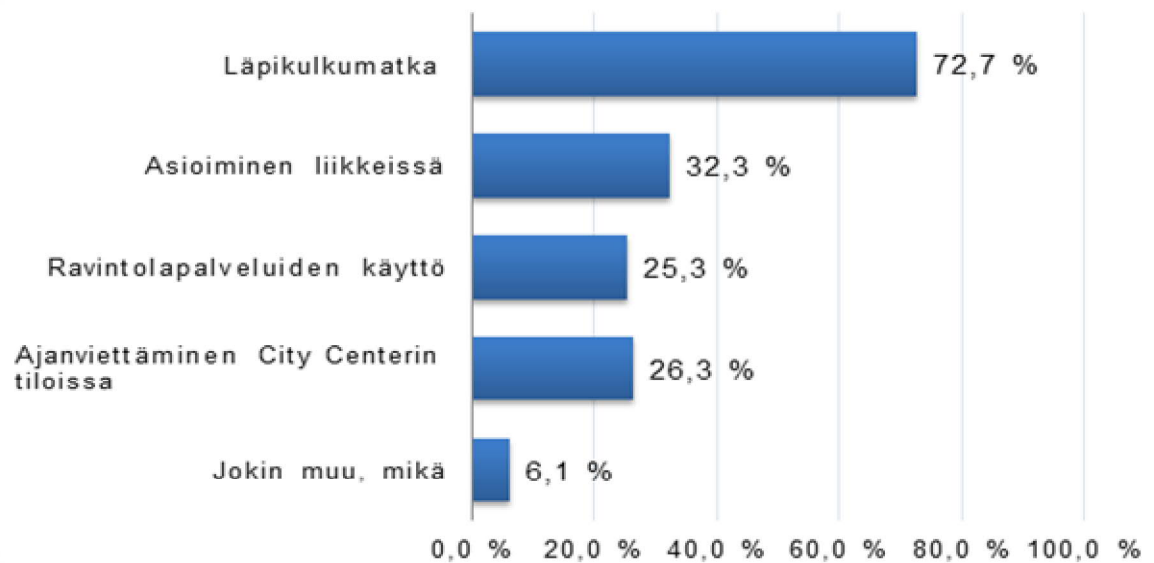

Kaavio 6: Haastatteluun vastanneet Citycenterin, Asematunnelin ja Kompassitason käyttäjät ikäryhmittäin. N=100.

Naisia vastaajista oli 53%, miehiä 46% ja muita 1%. Suurin osa vastaajista oli kotoisin Helsingistä (56%) tai muualta pääkaupunkiseudulta (28%). Muilta paikkakunnilta kotoisin kertoi olevansa 15% vastaajista ja ulkomailta 1%. Äidinkielekseen suomen kielen ilmoitti suuri enemmistö vastaajista (76%), loput vastaajat kertoivat äidinkielekseen arabian (6%), ruotsin (4%), englannin (3%), venäjän (3%), viron (2%), kurdin (2%), somalian (2%), hindin (1%), albanian (1%) ja darin (1%).

Suurin osa vastaajista (73%) oli Citycenterissä läpikulkumatalla, noin joka kolmas kertoi asioivansa alueen liikkeissä ja joka neljäs käytti ravintolapalveluita. 26% vastaajista ilmoitti yhdeksi syyksi liikkumiselleen ajanvieron tiloissa. 'Jokin muu' -vastausvaihtoehdon valinneet kertoivat alueella liikkumisensa syyksi työtehtävät, vessassa käynnin, kavereiden tapaamisen ja Jumalan sanan julistamisen.

Mistä syistä liikut Citycenterissä? (Voit valita useamman)

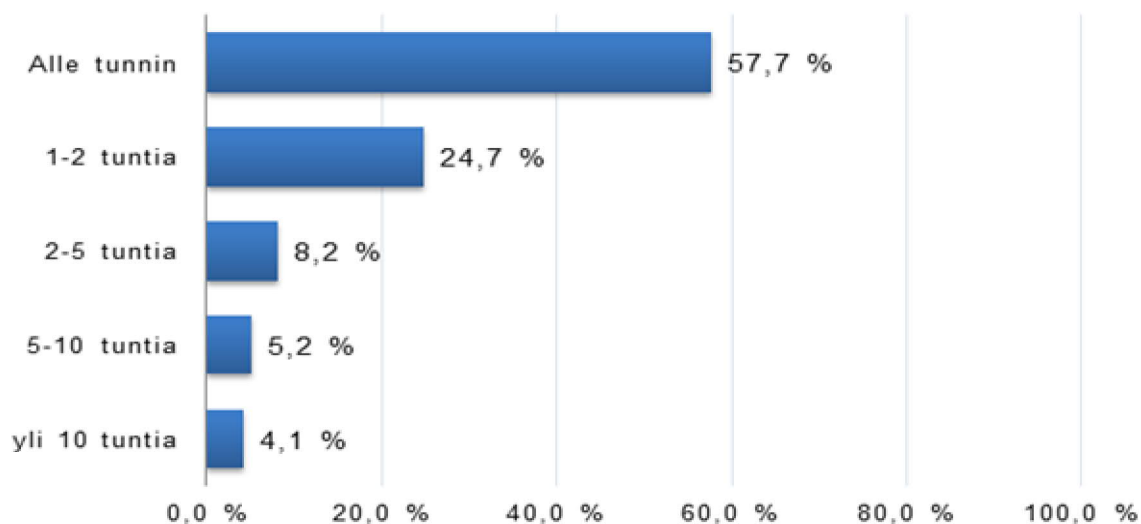

Kaavio 7: Vastaajien syyt liikkua Citycenterissä. N= 99

Kun vastaajilta kysyttiin mikä oli heidän yksi yleisin syynsä liikkua Citycenterissä 59,6% ilmoitti syyksi läpikulkumatkan ja 19,2% ajan viettämisen tiloissa. Asioiminen liikkeissä oli yleisin syy enää 10% vastaajista ja ravintolapalveluiden käyttö 8% vastaajista, joten näiden palveluiden vuoksi alueelle ei varsinaisesti tulla vaan niitä käytetään, koska ne ovat kulkumatkan varrella.

Alueen rooli kauttakulkupaikkana korostuu ajanviettoa koskevan kysymyksen kohdalla. Vajaa 10% vastaajista ilmoitti viettävänsä aikaa Citycenterissä viikossa viisi tuntia tai enemmän, mutta suurin osa (57,7%) vastaajista arvioi kuluttavansa viikossa Citycenterissä alle tunnin.

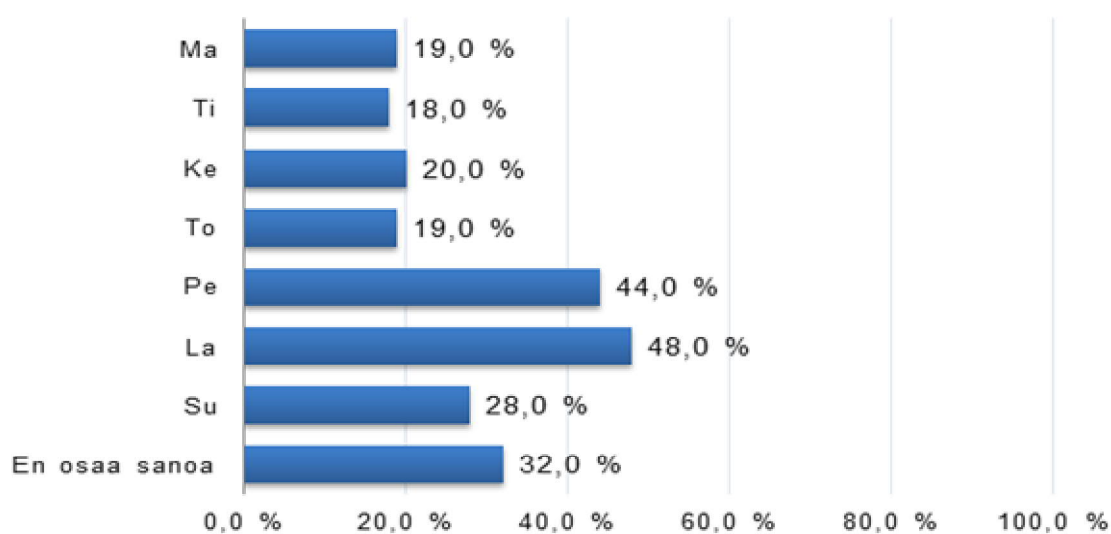
Kuinka paljon arviosi mukaan vietät keskimäärin aikaa Citycenterissä viikon aikana?

Kaavio 8: Vastaajien Citycenterissä viettämä aika viikossa. N=97

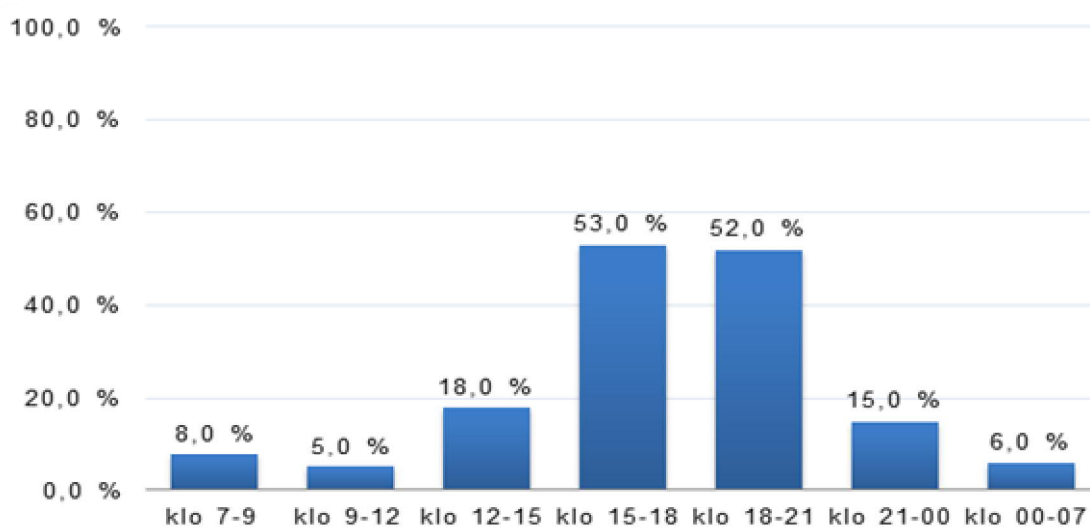
Perjantai ja lauantai olivat odotetusti selkeästi suosituimmat päivät liikkua ja viettää aikaa Citycenterissä. Vuorokaudenajoissa taas korostuivat luonnollisesti pääkaupunkiseudun liikenteellisessä solmukohdassa iltapäiväruuhka ja tämän lisäksi ilta-aika.

Minä viikonpäivinä tyypillisimmin liikut Citycenterissä? (Voit valita useamman)

Kaavio 9: Tyypillisimmät viikonpäivät liikkua Citycenterissä. N=100

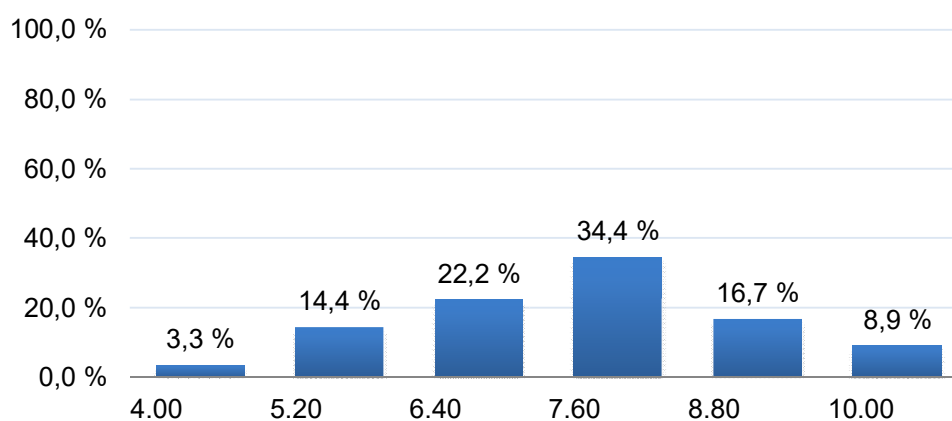
Mihin aikaan tavallisimmin liikut Citycenterissä?

Kaavio 10: Tavallisin vuorokaudenaika liikkua Citycenterissä. N=100

Haastattelussa Citycenterin, Asematunnelin ja Kompassitason käyttäjiä pyydettiin arvioimaan kokemustaan Citycenterin turvallisuudesta kouluarvosanalla 4-10. Vastaajien antamien arvosanojen keskiarvo oli 7.3. Huonoimman mahdollisen arvosanan 4, antoi 3,3% vastaajista. Vastaavasti täyden kympin antoi 8,9% vastaajista.

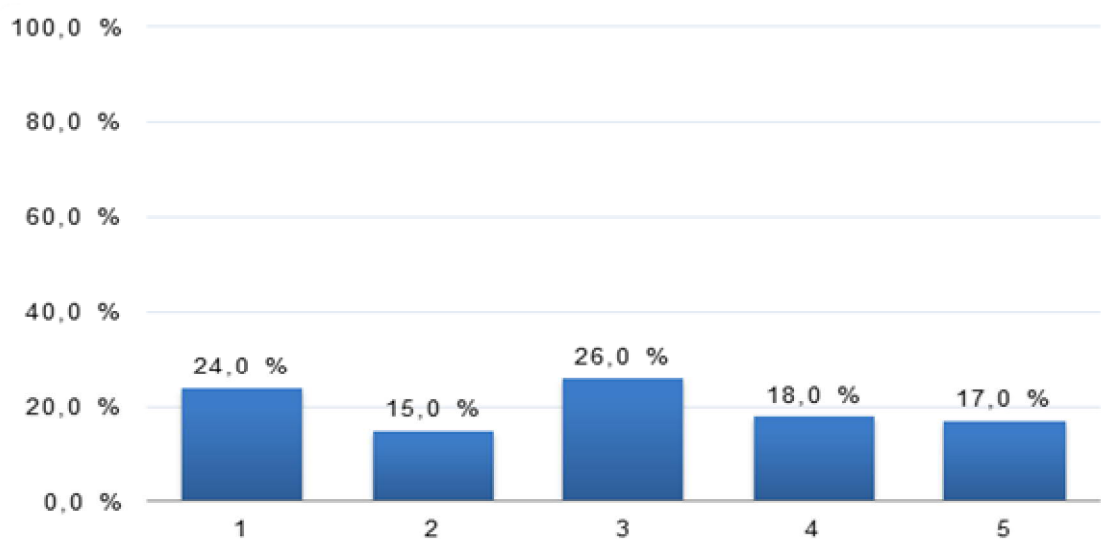
Citycenterin turvallisuus vastaajan kokemana:

Kaavio 11: Vastaajien antama kouluarvosana kokemalleen turvallisuudelle. N=90

Seuraavien kysymysten kohdalla vastaajia pyydettiin miettimään turvallisuuden tunnetta nimenomaan Citycenterin, Asematunnelin ja Kompassitason osalta. Kysymyksissä valmiiksi annettuina vastausvaihtoehtoina olivat 1. Ei ollenkaan, 2. Hyvin vähän, 3. Jonkin verran, 4. Aika paljon ja 5. Hyvin paljon.

Minkä verran turvallisuudentunteeseesi vaikuttavat väkivalta ja sen uhka? (1= Ei ollenkaan, 5= Hyvin paljon)

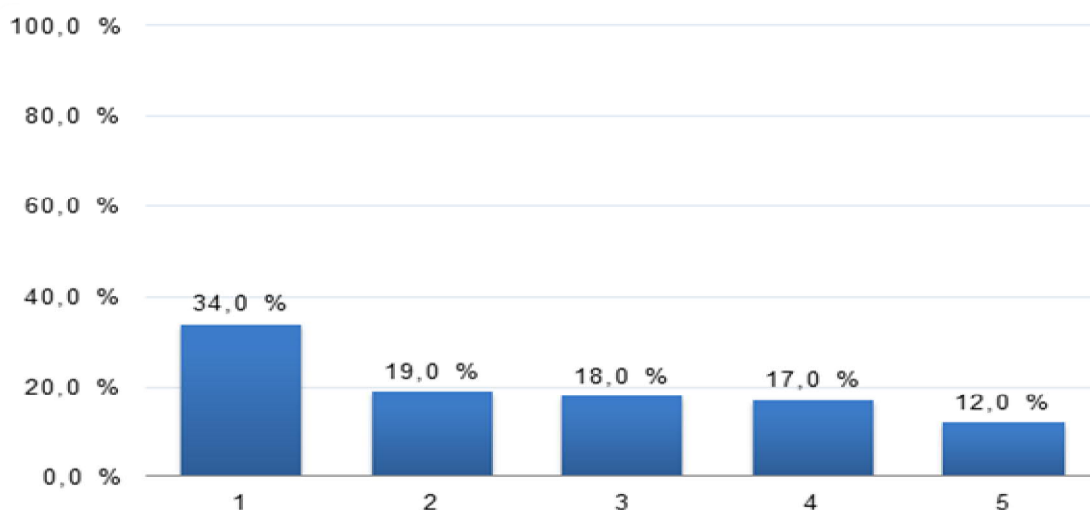

Kaavio 12: Väkivallan ja sen uhan vaikutus turvallisuudentunteeseen Citycenterissä.

N=100

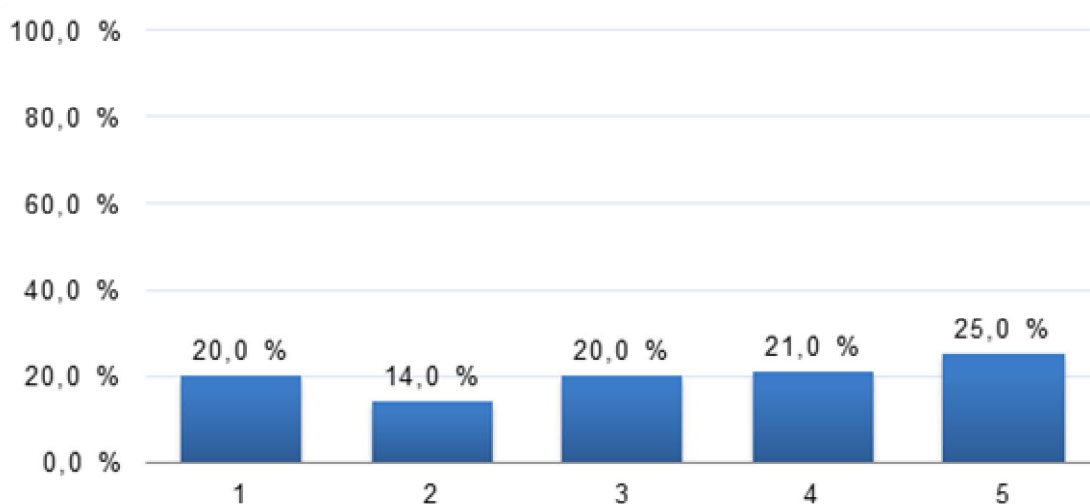
Väkivalta tai sen uhka ei vaikuttanut lainkaan 24% vastaajista turvallisuuden tunteeseen. Kuitenkin 35 % vastasi sen vaikuttavat paljon tai hyvin paljon. Varkausrikosten tai niiden uhan 29% vastaajista ilmoitti vaikuttavat aika paljon tai hyvin paljon heidän turvallisuuden tunteeseensa. 34% vastasi puolestaan, ettei näillä ollut lainkaan vaikutusta.

**Minkä verran turvallisuudentunteeseesi vaikuttavat
varkaudet tai sen uhka? (1= Ei ollenkaan, 5= Hyvin paljon)**

Kaavio 13: Varkauksien tai niiden uhan vaikutus turvallisuudentunteeseen Citycenterissä.
N=100

**Minkä verran turvallisuudentunteeseesi vaikuttaa päihteiden
käyttö? (1= Ei ollenkaan, 5= Hyvin paljon)**

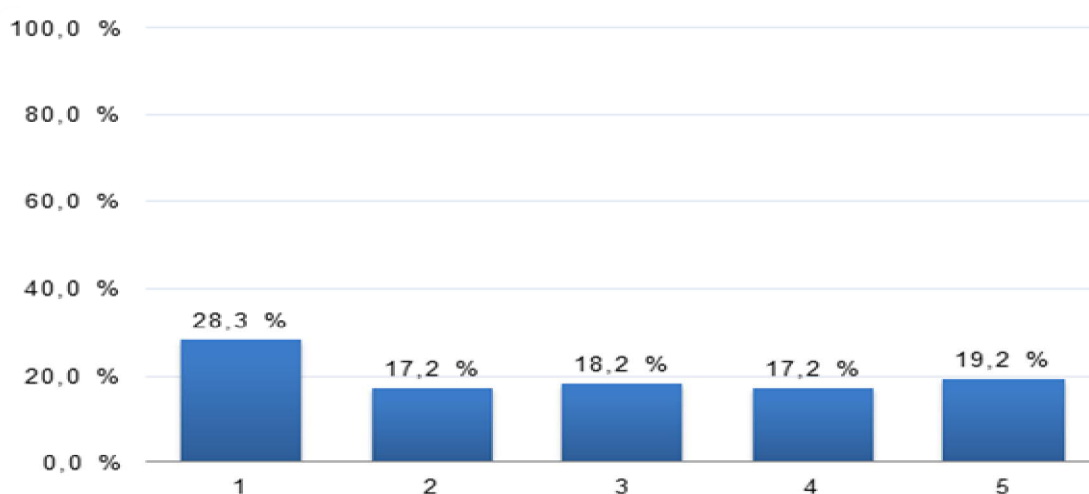

Kaavio 14: Päihteiden käytön vaikutus turvallisuudentunteeseen Citycenterissä. N=100

Päihteiden käyttö vaikutti vastaajista lähes puolen (46%) turvallisuuden tunteeseen aika paljon tai hyvin paljon. 20% totesi, ettei tällä ollut lainkaan vaikutusta. Päihteiden myynnin

tai välityksen koettiin vaikuttavan aika paljon tai hyvin paljon turvallisuuden tunteeseen 36,4% vastaajan mukaan, toisaalta 28,3% kertoi, ettei asia vaikuta ollenkaan heidän turvallisuuden tunteeseensa.

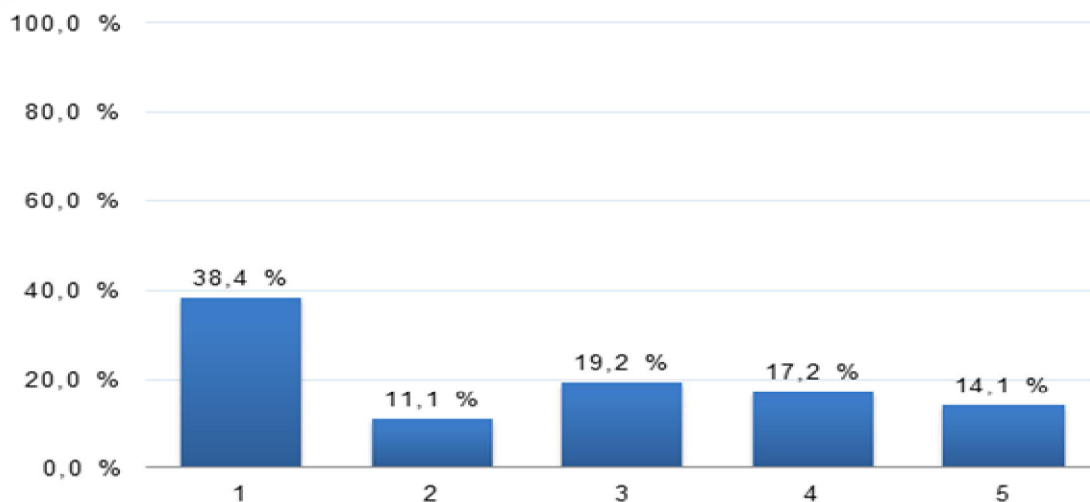
**Minkä verran turvallisuudentunteeseesi vaikuttavat
päihteiden myynti ja/tai välitys? (1= Ei ollenkaan, 5= Hyvin
paljon)**

Kaavio 15: Päihteiden myynnin ja/tai välittämisen vaikutus turvallisuudentunteeseen Citycenterissä. N=99

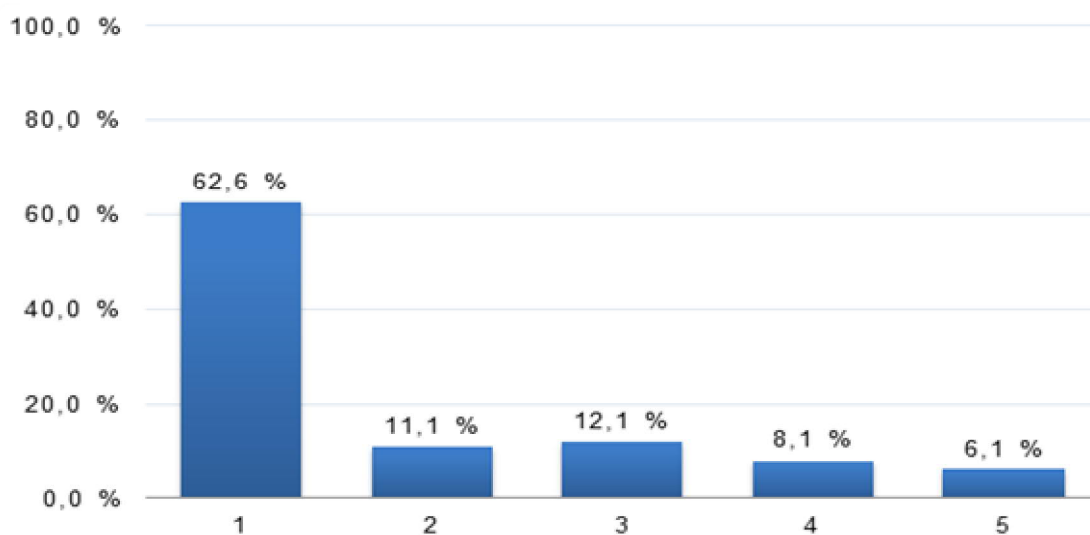
Vastaajista 38,4% totesi, ettei seksuaalinen häirintä vaikuta lainkaan heidän turvallisuuden tunteeseensa, toisaalta jopa 31,3% totesi sen vaikuttavan aika paljon tai hyvin paljon. Kun huomioidaan, että vastaajista 73% oli alle 30-vuotiaita ja 42% alle 18-vuotiaita, voidaan vastausten katsoa olevan huolestuttavia. Kun tutkittiin pelkästään naisten vastauksia, 47,1% vastasi seksuaalisen häirinnän vaikuttavan heidän turvallisuuden tunteeseensa aika paljon tai hyvin paljon. Vastikkeellinen seksi ei vaikuttanut lainkaan 62,6% turvallisuuden tunteeseen kun 14,2% ilmoitti sen vaikuttavan aika paljon tai hyvin paljon.

**Minkä verran turvallisuudentunteeseesi vaikuttaa
seksuaalinen häirintä? (1= Ei ollenkaan, 5= Hyvin paljon)**

Kaavio 16: Seksuaalisen häirinnän vaikutus turvallisuudentunteeseen Citycenterissä. N=99

**Minkä verran turvallisuudentunteeseesi vaikuttaa
vastikkeellinen seksi? (1= Ei ollenkaan, 5= Hyvin paljon)**

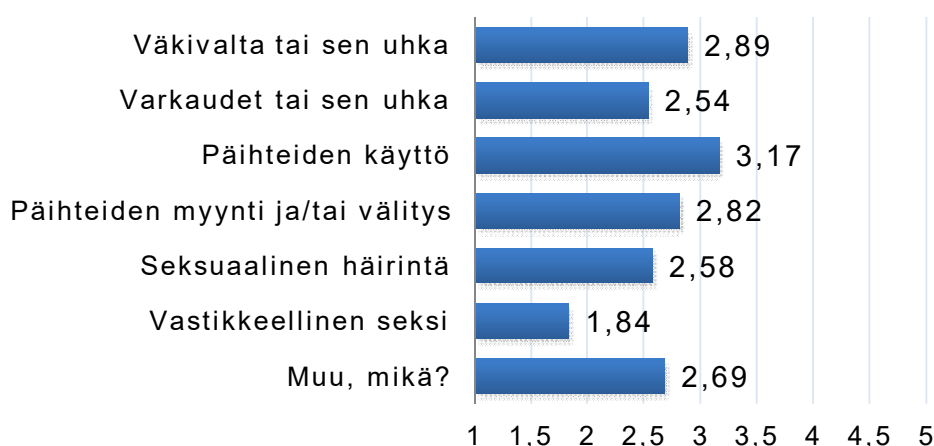

Kaavio 17: Vastikkeellisen seksin vaikutus turvallisuudentunteeseen Citycenterissä. N=99

Kun vastaajilta kysyttiin onko edellisten lisäksi jokin muu asia, joka vaikuttaa heidän turvallisuuden tunteeseensa, viisi vastaajaa kertoi näiden asioiden olevan ihmisten

negatiivisuus ja rasismi, poliisit ja vartijat, häiriökäyttäytyminen ja perään huutelu, kodittomat sekä hengaavat porukat. Yhteenvetona eniten vastaajien turvallisuuden tunteeseen vaikutti päihteiden käyttö, seuraavaksi väkivalta tai sen uhka sekä päihteiden myynti ja/tai välitys. Seuraavaksi tulivat seksuaalinen häirintä ja varkaudet tai sen uhka.

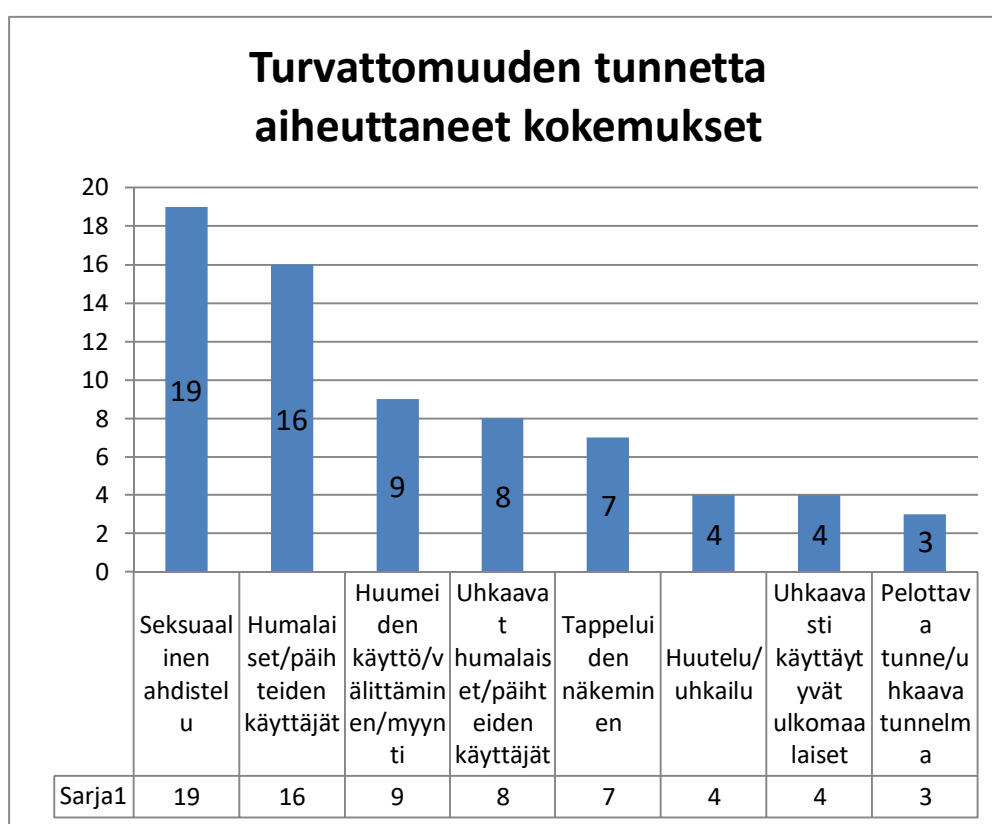
Minkä verran turvallisuuden tunteeseesi vaikuttavat... (1 =Ei ollenkaan, 5 =Hyvin paljon)

Kaavio 18: Yhteenveto turvallisuuden tunteeseen vaikuttavista tekijöistä. (Kaikki vastaajat)

Vastaajilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, minkälaisia turvattomuuden tunnetta aiheuttaneita kokemuksia heillä on ollut Citycenterissä, Asematunnelissa tai Kompassitasolla. Enemmän kuin yhden tai kaksi mainintaa saadut vastaukset luokiteltiin ryhmiin. Vastaukset, jotka sisälsivät mainintoja lähestymisyrityksistä tai koskettelusta, seksuaalisesta ahdistelusta tai seksuaalisväritteisestä tuijottelusta tai huutelusta luokiteltiin kaikki seksuaalisen ahdistelun ryhmään, koska voidaan katsoa, että nämä menevät ainakin osittain päällekkäin. Humalaiset/päihteiden käyttäjät ja uhkaavasti käyttäytyvät humalaiset/päihteiden käyttäjät taas luokiteltiin omiksi ryhmikseen.

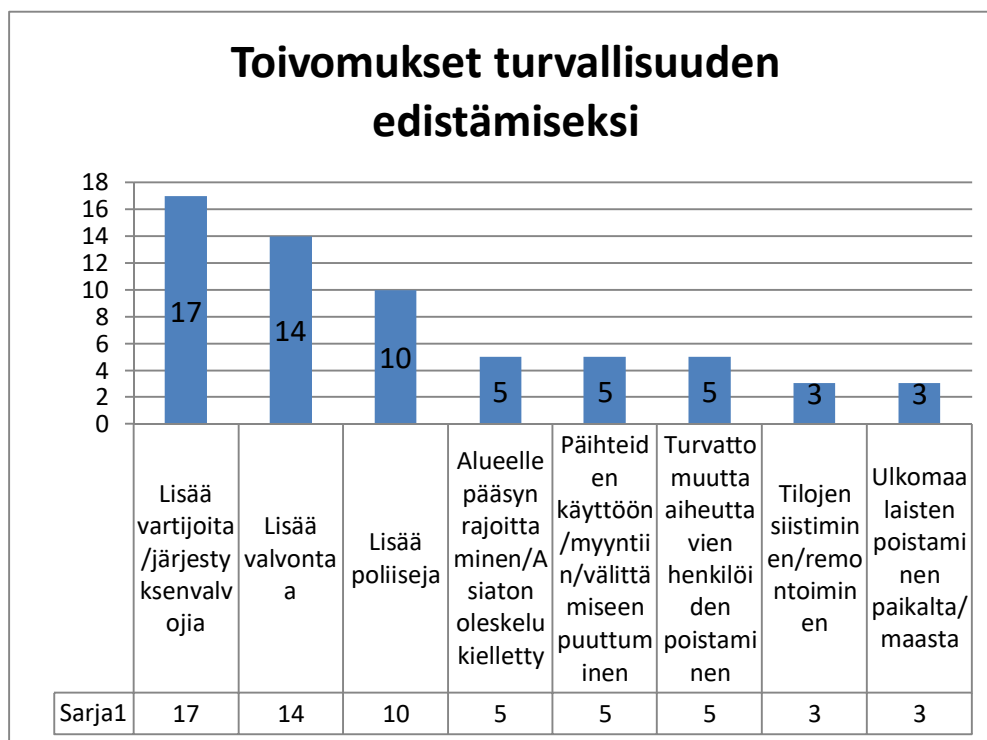
Jonkinasteiset seksuaalisen ahdistelun määritelmän alle menevät turvattomuuden tunnetta aiheuttaneet kokemukset saivat 19 mainintaa. Humalaisten tai päihteiden käyttäjien koettiin aiheuttavan turvattomuuden tunnetta 16 maininnan arvoisesti. Huumeiden käyttö, välittäminen ja myynti saivat 9 mainintaa ja uhkaavat humalaiset tai päihteiden käyttäjät 8. Päihteisiin tai niiden käyttäjiin liittyviä mainintoja oli yhteensä 33 kappaletta. Muita turvattomuuden tunteeseen vaikuttaneita kokemuksia olivat tappeluiden näkeminen (7), huutelu tai uhkailu (4), uhkaavasti käyttäytyvät ulkomaalaiset (4) tai muutoin määrittelemätön pelon tunne tai uhkaava tunnelma (3).

Kaavio 19: Vastaajien mainitsemat turvattomuuden tunnetta aiheuttaneet kokemukset Citycenterissä. N=84

Avoimella kysymyksellä kysyttiin myös toivomuksia turvallisuuden edistämiseksi. Jälleen enemmän kuin yhden tai kaksi mainintaa saaneet vastaukset luokiteltiin ryhmiin. Ehdottomasti eniten, yhteensä 41 maininnassa, toivottiin lisää vartijoita ja

järjestyksenvalvojia (17), valvontaa (14) ja poliisin näkyvyyttä (10). Osa vastaajista haluaisi rajoittaa alueelle pääsyä ja kieltää siellä asiattoman oleskelun (5) sekä poistaa turvattomuutta aiheuttavat henkilöt (5). Päihteiden käyttöön, myyntiin ja välittämiseen toivottiin lisää puuttumista (5). Muutama vastaaja katsoi, että tilat kaipaisivat modernisointia ja siistimistä (3). Myös muutama näki, että ulkomaalaisten lisääntyminen on aiheuttanut turvattomuutta ja heidän poistamisensa paikalta tai maasta auttaisi asiaa (3).

Kaavio 20: Vastaajien toivomukset turvallisuuden edistämiseksi Citycenterissä. N=73

5.2 Intervention jälkeen

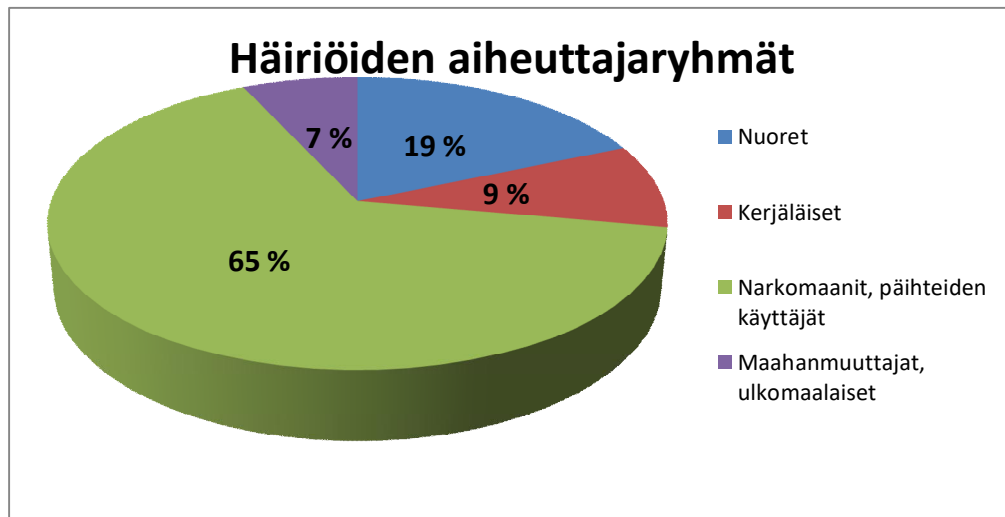
Tehtyjen toimenpiteiden jälkeen edellisen vuoden syksyllä tehty kyselyt ja haastattelut uusittiin. Alueen yrityksille suunnattu kysely toimitettiin yrityksille helmikuun 2019 alussa ja vastausaikaa annettiin jälleen viikko. Yrityksiä pyydettiin kertomaan havaintonsa viimeisen neljän kuukauden ajalta. Lomakkeet toimitettiin jälleen 63 yritykseen, joista 50 vastasi. Vastausprosentti oli näin ollen 79,4%.

Alueen käyttäjille suunnatut haastattelut tehtiin tammikuussa 2019 yhtenä maanantaina, keskiviikkona, perjantaina ja sunnuntaina alkuillan ja illan aikana. Haastateltavia kertyi 115 henkilöä. Vastaajista suurin osa edusti jälleen nuoria tai nuoria aikuisia. 77% oli alle 30-vuotiaita. Kaikki vastaajat eivät vastanneet jokaiseen kysymykseen.

5.2.1 Alueen yritysten näkemys

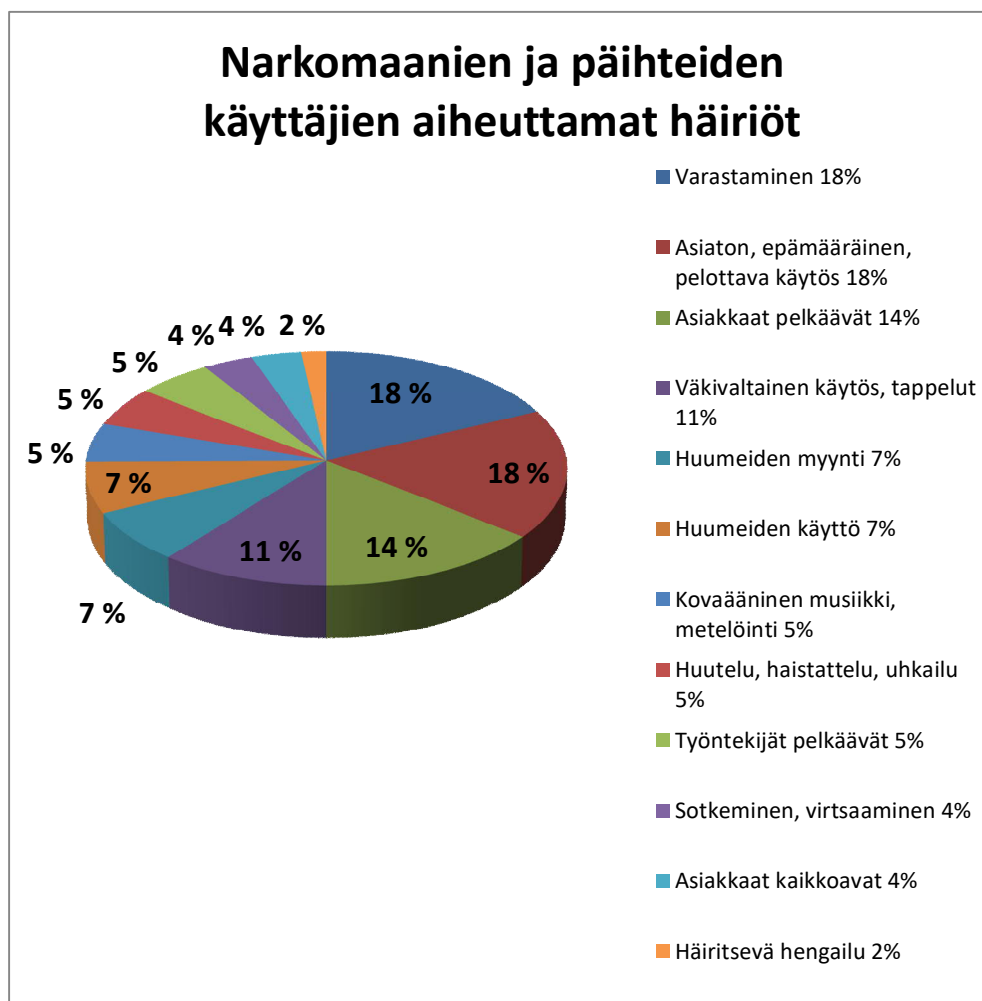
50 kyselyyn vastanneesta yrityksestä 7 ilmoitti, ettei heillä ole häiriöitä, loppujen 43 yrityksen antamat vastaukset analysointiin samoin kuin ensimmäisellä kerralla. Luvut on kaavioiden selkeyden vuoksi esitetty kokonaislukuina. Narkomaanit, päihteiden käyttäjät, humalaiset ja alkoholistit mainittiin 27 yrityksen vastauslomakkeessa yhteensä 56 kertaa, nuoret ja nuorisoryhmät mainittiin 9 yrityksen vastauslomakkeessa yhteensä 16 kertaa, kerjäläiset ja romanit mainittiin 6 yrityksen vastauslomakkeessa 8 kertaa ja maahanmuuttajat, maahanmuuttajaryhmät ja ulkomaalaiset mainittiin 3 yrityksen vastauslomakkeessa 6 kertaa.

Kyselyyn vastanneiden yritysten vastausten perusteella narkomaanit, päihteiden käyttäjät, humalaiset ja alkoholistit koettiin edelleen ylivoimaisesti suurimmaksi häiriötä aiheuttavaksi ryhmäksi. Jo selvästi näiden takana tulivat nuoret ja nuorisoryhmät, joiden kohdalla häiriömainintojen määrä oli selvästi vähentynyt. Tämän ryhmän jälkeen tulivat kerjäläiset ja romanit, sekä viimeisimpänä maahanmuuttajat, maahanmuuttajaryhmät ja ulkomaalaiset. Näiden ryhmien osalta mainintoja oli hieman vähemmän kuin ensimmäisen kyselyn vastauksissa.

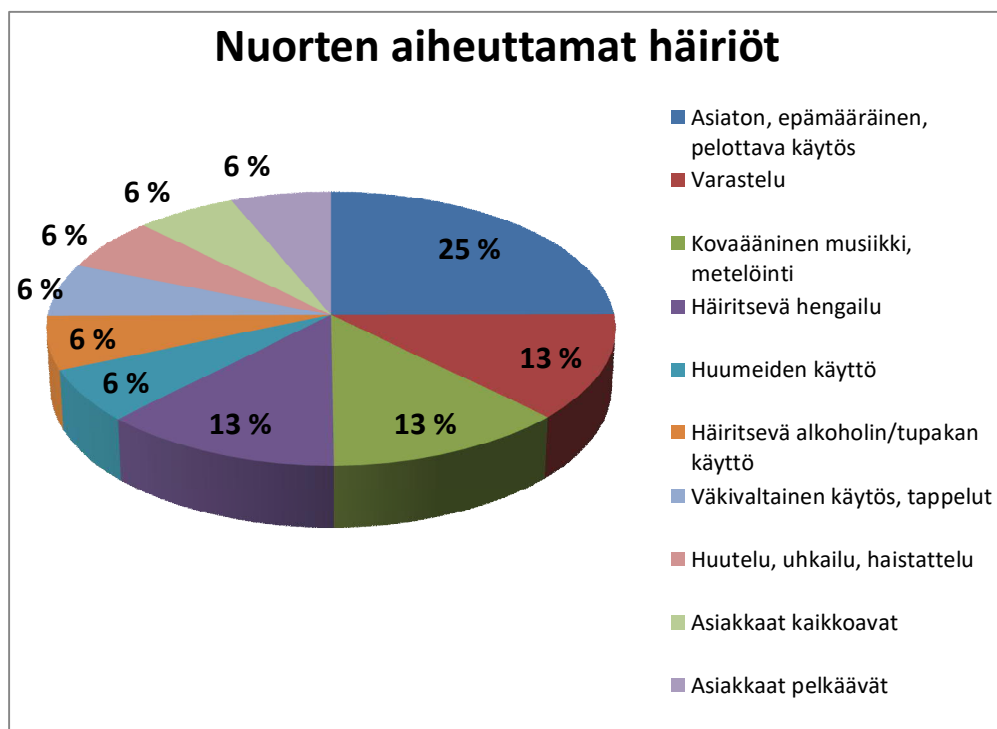
Kaavio 21: Yritysten kokemat häiriöiden aiheuttajan ryhmittäin. Vastanneiden yritysten lukumäärä 43.

Narkomaanien, päihteidenkäyttäjien, humalaisten ja alkoholistien aiheuttamia häiriöitä koskevissa maininnoissa oli myös vähennystä, mutta hyvin vähäisessä määrin. Tämä ryhmä erottui muista häiriöitä aiheuttavista ryhmistä määrällisesti, mutta myös koettujen häiriöiden monipuolisuudella. Narkomaanien ja muiden päihtyneiden henkilöiden aiheuttamista häiriöistä suurimpina koettiin varkausrikokset sekä asiaton, epämääräinen tai pelottava käyttäytyminen. Heti näiden jälkeen todettiin tämän ryhmä aiheuttavan asiakkaisissa pelkoa. Seuraavaksi tulivat väkivaltainen käyttäytyminen ja tappelut, mutta myös huumausaineiden käyttö ja myynti, metelöinti sekä huutelu, haistattelu tai uhkailu. Mainittuina olivat myös sotkeminen ja virtsaaminen sekä häiritsevä hengailu. Vastauksissa todettiin myös työntekijöiden pelkäävän ja asiakkaiden karttavan aluetta ja liikkeissä asiointia.

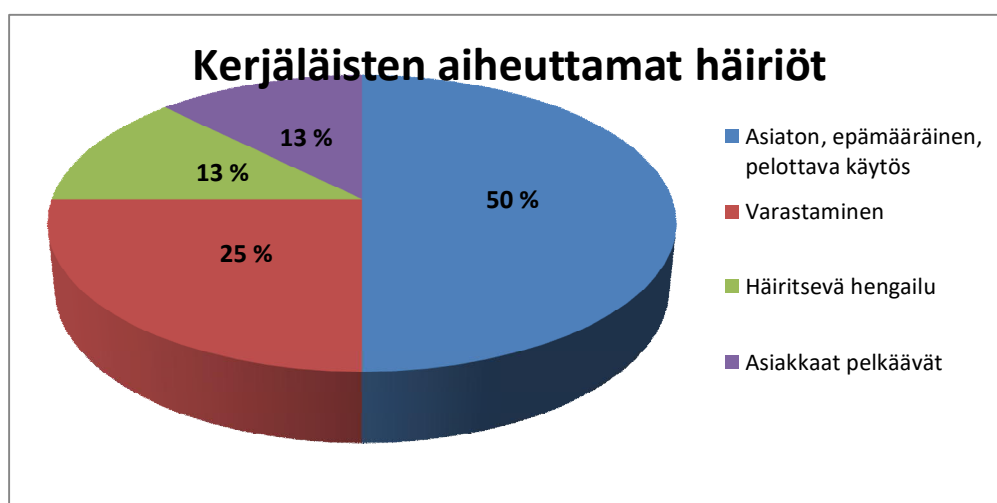
Kaavio 22: Yritysten mainitsemat narkomaanien ja päihteiden käyttäjien aiheuttamat häiriöt. Vastanneiden yritysten lukumäärä 27 ja häiriöitä koskevien mainintojen määrä vastauksissa 56 kpl.

Nuorten ja nuorisoryhmien kohdalla eniten häiriötä koettiin aiheuttavat asiaton, epämääräinen tai pelottava käyttäytyminen. Tämän jälkeen tulivat varkaudet, kovaääninen musiikki tai metelöinti ja häiritsevä hengailu. Mainintoja saivat myös huumeiden käyttö, alkoholin ja tupakan käyttö, väkivaltainen käytös ja tappelut, huutelu, haistattelu tai uhkailu, sekä asiakkaiden kaikkoaminen ja asiakkaiden pelkääminen.

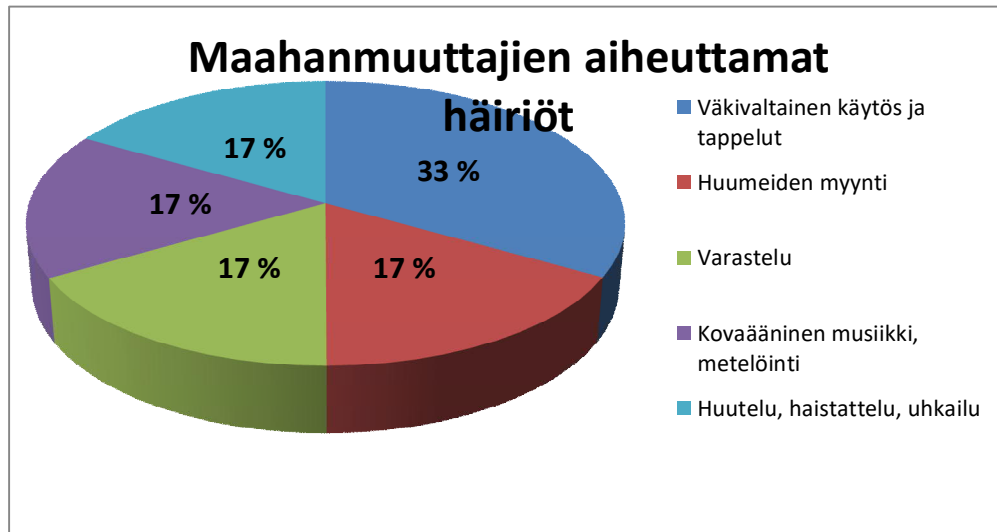
Kaavio 23: Yritysten mainitsemat nuorten aiheuttamat häiriöt. Vastanneiden yritysten lukumäärä 9 ja häiriöitä koskevien mainintojen määrä vastauksissa 16 kpl.

Kerjäläisten osalta eniten häiriötä koettiin aiheuttavan asiaton, epämääräinen tai pelottava käytös ja tämän jälkeen varkaudet. Mainintoja saivat myös häiritsevä hengailu ja asiakkaiden pelkääminen.

Kaavio 24: Yritysten mainitsemat kerjäläisten aiheuttamat häiriöt. Vastanneiden yritysten lukumäärä 6 ja häiriöitä koskevien mainintojen määrä vastauksissa 8 kpl.

Maahanmuuttajien, maahanmuuttajaryhmien ja ulkomaalaisten osalta eniten häiriötä koettiin aiheuttavan väkivaltainen käytös ja tappelut. Tämän jälkeen tulivat varkaudet, huumausaineiden myynti, kovaääninen musiikki tai metelöinti ja huutelu, haistattelu tai uhkailu.

Kaavio 25: Yritysten mainitsemat maahanmuuttajien ja ulkomaalaisten aiheuttamat häiriöt. Vastanneiden yritysten lukumäärä 3 ja häiriöitä koskevien mainintojen määrä vastauksissa 9 kpl.

Yrityksiltä kysyttäessä minä viikonpäivinä ja mihin vuorokaudenaikaan häiriöitä yleisimmin esiintyy, saivat kaikki viikonpäivät lähes yhtä paljon mainintoja. Perjantai ja lauantai erottuivat vain niukasti häiriöalttiimpina päivinä. Vastauksissa todettiin kuten aiemminkin, että "tukien maksupäivät" ovat vilkkaampia ja että "päivällä ja ajalla ei suurta merkitystä". Vuorokaudenajassa korostui alkuilt ja ilta, vaikka joissain vastauksissa todettiin "joka päivä aamusta iltaan".

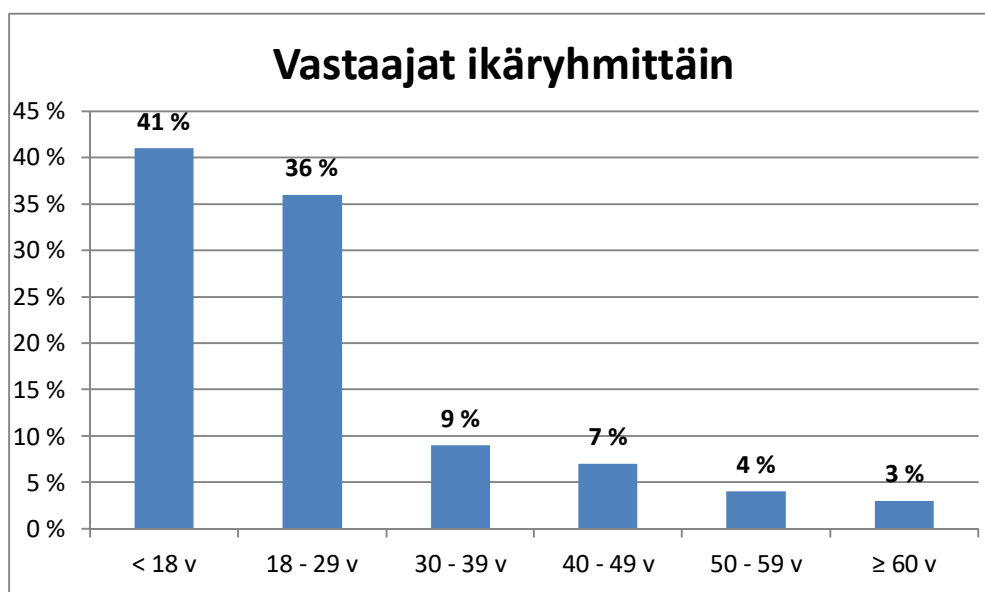
Yritysten kyselyssä tiedusteltiin toimenpidetoiveita häiriöiden vähentämiseksi. Kyselyn palauttaneista 50 yrityksestä 29 oli kirjannut toiveitaan. Eniten toivottiin lisää vartijoita ja järjestyksenvalvojia, enemmän ja näkyvämpää valvontaa sekä tiukempaa ja nopeampaa puuttumista (24 mainintaa). Muita toiveita olivat poliisien näkyvyyden lisääminen (3 mainintaa), häiriköiden poistaminen (3 mainintaa), porttikiellot tai muutoin pääsyn rajoittaminen alueelle (3 mainintaa). Yksittäisissä toiveissa ehdotettiin valoisampaa

ympäristöä, päihtyneiden ohjaamista eteenpäin, nuorten ohjaamista ja keskustelua nuorten kanssa. Poliisien ja vartijoiden toivottiin ottavan aktiivisemmin kontaktia liikkeisiin ja käyvän myös liikkeiden sisällä. Vartijoiden koettiin toimivan hyvin, mutta ratkaisuksi pitäisi keksiä jotain muutakin. Myös ihmisten toivottiin itse osaavan säädellä käyttäytymistään.

Liikkeistä 5 mainitsi erikseen, että tilanne alueella oli rauhoittunut viimeisimmän kyselyn jälkeen tai muutoin viime aikoina.

5.2.2 Alueen käyttäjien näkemys

Tammikuussa 2019 uusitussa kyselyssä haastatteluun vastasi 115 henkilöä. Vastaajilla oli jälleen mahdollisuus jättää joihinkin kysymyksiin vastaamatta, mutta tätä mahdollisuutta käytti vain hyvin harva muutaman kysymyksen kohdalla. Vastaajien ikäkeskiarvo oli tällä haastattelukierroksella 24 vuotta. Nuorin vastaajista oli 12-vuotias ja iäkkäin 73-vuotias.

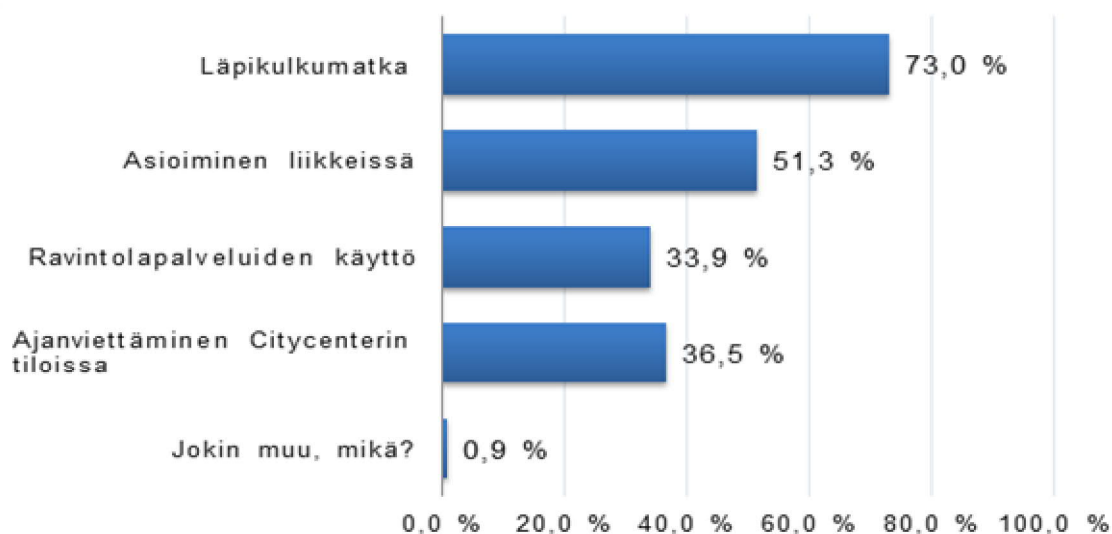

Kaavio 26: Haastatteluun vastanneet Kompassitason, Asematunnelin ja Citycenterin käyttäjät ikäryhmittäin. N=115

Naisia vastaajista oli 56% ja miehiä 44%. Suurin osa vastaajista oli kotoisin Helsingistä (57%) tai muualta pääkaupunkiseudulta (26%). Muilta paikkakunnilta kotoisin kertoi olevansa 17% vastaajista. Äidinkielekseen suomen kielen ilmoitti suuri enemmistö vastaajista (71%), loput vastaajat kertoivat äidinkielekseen arabian (6%), venäjän (4%), somalin (3%), kurdin (3%), ruotsin (2%), viron (2%). Yksittäisten vastaajien vastauksissa äidinkieleksi oli kirjattu romania, turkki, lingala, nepali, isoko ja tigrinja.

Suurin osa vastaajista oli edelleen läpikulkumatalla (73%), mutta samanaikaisesti yli puolet (51%) kertoi syyksi asioimisen liikkeissä. Reilu kolmasosa (36,5%) kertoi viettävänsä aikaa tiloissa. Jokin muu-vaihtoehtoon valinneet kertoivat alueella liikkumisen syyksi työskentelyn.

Mistä syistä liikut Citycenterissä? (Voit valita useamman)

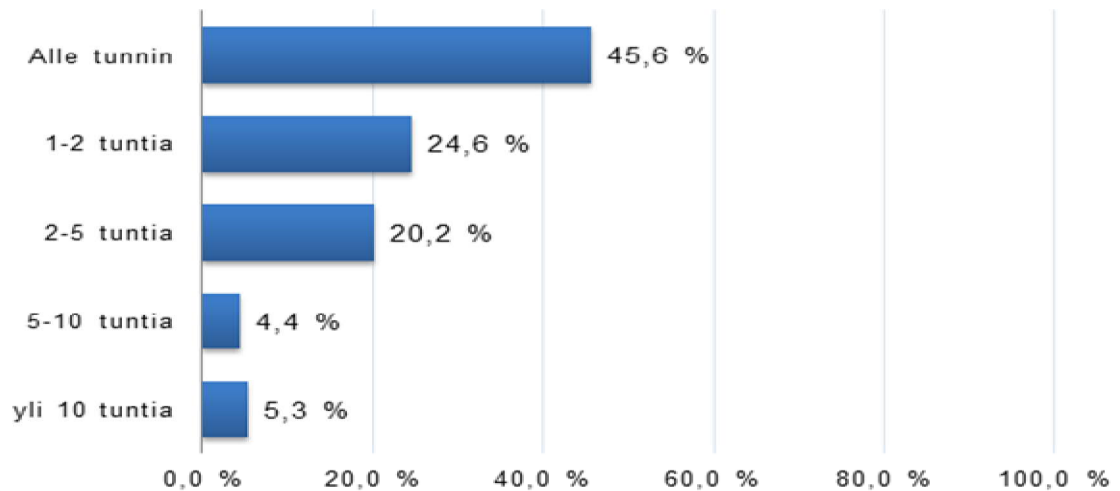

Kaavio 27: Vastaajien syyt liikkua Citycenterissä. N=115

Kun vastaajia pyydettiin valitsemaan yleisin syy liikkua Citycenterissä, 61% ilmoitti olevansa läpikulkumatalla, 21% ilmoitti viettävänsä aikaa Citycenterin tiloissa, 15% kertoi asioivansa liikkeissä ja 4% kertoi käyttävänsä ravintolapalveluita. Läpikulkumatkalaisten suuri osuus näkyi Citycenterissä vietetyn ajan määrässä. 46%

vastaajista arvioi kuluttavansa viikon aikana Citycenterissä aikaa alle tunnin. Noin 10% vastaajista puolestaan vietti tiloissa viikossa 5 tuntia tai enemmän.

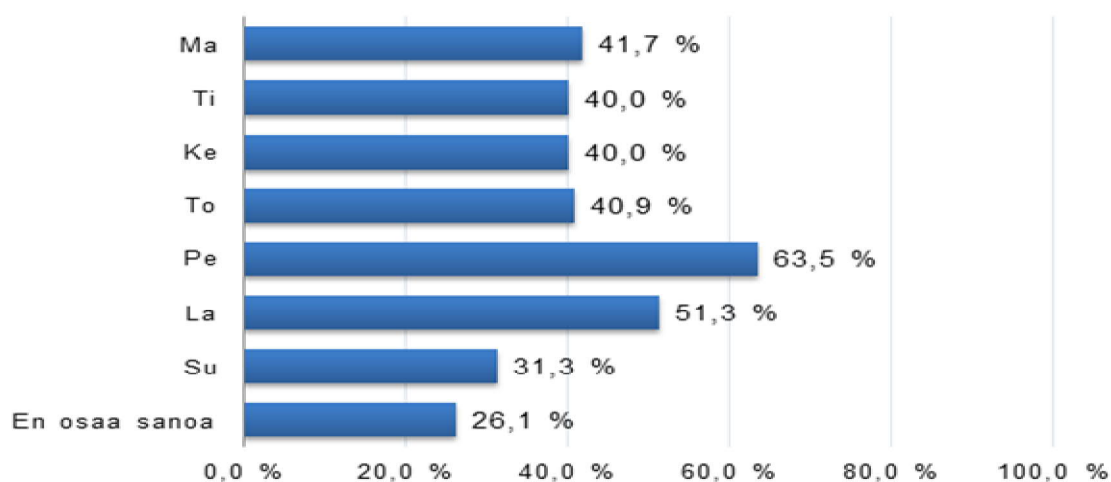
Kuinka paljon arviosi mukaan vietät keskimäärin aikaa Citycenterissä viikon aikana?

Kaavio 28: Vastaajien Citycenterissä viettämä aika viikossa. N=114

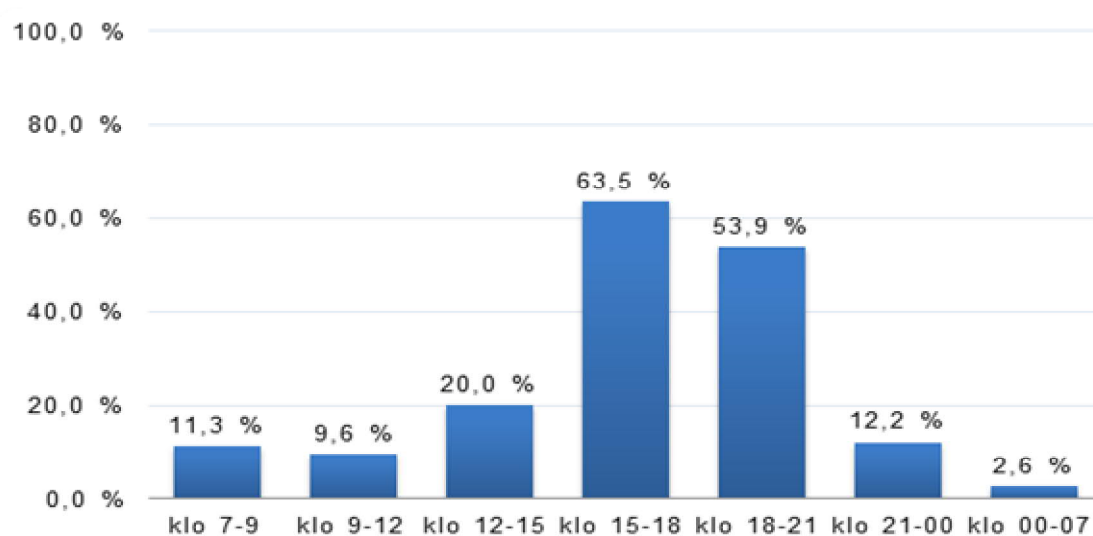
Edelleen tyypillisimmät viikonpäivät liikkua Citycenterissä olivat perjantai ja lauantai. Vuorokauden ajoissa puolestaan korostuivat iltapäivän ruuhka-aika, sekä ilta-aika klo 18-21 välillä.

Minä viikonpäivinä tyypillisimmin liikut Citycenterissä? (Voit valita useamman)

Kaavio 29: Vilkkaimmat viikonpäivät Citycenterissä. N=115

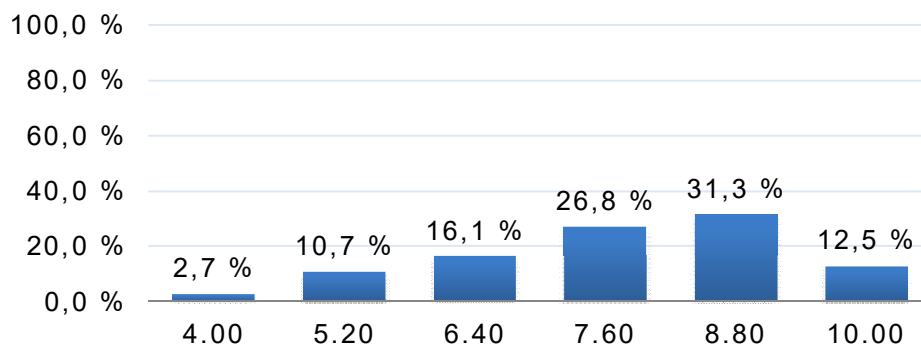
Mihin aikaan tavallisimmin liikut Citycenterissä?

Kaavio 30: Tavallisin vuorokaudenaika liikkua Citycenterissä. N=115

Tilan käyttäjiä pyydettiin antamaan turvallisuuden kokemukselleen Citycenterissä kouluarvosana 4-10. Vastaajien antamien arvosanojen keskiarvo oli 7,7. Täyden kympin antoi 12,5% vastaajista kun taas nelosen puoleen kääntyi 2,7% vastaajista.

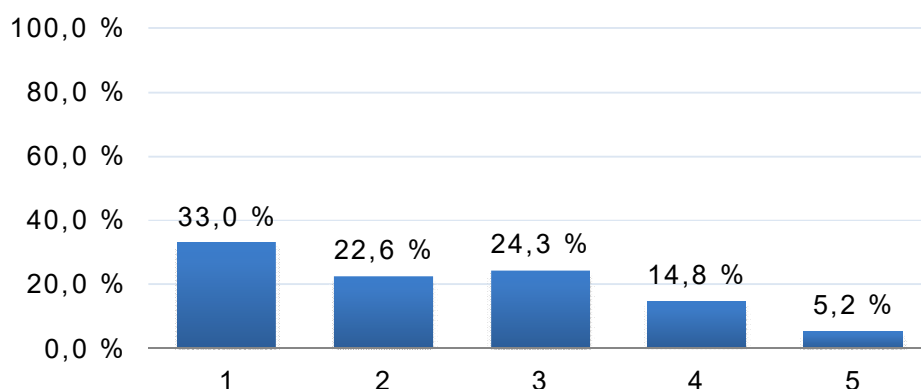
Citycenterin turvallisuus vastaajan kokemana:

Kaavio 31: Vastaajien turvallisuuden kokemus kouluarvosanoin. N=112

Seuraavissa kysymyksissä keskityttiin kysymään tarkemmin erilaisten tilanteiden ja mielikuvien vaikutusta turvallisuuden tunteeseen. Vastausvaihtoehdot kysymyksiin olivat 1. Ei ollenkaan, 2. Hyvin vähän, 3. Jonkin verran, 4. Aika paljon ja 5. Hyvin paljon.

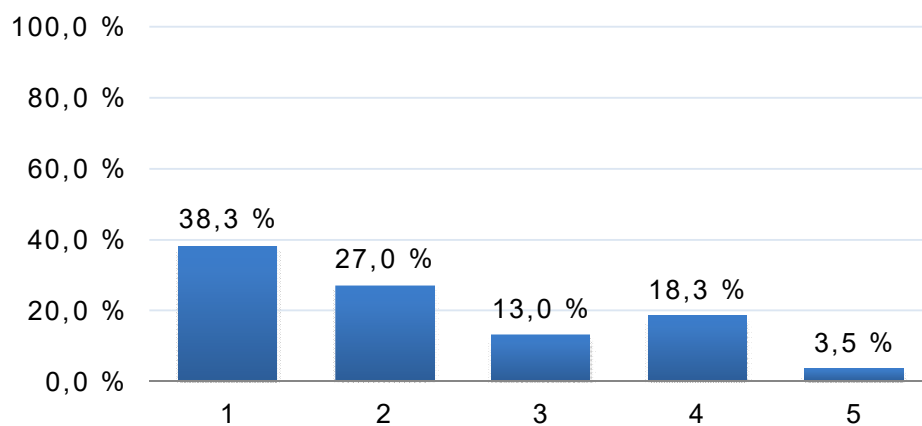
Minkä verran turvallisuudentunteeseesi vaikuttavat väkivalta ja sen uhka? (1= Ei ollenkaan, 5= Hyvin paljon)

Kaavio 32: Väkivallan ja sen uhan vaikutus turvallisuudentunteeseen Citycenterissä. N=115

Joka kolmas vastaaja koki, ettei väkivalta tai sen uhka vaikuttanut lainkaan heidän turvallisuuden tunteeseensa. Vastaavasti 20% vastaajista koki sen vaikuttavan paljon tai hyvin paljon. Varkauksien tai niiden uhan koki 21,8% vastaajista vaikuttavan turvallisuuden tunteeseensa aika paljon tai hyvin paljon. Toisaalta 38,3% ei kokenut niiden vaikuttavan lainkaan.

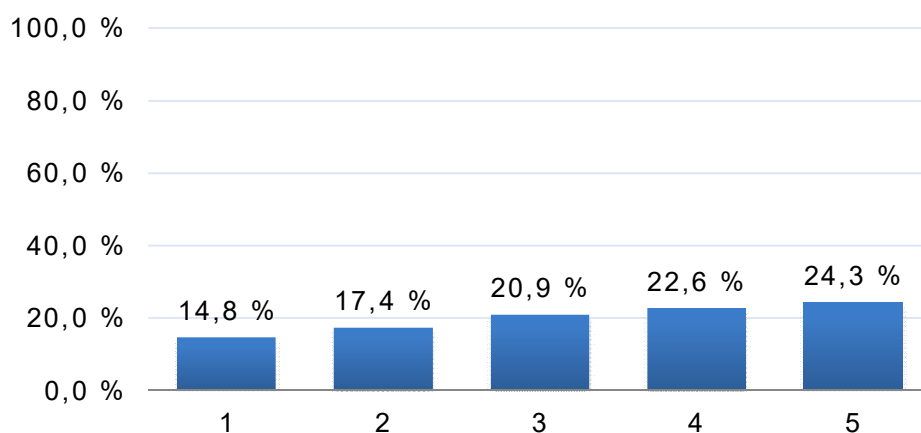
**Minkä verran turvallisuudentunteeseesi vaikuttavat
varkaudet tai sen uhka? (1= Ei ollenkaan, 5= Hyvin paljon)**

Kaavio 33: Varkauksien tai niiden uhan vaikutus turvallisuudentunteeseen Citycenterissä.
N=115

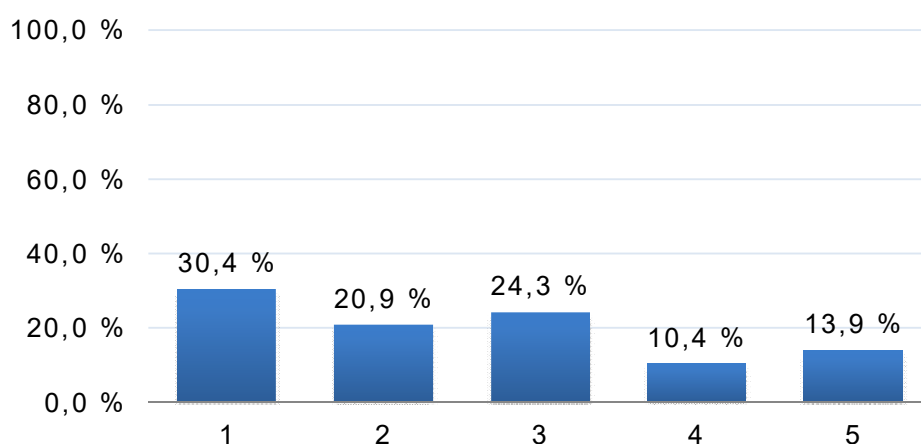
Päihteiden käytön vaikutus vastaajien turvallisuuden tunteeseen oli edelleen suurta. 46,9% vastaajista koki sen vaikuttavan aika paljon tai hyvin paljon. 14,9% vastaajista oli sitä mieltä, ettei sillä ollut lainkaan vaikutusta. 24,3% vastaajista koki päihteiden myynnin tai välityksen vaikuttavan aika paljon tai hyvin paljon turvallisuuden tunteeseen. Toisaalta melkein kolmannes koki, ettei sillä ollut lainkaan vaikutusta.

Minkä verran turvallisuudentunteeseesi vaikuttaa päihteiden käyttö? (1= Ei ollenkaan, 5= Hyvin paljon)

Kaavio 34: Päihteiden käytön vaikutus turvallisuudentunteeseen Citycenterissä. N=115

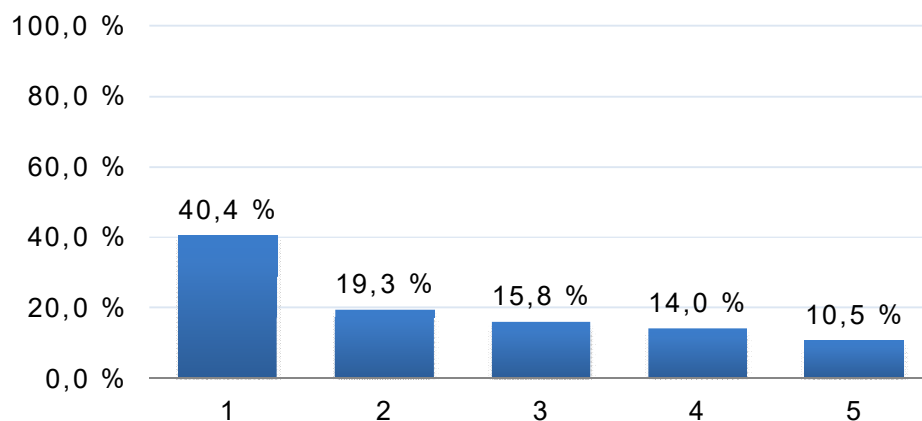
Minkä verran turvallisuudentunteeseesi vaikuttavat päihteiden myynti ja/tai välitys? (1= Ei ollenkaan, 5= Hyvin paljon)

Kaavio 35: Päihteiden myynnin ja/tai välittämisen vaikutus turvallisuuden tunteeseen Citycenterissä. N=115

Vastaajista 40,4% koki, ettei seksuaalinen häirintä vaikuta lainkaan heidän turvallisuuden tunteeseensa. Vastaavasti 24,5% koki sen vaikuttavan aika paljon tai hyvin paljon. Kun tarkasteltiin pelkästään naisten antamia vastauksia, 27,4% kertoi seksuaalisen häirinnän vaikuttavan turvallisuuden tunteeseen aika paljon tai hyvin paljon.

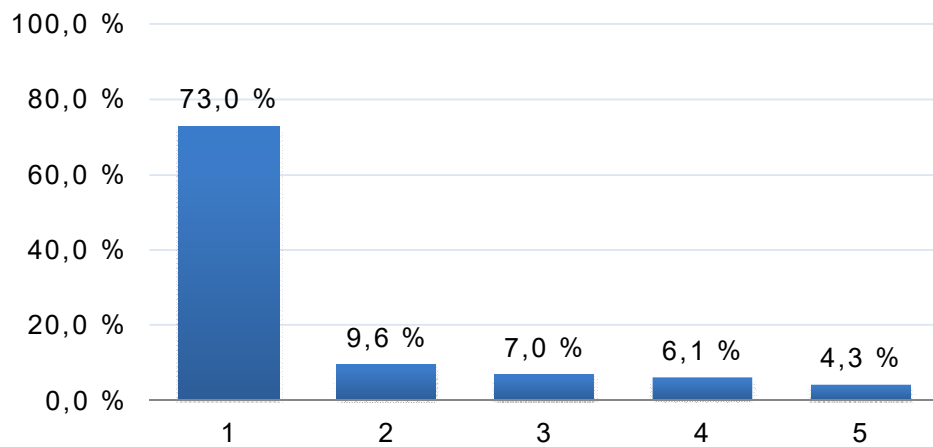
**Minkä verran turvallisuudentunteeseesi vaikuttaa
seksuaalinen häirintä? (1= Ei ollenkaan, 5= Hyvin paljon)**

Kaavio 36: Seksuaalisen häirinnän vaikutus turvallisuudentunteeseen Citycenterissä.
N=114

Puolestaan vastikkeellisella seksillä ei ollut juurikaan vaikutusta vastaajien turvallisuuden tunteeseen. Vastaajista jopa 73% koki ettei se vaikuttanut heidän turvallisuuteensa lainkaan ja 10,4% ilmoitti sen vaikuttavan aika paljon tai hyvin paljon.

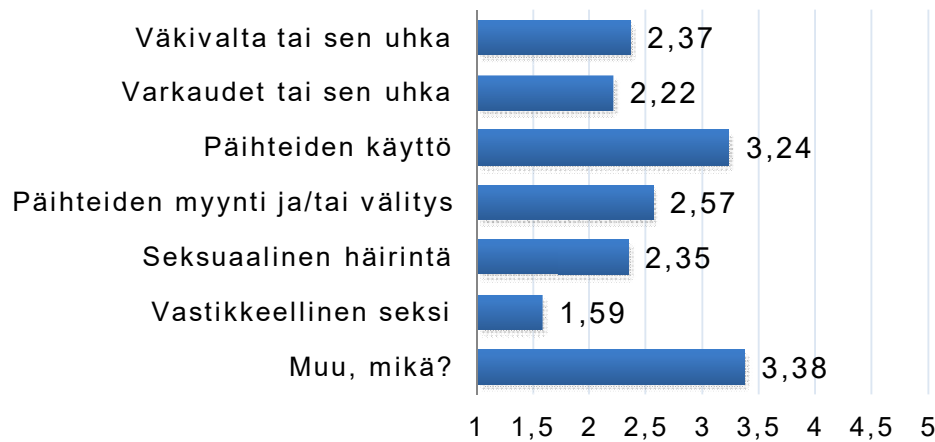
**Minkä verran turvallisuudentunteeseesi vaikuttaa
vastikkeellinen seksi? (1= Ei ollenkaan, 5= Hyvin paljon)**

Kaavio 37: Vastikkeellisen seksin vaikutus turvallisuudentunteeseen Citycenterissä. N=115

Vastaajilta kysyttiin myös, onko edellisten seikkojen lisäksi olemassa muita asioita, jotka vaikuttavat heidän turvallisuuden tunteeseensa. Vastaajista vain kahdeksan vastasi kysymykseen. Nämä kahdeksan vastaajaan kertoivat heihin vaikuttavien seikkojen olevan terrori-iskut, "hörhöt" ja päihteidenkäyttäjät, likaisuus ja nuhjuisuus, miesten huutelu, ulkomaalaistaustaiset miehet, maahanmuuttajien hengaaminen isoissa porukoissa ja kameravalvonta, joka vie turvallisuuden tunteen. Yhteenvetona vastaajien turvallisuuden tunteeseen vaikutti eniten jokin muu kuin vaihtoehtoina tarjotut seikat. Tätä pyrittiin tarkentamaan seuraavassa avoimessa kysymyksessä. Annetuista vaihtoehdoista eniten turvallisuuden tunteeseen vaikuttivat päihteiden käyttö ja seuraavaksi päihteiden myynti ja välitys. Näiden perässä tulivat väkivalta tai sen uhka, seksuaalinen häirintä ja varkauden tai sen uhka.

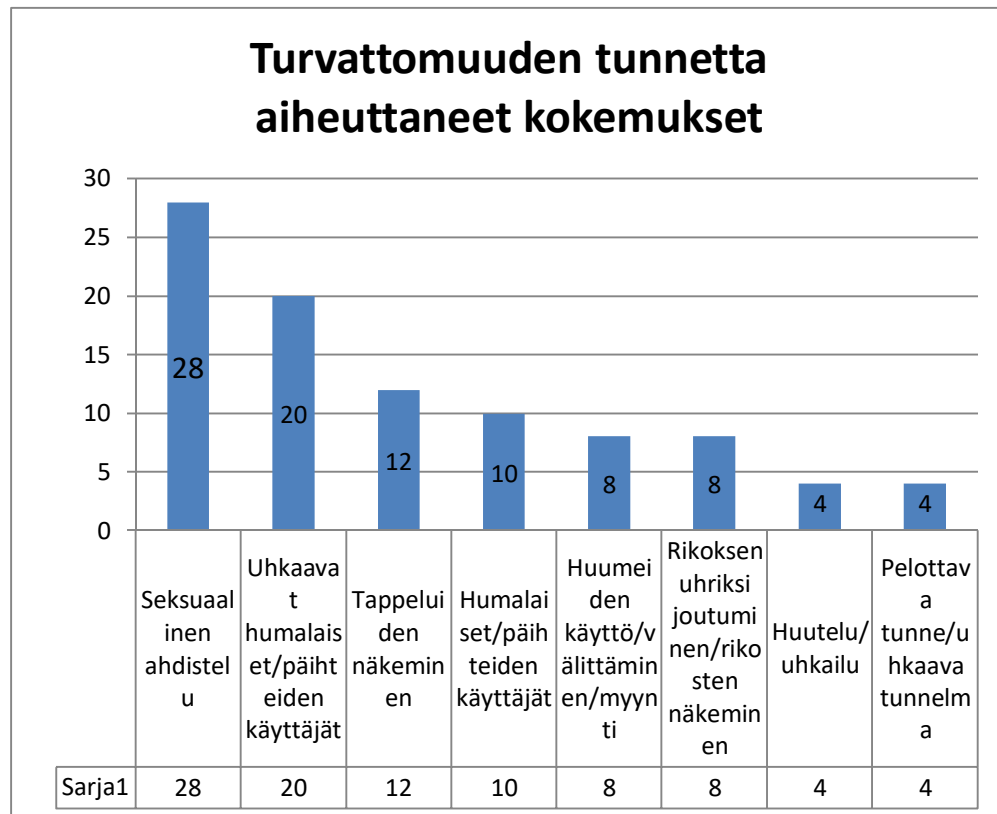
Minkä verran turvallisuuden tunteeseesi vaikuttavat... (1 =Ei ollenkaan, 5 =Hyvin paljon)

Kaavio 38: Yhteenveto turvallisuuden tunteeseen vaikuttavista tekijöistä. (Kaikki vastaajat)

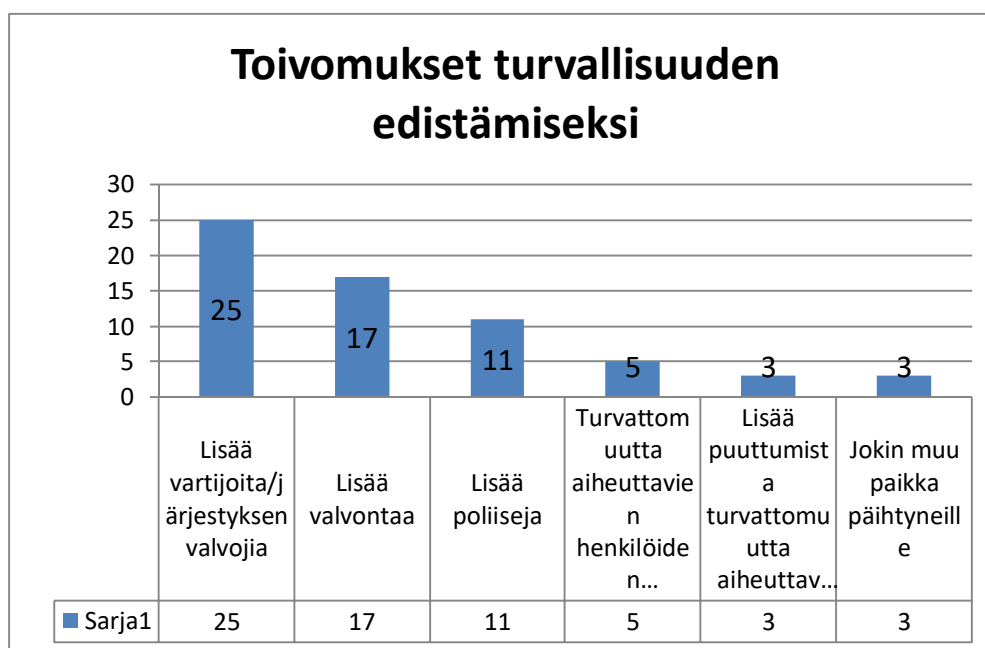
Avoimella kysymyksellä pyrittiin selvittämään millaisia turvattomuuden tunnetta aiheuttaneita kokemuksia vastaajilla oli ollut Citycenterissä, Asematunnelissa ja Kompassitasolla. Enemmän kuin yhden tai kaksi mainintaa saaneet vastauksen luokiteltiin ryhmiin. Vastaukset, jotka sisälsivät mainintoja lähestymisyrityksistä tai koskettelusta, seksuaalisesta ahdistelusta tai seksuaalisväritteisestä tuijottelusta tai huutelusta luokiteltiin kaikki seksuaalisen ahdistelun ryhmään, koska voidaan katsoa, että nämä menevät keskenään ainakin osittain päällekkäin. Humalaiset/päihteiden käyttäjät ja uhkaavasti käyttäytyvät humalaiset/päihteiden käyttäjät taas luokiteltiin omiksi ryhmikseen.

Seksuaalisen ahdistelun määritelmän alle menevät turvattomuuden tunnetta aiheuttaneet kokemukset saivat 28 mainintaa. Uhkaavasti käyttäytyvät humalaiset tai päihteiden käyttäjät mainittiin 20 kertaa. Seuraavaksi eniten mainintoja sai tappeluiden näkeminen (12), humalaiset/päihteiden käyttäjät (10), huumeiden käyttö, myynti ja välittäminen (8), rikoksen uhriksi joutuminen tai rikosten näkeminen (8), huutelu tai uhkailu (4) sekä tarkemmin määrittelemätön pelon tunne tai uhkaava tunnelma (4).

Kaavio 39: Vastaajien mainitsemat turvattomuuden tunnetta aiheuttaneet kokemukset Citycenterissä. N=97

Seuraavalla avoimella kysymyksellä kysyttiin toivomuksia alueen turvallisuuden edistämiseksi. Enemmän kuin yhden tai kaksi mainintaa saaneet vastaukset luokiteltiin ryhmiin. Eniten vastaajat toivoivat lisää vartijoita/järjestyksenvalvojia (25), lisää valvontaa (17) ja lisää poliiseja (11). Seuraavaksi toivottiin turvattomuutta aiheuttavien henkilöiden poistamista (5), puuttumisen lisäämistä (3) ja jotain muuta paikkaa päihtyneille (3).

Kaavio 40: Vastaajien toivomukset turvallisuuden edistämiseksi Citycenterissä. N=97

5.3 Tilanne tilastojen valossa

Tilastoja sivutaan tässä tutkimuksessa hyvin pintapuolisesti ja lyhyesti. Kuitenkin tämä näkökulma on vähintäänkin mielenkiintoinen tutkimuksen tuloksia arvioitaessa. Tilastoista tarkasteltiin toimenpiteitä edeltävää elokuuta ja sitä vertailtiin vuotta aiempaan elokuun tilanteeseen, jotta jonkinlaista kehityksen suuntaa voitiin hahmotella. Tämän lisäksi tarkasteltiin toimenpiteiden jälkeistä tammikuuta ja sitä verrattiin vuotta aiempaan tammikuuhun, jotta nähtäisiin näkyvätkö toimenpiteiden vaikutukset tilastoissa. Elo- ja tammikuun tilastoja on haastavaa verrata keskenään, sillä eri vuodenajat vaikuttavat muun muassa ihmisten liikkumiseen. Myös peräkkäisten vuosien samojen kuukausien vertailuun liittyy omat haasteensa ja tilastolukuihin taustalla vaikuttavat toimenpiteet, käytetty työaika, muutokset toiminnassa, ajankohdalle osuneet tapahtumat, jne. pitäisi selvittää jos tilastoja haluaisi käyttää suoraan tulosten arviointiin ja johtopäätösten tekoon.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että poliisin tietoon tulleiden rikosten määrä on jo pitkään ollut laskussa. Rikollisuustilanne 2017 katsauksen mukaan rikosten kokonaismäärä laski noin 7% edellisvuoteen verrattuna. (Ellonen & Danielsson 2018, 9.)

	2008	2010	2012	2014	2016	2017
Tappo, murha, surma (poislukien yritykset)	2,5	2	1,6	1,8	1,4	1,3
Ryöstörikokset	32	28	30	31	30	30
Pahoinpitelyrikokset	653	615	704	602	613	608
Varkausrikokset (ei sis. moottoriajoneuvon anastamista)	2719	2731	2557	2616	2388	2275
Vahingonteko	1062	915	818	777	639	607
Kavallus- ja petosrikokset (ei sis. veropetoksia)	433	439	561	628	783	602
Rattijuopumus	485	393	353	322	315	321

Taulukko 1: Poliisin tietoon tulleet rikokset väestön 100 000 asukasta kohti. (Ellonen & Danielsson 2018, 13.)

Asematunnelin, Kompassitason ja Citycenterin alueen tilastot poliisin kirjaamien rikosten osalta noudattavat yleistä rikosten määrän laskevaa trendiä: Elokuun 2018 ajalta poliisille on kirjattu alueelta 207 rikosilmoitusta kun edellisen vuoden vastaava luku oli 302. Vähennystä vuodesta 2017 vuoteen 2018 on 95 rikosilmoitusta. Tammikuun 2019 ajalta poliisille on kirjattu 163 rikosilmoitusta, vastaavan luvun ollessa tammikuussa 2018 250 rikosilmoitusta. Vähennystä vuodesta 2018 vuoteen 2019 on siis 87 rikosilmoitusta. Vastaavasti tarkasteltaessa poliisin tehtävämääriä samalla alueella, ei niissä ollut havaittavissa muutosta: Elokuussa 2018 poliisilla oli alueella tehtäviä 177 kappaletta kun edellisen vuoden elokuussa määrä oli 182 tehtävää. Tammikuussa 2019 poliisilla oli alueella 145 tehtävää ja edellisen vuoden vastaavana ajankohtana 147 tehtävää. Luvut rikosilmoituksista ja tehtävistä ovat peräisin poliisin operatiivisesta analyysijärjestelmästä ja tehtävämääriä koskevista tilastoista on jätetty pois liikenneonnettomuudesta tai liikenteestä aiheutuvat tehtävät, onnettomuus tai vaarallinen tilanne -tehtävät, sekä perus-, valvonta- ja ennaltaehkäisevät tehtävät.

Alueen järjestyksenvalvonnasta vastaavan Securitas Oy:n tilastoista tarkasteltiin heille kirjattujen tapahtumien kokonaismäärää, eli tilanteita joissa järjestyksenvalvoja on tehnyt toimenpiteitä. Tarkasteluun otettiin samat edellä mainitut kuukaudet. Tilastot näyttävät tapahtumien lisääntyneen reilusti: elokuussa 2017 tapahtumia on ollut 432 kappaletta ja vastaavasti seuraavan vuoden elokuussa 519 kappaletta. Tammikuussa 2018 tapahtumia on ollut 717 ja seuraavan vuoden tammikuussa 977 kappaletta. (Jussi Valpola, keskustelu 5.3.2019.)

Securitas Oy:n tilastoista ei ole tehtävissä suoria johtopäätöksiä alueen turvallisuustilanteen kehittymiseen tai häiriöiden määrän muutokseen, sillä luvut ovat suorassa suhteessa järjestyksenvalvojien alueella tekemään työaikaan ja aktiivisuuteen. Käytännössä siis, mitä enemmän ja aktiivisemmin työtä tehdään häiriöalttiilla alueella, sen suurempia ovat tapahtumamääriä kuvaavat luvut. (em.)

5.4 Tutkimustulosten yhteenvetoa ja tulkintaa

Yrityksille osoitetun kyselyn tarkoitus oli saada kattava kuva alueella esiintyvistä häiriöistä ja häiriöiden aiheuttajista, jotta toimenpiteitä ja niiden kohderyhmiä voitiin suunnitella. Yrityksiltä kysyttiin häiriötekijöistä ja niiden ilmenemisajankohdista, jolloin on selvää, että yritykset ovat vastauksissaan keskittyneet huomioimaan nimenomaan näitä asioita. Näin ollen vertailtaessa yritysten eri kyselykerroilta saatuja vastauksia, ei niistä voida johtaa kovinkaan suoria johtopäätöksiä turvallisuudessa tai turvallisuudentunteesta tapahtuneisiin muutoksiin. Yritysten vastausten osalta on myös tärkeä huomioda, että vastausmäärät ja vastauksissa olleiden mainintojen määrät ovat hyvin pieniä. Esimerkkinä nuorten osalta jälkimmäisessä kyselyssä erilaisia häiriöitä mainittiin 9 vastauksessa 16 kertaa, kunkin mainitun häiriötyypin saadessa 1-4 mainintaa. Näin ollen muutokset vastauksista laadituissa kaavioissa ovat saattaneet syntyä yhden tai kahden maininnan perusteella. Jo tämän vuoksi tutkimuksessa ei ole tarpeelliseksi keskittyä etsimään selityksiä näihin pieniin muutoksiin.

Kuitenkin joitakin toiminnan tuloksellisuuden arvioinnissa käytettäviä havaintoja vastauksista on mahdollista tehdä: Nuorten osuus häiriöitä aiheuttavana ryhmänä on

pienentynyt 25%:sta 19%:iin. Selityksenä tähän voidaan nähdä poliisin ja nuorten parissa töitä tekevien vahvemman läsnäolon vaikutus. Toisaalta elokuun ja tammikuun tilanteen vertailu toisiinsa ei ole aivan ongelmattonta. Elokuussa nuoria on mahdollisesti ollut liikkeellä enemmän erityisesti ennen koulujen alkua, joka on saattanut näkyä useampina häiriöinä. Tammikuussa liikkeellä on todennäköisesti ollut vähemmän nuoria, tosin talvisilla sääoloilla on vaikutusta siihen, että liikkeellä olleet nuoret hakeutuvat herkemmin sisätiloihin. Narkomaanien, päihteiden käyttäjien, humalaisten ja alkoholistien osuus häiriöiden aiheuttajana sitä vastoin kasvoi. Selityksenä on osittain nuorten osuuden pieneneminen, mutta todennäköisimmin myös talviset olosuhteet, jotka ovat ajaneet ihmiset sisätiloihin. Toisaalta poliisin ja muiden toimijoiden läsnäololla ei ole vastausten perusteella ollut tähän selkeää vähentävää vaikutusta. Suunnitelluissa toimenpiteissä korostettiin avun piiriin ohjausta, inhimillisten kohtaamisten lisäämistä ja toisaalta tiedostettiin, ettei paikalta poistaminen ja ongelman siirtäminen ole tavoiteltu lopputulos, vaikka sillä ehkä olisi saatu hetkellistä muutosta alueen tilanteeseen.

Yritysten vastauksissa paria mainintaa enemmän muutosta oli narkomaanien ja päihteiden käyttäjien aiheuttamissa tietyissä häiriöissä: Aiempaa enemmän mainittiin näiden vaikutus asiakkaiden pelkäämiseen sekä väkivaltainen käytös ja tappelut. Asiakkaiden pelkääminen sai ensimmäisellä kyselykierroksella kolme mainintaa (5,4%) ja toisella kierroksella 8 mainintaa (14,3%), väkivaltainen käytös ja tappelut saivat puolestaan ensin 3 mainintaa (5,4%) ja seuraavaksi 6 mainintaa (10,7%). Asiaan voidaan hakea selitystä siitä, että nämä henkilöt ovat talvikuukausina viettäneet enemmän aikaa alueen sisätiloissa ja käyttäytyminen on näin ollut näkyvämpää. Poliisin tilastojen perusteella alueella tapahtuneet henkeen tai terveyteen kohdistuneet rikokset, huumausainerikokset sekä omaisuusrikokset ovat vähentyneet, eikä poliisin tehtävämäärissä alueella ole tapahtunut juuri mitään muutosta. Joten poliisin tilastojen valossa tilanne ei olisi mennyt ainakaan huonompaan suuntaan. Seksuaalissävytteistä toimintaa tai vihjailua ei helmikuussa toistetun kyselyn vastauksissa mainittu lainkaan, tälle selitys löytynee vuodenajasta.

Tulosten tarkastelun näkökulmasta kaavioiden pieniä eroja olennaisempaa voisi olla kiinnittää huomiota yritysten vastausten ja niiden sisältämien mainintojen määrään. Molemmilla kierroksilla yritysten vastauksia kertyi lähes sama määrä (49 ja 50). Ensimmäisellä kyselykierroksella narkomaanit, päihteidenkäyttäjät, humalaiset ja

alkoholistit mainittiin 31 yrityksen vastauksessa yhteensä 64 kertaa, toisella kierroksella näitä mainintoja oli 27 vastauksessa 56 kertaa. Nuorten ja nuorisoryhmien osalta vastaavat luvut olivat ensimmäisellä kierroksella 17 yrityksen vastauksessa 28 mainintaa, sekä toisella kierroksella 9 vastauksessa 16 mainintaa. Kerjäläisten ja romanien luvut olivat ensimmäisessä kyselyssä 9 yrityksen vastauksessa 11 mainintaa ja toisessa kyselyssä 6 vastauksessa 8 mainintaa. Maahanmuuttajien, maahanmuuttajaryhmien ja ulkomaalaisten kohdalla luvut olivat ensimmäisessä kyselyssä 7 yrityksen vastauksessa 9 mainintaa ja toisessa kyselyssä 3 vastauksessa 6 mainintaa. Lisäksi ensimmäisellä kierroksella 5 yritystä ilmoitti vastauksessaan, ettei heillä ole häiriöitä. Toisella kierroksella luku oli 7. Järjestään häiriötekijöitä sisältävien vastausten ja mainintojen määrä siis vähentyi toisella kyselykierroksella, vaikka vastaajien määrä pysyi käytännössä samana. Selitystä voidaan etsiä vastausten kirjaamisaktiivisuudesta, mutta kaikesta huolimatta luvut viittaisivat häiriöiden vähentymiseen. Tätä tulkintaa tukisi toisella kyselykierroksella 5 yrityksen erillinen maininta siitä, että tilanne on alueella rauhoittunut joko viime kyselyn jälkeen tai muutoin viime aikoina.

Citycenterin, Asematunnelin ja Kompassitason käyttäjien molemmissa haastatteluissa ikäjakauma pysyi samankaltaisena, ikäkeskiarvon ollessa ensimmäisellä haastattelukierroksella 25 vuotta ja toisella 24 vuotta. Alle 30-vuotiaita ensimmäisellä kierroksella oli 73% vastaajista ja toisella 77%. Naisten osuus säilyi myös lähes samoissa luvuissa, kuten myös helsinkiläisten osuus vastaajista. Suomea äidinkielenään puhuvien osuus haastatteluista oli ensin 76% ja haastattelua toistettaessa 71%. Kun vastaajan mahdollisuus oli valita useampi syy liikkua alueella läpikulkumatalla olevien osuus oli pysynyt samana, 73% ja 72,7%. Asioiminen liikkeissä oli noussut selvästi 32,3%:sta 51,3%:iin. Myös ravintolapalveluiden käytössä oli selvää nousua, 25,3% ja 33,9%. Toisaalta myös ajanviettäminen tiloissa oli lisääntynyt 26,3%:sta 36,5%:iin. Myös ajallisesti kysyttäessä selvisi, että alueella vietettiin hieman enemmän aikaa viikossa tammikuussa kuin mitä elokuun haastatteluiden aikaan. Suurin muutos oli 2-5 tuntia alueella viettävien kohdalla. Elokuun haastatteluissa näitä vastaajia oli ollut 8,2% kun tammikuussa heitä oli 20,2%. Kuitenkin alle tunnin viettäneiden, eli läpikulkumatkalaisten, osuus oli edelleen suurin, ensimmäisellä haastattelukierroksella 57,7% ja toisella 45,6%. Yli viisi tuntia viettävien osuudessa ei juuri ollut tapahtunut muutosta. Perjantait ja lauantait pysyivät molemmilla haastattelukierroksilla suosituimpina viikonpäivinä liikkua

alueella ja toisaalta suosituimmat ajankohdat olivat iltapäivän ruuhka ja ilta-aika kello 18-21 välillä.

Turvattomuuden tunteita selvittävien kysymysten kohdalla oli havaittavissa joitakin hyvin selkeitäkin muutoksia: Ensimmäisellä haastattelukierroksella alueen turvallisuus sai keskiarvolla kouluarvosanan 7,3. Toisella kierroksella sama luku oli 7,7. Ensimmäisellä kierroksella arvosanan 4 antoi 3,3% vastaajista ja toisella kierroksella 2,7%. Vastaavasti täyden kympin puoleen kääntyi ensimmäisellä kierroksella 8,9% vastaajista ja toisella 12,5%.

Väkivalta tai sen uhka vaikuttivat ensimmäisellä haastattelukierroksella vastaajista 17%:n turvallisuuden tunteeseen hyvin paljon, toisella kierroksella vastaava luku oli vain 5,2%. Vastaajista 24% oli ensimmäisellä kierroksella ilmaissut, ettei väkivalta tai sen uhka vaikuta heidän turvallisuuden tunteeseensa alueella lainkaan ja toisella kierroksella samoin vastaavien määrä oli jo 33%.

Varkaudet tai sen uhka vaikutti hyvin paljon 12% vastaajista turvallisuuden tunteeseen ensimmäisellä haastattelukierroksella. Toisella kertaa sama luku oli vain 3,5%. Vastaajat, joiden turvallisuuden tunteeseen varkaudet tai sen uhka vaikuttivat 'Ei ollenkaan' tai 'Hyvin vähän' oli ensimmäisellä kierroksella yhteensä 53% ja toisella 65,3%.

Päihteiden käytön vaikutuksella vastaajien turvallisuuden tunteeseen ei toisaalta ollut tapahtunut juuri minkäänlaista muutosta. Ensimmäisellä haastattelukierroksella 'Aika paljon' tai 'Hyvin paljon' vastanneiden osuus oli yhteensä 46% ja toisella kierroksella 46,9%. Vastaajia, jotka ilmoittivat ettei päihteiden käyttö vaikuta heidän turvallisuuden tunteeseensa lainkaan tai vaikuttaa vain hyvin vähän oli ensimmäisellä kierroksella 34% ja toisella 32,2%.

Päihteiden myynnin ja välittämisen vaikutus turvallisuuden tunteeseen oli kohentunut jonkin verran. Ensimmäisellä kierroksella 36,4% ilmoitti sen vaikuttavan turvallisuuden

tunteeseen 'Aika paljon' tai 'Hyvin paljon'. Toisella kierroksella vastaava luku oli 24,3%. 'Ei lainkaan' tai 'Hyvin vähän' vastanneita oli ensimmäisellä kierroksella 45,5% ja toisella 51,3%.

Seksuaalisen häirinnän osalta luvuissa oli havaittavissa parannusta. Ensimmäisellä haastattelukierroksella 31,3% vastaajista kertoi seksuaalisen häirinnän vaikuttavan turvallisuuden tunteeseen 'Aika paljon' tai 'Hyvin paljon'. Toisella kierroksella vastaava luku oli 24,5%. Vastaajien, jotka ilmoittivat, ettei se vaikuta ollenkaan tai vaikuttaa vain hyvin vähän, osuus oli ensin 49,5% ja myöhemmin 59,7%. Erikseen naisten vastauksia tarkasteltaessa, ensimmäisellä kerralla 47,1% naisista ilmoitti seksuaalisen häirinnän vaikuttavan heidän turvallisuuden tunteeseensa aika paljon tai hyvin paljon. Myöhemmin vastaava osuus oli 27,4%.

Vastikkeellisen seksin vaikutus turvallisuuden tunteeseen oli jo ensimmäisissä haastatteluissa pieni, 'Ei ollenkaan' vastanneiden osuus oli tuolloin 62,6% ja jälkimmäisissä haastatteluissa sama osuus oli 73%. Vaikka edellä mainitut luvut osoittavat vähennystä seksuaalisen häirinnän aiheuttamassa turvallisuuden tunteessa, oli seksuaaliseen ahdisteluun liittyvät kokemukset edelleen suurin turvattomuuden tunnetta aiheuttanut asia kun kokemuksia kysyttiin avoimella kysymyksellä. Molemmilla haastattelukerroilla eniten mainintoja sai seksuaalinen ahdistelu. Seuraavaksi eniten mainintoja keräsivät ensimmäisellä kierroksella humalaiset ja päihteiden käyttäjät, huumeiden käyttö, myynti ja välittäminen, uhkaavasti käyttäytyvät humalaiset ja päihteiden käyttäjät sekä tappeluiden näkeminen. Toisella kierroksella seksuaalisen ahdistelun jälkeen tulivat uhkaavasta käyttäytyvät humalaiset ja päihteiden käyttäjät, tappeluiden näkeminen, humalaiset ja päihteiden käyttäjät, huumeiden käyttö, välittäminen ja myynti, sekä rikoksen uhriksi joutuminen tai rikosten näkeminen.

Vastaajien suosituimmat toivomukset turvallisuuden edistämiseksi olivat molemmilla haastattelukerroilla samat. Eniten toivottiin lisää vartijoita ja järjestyksenvalvojia, toiseksi lisää valvontaa ja kolmanneksi lisää poliiseja.

Poliisin tilastoissa ei näy senkaltaisia merkittäviä muutoksia, jotka eivät selittyisi vuodenaikaisvaihteluilla tai yleisen trendin suunnalla ja jotka olisivat suoraan selitettävissä hankkeen aikaisten toimenpiteiden seurauksina. Toisaalta, tiedetään hyvin, että poliisin tilastoissa tapahtuneet muutokset suuntaan tai toiseen voidaan hankkeen kaltaisen tilanteen kohdalla selittää poliisin lisääntyneellä läsnäololla ja sitä kautta jopa turvallisuustilanteen parantumisenä: Mikäli rikosilmoitusmäärät olisivat nousseet, voidaan selitystä hakea siitä, että poliisi on ollut aktiivisemmin alueella ja puuttunut tehokkaammin rikoksiin ja toisaalta ihmisten on ollut helpompi lähestyä poliisia ja ilmoittaa rikoksista. Jos taas ilmoitusmäärät olisivat laskeneet, voidaan sen selittää perustuvan poliisin lisääntyneellä läsnäololla ja sen rikoksia ennalta estävällä vaikutuksella.

Toiminnan tuloksia oli tarkoitus arvioida myös mukana olleiden toimijoiden näkökulmasta ja pohtia sitä kautta kokemuksia paikallisesta ongelmanratkaisumallista ja sen tehosta. Tähän tutkimukseen kyseistä näkökulmaa ei kuitenkaan saatu, sillä vain kolme mukana ollutta toimijaa vastasi heiltä pyydettyyn toiminnan arviointiin.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tulosten yleistettävyyden yhteydessä on olennaista miettiä, voidaanko nyt saadun tutkimustuloksen olettaa esiintyvän myös jossain toisessa vastaavassa tapauksessa ja voiko tältä pohjalta tehdä johtopäätöksiä jonkin toisen aineiston suhteen. Tutkimuksen aineisto kerättiin osin, eli alueen käyttäjien osalta, näytteenä, jolloin joidenkin tulkintojen mukaan voidaan katsoa, ettei yleistämiselle olisi olemassa perusteita tai ainakin tulisi olla varovaisempi tehtäessä johtopäätöksiä tulosten pohjalta.

On toki mahdollista, ettei näyte ole ollut tarpeeksi edustava otos perusjoukosta tai näyte otoksena on jollain tapaa vinoutunut. Näiden seikkojen mahdollisesti aiheuttamia virheitä ja vaikutuksia lopputuloksiin on kuitenkin pyritty minimoimaan tarkastelemalla tuloksia myös muista näkökulmista. Yrityksille suunnatussa kyselyssä kyse oli kokonaistutkimuksesta ja tuloksia tarkasteltiin myös poliisin ja järjestyksenvalvonnan tilastojen näkökulmasta. Tämän kokonaistarkastelun jälkeen lienee täysin mahdollista, että

joitakin yleistyksiä saatujen tulosten ja niistä johdettujen tulkintojen pohjalta voitaisiin tehdä.

Kontrolloimatta jääneitä seikkoja tutkimukseen sen aihealueen vuoksi toki jäi. Kuten aivan työn alussa jo todettiin, pelon ja turvattomuuden tunteen kohdalla kyse on mitä suurimmissa määrin mielikuvista. Mielikuviimme tunnetusti vaikuttavat omien kokemustemme lisäksi muun muassa julkinen keskustelu ja mediassa huomiota saavat asiat. Näitä seikkoja tutkimuksen osalta oli kuitenkin mahdotonta kontrolloida. Lähinnä siis pohdittavaksi jää, miten paljon niillä on ollut merkitystä tulosten kannalta. Hyvänä esimerkkinä voidaan seksuaalisen häirinnän osalta ottaa ensimmäisen haastattelukierroksen aikaan vielä paljon huomiota saanut ja maailmanlaajuisesti levinnyt seksuaalisen häirinnän vastainen 'me too' -kampanja, jonka johdosta keskustelu seksuaalisesta häirinnästä kävi vilkkaana. Toisaalta juuri toisen haastattelukierroksen alla sai valtavasti huomiota ja mediatilaa ulkomaalaistaustaisten tekemät seksuaalirikokset etenkin Oulussa ja Helsingissä. Näiden molempien seikkojen voitaisiin olettaa vaikuttavan haastateltavien mielikuviin ja vastausherkkyyteen, mutta niiden vaikutusta vastauksiin ei tutkimuksessa pystytty erittelemään.

Alueen käyttäjien vastausten perusteella alueen turvallisuustilanteen voitaisiin tulkita kohentuneen. Asioiminen liikkeissä ja ravintoloissa kasvoi, alueella vietettiin hieman enemmän aikaa, turvallisuudelle annettu kouluarvosana nousi, väkivallan tai sen uhan, varkauksien tai niiden uhan, päihteiden myynnin ja välittämisen sekä seksuaalisen häirinnän vaikutus turvallisuuden tunnetta heikentävinä väheni. Tilastojen valossa alueen rikollisuudessa tai häiriöissä ei kuitenkaan tapahtunut merkittäviä muutoksia. Eli ihmisten mielikuvissa alue on muuttunut turvallisemmaksi, vaikka tosiasiassa rikosten tai häiriöiden määrä ei juurikaan ole muuttunut. Yhtälöstä olisi pääteltävissä, että viranomaisten ja muiden toimijoiden lisääntynyt läsnäolo alueella ja siinä ohella suoritettut toimenpiteet ovat vaikuttaneet ihmisten turvallisuuden tunteeseen. Tulokset ovat samansuuntaisia kuin mihin viitattiin "The Effects of Problem-oriented policing on crime and disorder" -artikkelissa: Poliisipartioiden näkyminen jalkautuneena vähensi ihmisten rikollisuuden pelkoa häiriöistä kärsineellä alueella.

Artikkelissa *'Community-oriented policing to reduce crime, disorder and fear and increase satisfaction and legitimacy among citizens: a systematic review'* tarkasteltiin lähipoliisitoimintaa sisältäneitä tapauksia ja todettiin, että ongelmalähtöinen poliisitoiminta ja ongelmanratkaisu voivat toimia mekanismina, joka lisää yhteisön osallistumista ja näin mahdollisesti lisää kansalaisten turvallisuuden tunnetta. Olisiko jo pelkkä poliisin ja Aseman Lapset ry:n tekemiin haastatteluihin osallistuminen lisännyt haastateltavan osallisuuden tunnetta, kuulluksi tulemisen kokemusta ja osoittanut viranomaisten kiinnostusta hänen turvallisuuttaan kohtaan siten, että se olisi ollut omiaan lisäämään koettua turvallisuuden tunnetta? Joka tapauksessa artikkelinkin mukaan poliisin luomat positiiviset suhteet ihmisiin vaikuttavat heidän mielikuviinsa lisäten tyytyväisyyttä ja luottamusta poliisiin, joka todennäköisesti johtaa edelleen parempaan turvallisuuden tunteeseen.

Nuorten ja nuorisoryhmien osuuden väheneminen häiriöiden aiheuttajina on selitettävissä mukana olleidenkin toimijoiden kertoman mukaan turvallisiksi koettujen aikuisten, eli nuorten parissa työtä tekevien tahojen, viranomaisten ja järjestyksenvalvojen, läsnäololla ja nuorille annettulla ajalla ja heidän kanssaan käydyillä keskusteluilla. Tulosten mukaan, nuorten aiheuttamiin häiriöihin voidaan tehokkaasti vaikuttaa suhteellisin yksinkertaisinkin keinoin. Toisaalta päihteidenkäyttäjien kohdalla yhtä tehokasta vaikutusta ei saatu aikaiseksi, vaikka hankkeessa pyrittiin keskittymään juuri heihin. Jo pelkästään hankkeen lyhyt toiminta-aika huomioiden, on helppoa todeta hankkeen tavoitteiden olleen päihteidenkäyttäjien toimintaan vaikuttamisen osalta turhan kunnianhimoisia. Lienee selvää, ettei auttavalla ja ohjaavalla toiminnalla kyseisellä alueella vallitsevien ongelmien mittakaavassa saada aikaan nopeita ja suuria voittoja, vaikka yksittäisiä päihteidenkäyttäjää todennäköisesti pystyttiinkin auttamaan. Monimutkaisten ja kerrostuneiden ongelmien ratkaisussa vaaditaan aina pitkäjännitteistä ja sitoutunutta työtä.

Paikallinen ongelmanratkaisumalli pohjaa kunkin ongelman kannalta olennaisten tahojen mukaan ottamiseen ja osaamisen hyödyntämiseen. Verkostoyhteistyöhön ja kumppanuusajatteluun liittyy käytännön työssä paljon huomioitavia seikkoja, kuten näkökulmat, intressit, resurssit, priorisointi, vastuut ja niiden kaikkien yhteensovittaminen. Tasapainoiseen kumppanuustoimintaan on haastavaa yltää. Vaikka hankkeessa tietoisesti pyrittiin siihen, että Helsingin poliisilaitoksen rooli olisi koolle kutsuja ja koordinoija, ei

kumppanuustoiminnan ajatus vallan, vastuiden ja tehtävien jakamisesta aivan toteutunut. Toisaalta jokainen tuo yhteistoimintaan oman panoksensa niiden realiteettien puitteissa, jotka sillä hetkellä vallitsevat, eikä totaaliseen tasapuolisuuteen koskaan päästä. Tässäkin tutkimukseen liittyvässä hankkeessa mukana olleet toimijat tekivät hankkeeseen liittyviä toimenpiteitä muiden töidensä ohella tai osana toimintaansa ja suurin osa hyvin vähäisillä resursseilla. Joidenkin mukana olleiden tahojen projekti ja sille annettu rahoitus olivat pian päättymässä, toiset taas vasta aloittivat toimintaansa. On mahdollista, että erilaisella priorisoinnilla ja resurssoinnilla paikallinen ongelmanratkaisumalli olisi ollut vielä tehokkaampi ja hankkeet tulokset vielä paremmat.

Paikallista ongelmanratkaisumallia käsitteleviä tutkimuksia tai artikkeleita selatessa törmää helposti kommentteihin, ettei mallia ole sovellettu puhtaimmillaan kuten se on tarkoitettu ja tämän vuoksi malli koetaan hankalana ja sen toimivuutta tai tuloksellisuutta kritisoidaan. Kuitenkin toiminnan ja realiteettien kannalta on tärkeä muistaa, että toimenpiteitä tehdään tosielämässä, jossa olosuhteet harvoin kaikilta osin ovat toivotunlaiset, jotta teorialmallia voitaisiin soveltaa täydellisimmillään ja puhtaimmillaan. Parhaimmillaan toimiessaan teoria onkin sisällä käytännöissä ja päinvastoin.

Tutkimuksen lähestymistapa ja tutkimusote sekä paikallinen ongelmanratkaisumalli itsessään korostivat reflektiivisyyttä, kriittisyyttä, toiminnan jatkuvaa arviointi, toiminnan uudenlaisen ymmärryksen saavuttamista ja sitä kautta toiminnan kehittämistä. Toiminnan alussa ja sen kuluessa reflektointia ja arviointia tehtiin onnistuneesti, uudenlaisen ymmärryksen saavuttamiseksi jaettiin kokemuksia, suunniteltiin koulutuksia ja yhteistoimintaa. Lopullisen onnistumisen arviointi tässä suhteessa jää tutkimuksessa kuitenkin vajaaksi, sillä toimijoista ainoastaan kolme palautti loppuraportin, jossa pyydettiin tilastoja toimenpiteiden määristä, arviointia resurssoinnin, tavoitteiden, suunnitelmien ja vaikuttavuuden toteutumisesta, sekä pyydettiin kommentoimaan yhteistoimintaa ja sen kehittämistä. Näin ollen myös SARA -mallin viimeisen Assessment -vaiheen arviointi jäi hankkeen ja tulevan toiminnan näkökulmasta hyödyntämättä.

Hankkeella saavutettiin lyhyessä ajassa muutoksia ihmisten turvallisuuden tunteessa, vaikka itse alueen turvallisuuteen, uhkien, häiriöiden ja rikosten vähenemiseen sillä ei yhtä

selkeää vaikutusta tarkastelussa näyttänyt olevan. Hankkeen vaikutus jäävät kuitenkin todennäköisesti suhteellisen lyhytaikaisiksi, sillä hankkeen tuloksena alueelle ei syntynyt senkaltaista yhteistoimintaa, yhteisvastuullisuuteen tai sosiaalisen kontrollin lisääntymiseen liittyvää rakennetta, joka muuttaisi alueen dynamiikkaa. Paikallisessa ongelmanratkaisumallissa pyrkimyksenä on aktiivisen ongelmanratkaisuvaiheen jälkeen saada alueen yhteisö tai käyttäjät hallitsemaan oman toimintaympäristönsä riskejä ja ottamaan tilanteen omistajuuden. Alueen yritysten ja työntekijöiden suuremmalla roolilla hankkeessa olisi saattanut olla vaikutusta tämän suuntaiseen muutokseen, jolloin yhdessä tekeminen ongelman hallitsemiseksi ja yhteenkuuluvuuden tunne olisivat saattaneet synnyttää laajempaa omistajuuden ottamista.

Päätutkimuskysymykseen tutkimuksen tulosten perusteella vastaus on: ehkä ja kyllä.

Paikallista ongelmanratkaisumallia hyödyntämällä ei hankkeessa saatu lyhyessä ajassa selkeää muutosta alueen häiriö- tai rikosmääriin. Tosin pidempiaikaisella hankkeella näitä tuloksia olisi saattanut tulla jo sillä perusteella, mitä yritysten vastausmäärät häiriöistä kertoivat. Turvallisuutta voitaisiin siis mahdollisesti parantaa paikallista ongelmanratkaisumallia käyttämällä. Turvallisuuden tunnetta taas pystyttiin paikallista ongelmanratkaisumallia hyödyntämällä parantamaan selvästi, sillä perusteella mitä haastatteluvastaukset kertoivat. Toisaalta tavoite saada aikaan pidempiaikaista vaikutusta alueen turvallisuustilanteessa toimintamallia hyödyntämällä tuskin toteutui tälläkään kertaa. Tilanne alueella todennäköisesti palautuu pikkuhiljaa toimenpiteitä edeltävälle tasolle, mikäli toimintaa ei alueella jatketa.

Tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia joidenkin kansainvälisten tutkimusten kanssa. Yleisin tulos on, että turvallisuuden tunteeseen toiminnalla on vaikutusta. Rikosten ja häiriöiden määrään toiminnan vaikutukset ovat tutkimusten mukaan jokseenkin ristiriitaisia. Toisissa tutkimuksissa vaikutusta on saatu kun taas toisissa vaikutukset ovat olleet olemattomia. Vaikutukset näyttävät vaihtelevan myös suhteessa eri rikostyyppeihin.

Paikallista ongelmanratkaisumallia hyödyntämällä hankkeessa ei saatu toivottavia vaikutuksia päihdeidenkäyttäjien aiheuttamiin häiriöihin. Kuten jo edellä todettiin toiminta-aika ohjaamis- ja auttamistoimenpitein saavutettaviin tuloksiin oli lyhyt, eikä ehkä täysin

realistinen. Toisaalta voidaan todeta, että paikallisen ongelmanratkaisumallin toimivuus lienee parhaimmillaan ympäristössä ja yhteiskunnassa, jossa ei ole entuudestaan tarjolla samassa määrin peruspalveluita. Tällöin mallin avulla voidaan tuoda vastaaviin ongelmatilanteisiin selkeästi lisäarvoa, varsinkin eri toimijoiden mukanaololla. Mutta jos peruspalvelut ovat jo tarjolla ja suurin osa esimerkiksi päihteidenkäyttäjistä on tai on ollut jo palveluiden piirissä, ei mallin tuoma lisäarvo välttämättä ole kovin merkittävä.

Tutkimustulokset paikallisen ongelmanratkaisumallin käytön hyödyistä antavat rohkaisevan ja motivoivan kuvan yhteistoimin tehtävien toimien vaikuttavuudesta ongelmatilanteissa. Yksin ei tarvitse yrittää ratkaista kaikkea! Tulokset ja erityisesti niistä tehdyt johtopäätökset ovat vähintään jossain määrin yleistettävissä ja sovellettavissa vastaaviin tilanteisiin toki paikalliset olot huomioiden. Tuloksilla on merkitystä kun pohditaan poliisin keinoja vaikuttaa ihmisten turvallisuudentunteeseen, mutta myös kun mietitään poliisin todellisia realistisia mahdollisuuksia puuttua tietynlaisten häiriöiden aiheuttajiin avoimessa monimuotoisessa yhteiskunnassa. Jonkin verran häiriöitä pitää myös sietää. Tuleviin yhteistoimin toteutettaviin hankkeisiin tutkimuksen havainnointi hankkeen kompastuskivistä toimii hyvänä esimerkkinä siitä, mihin hankkeissa kannattaa panostaa. Usein vähäiselle huomiolle jäävä loppuarvioinnin anti voisi oikein hyödynnettynä toimia seuraavissa hankkeissa hyvänä lähtökohtana nostaa toimintaa uudelle tasolle.

7 POHDINTA

Turvallisuus nähdään yhä useammin perusteena tilallisille rajanvedoille. Lienee selvää, että poliisin näkökulmasta tehokkaita ja nopeita tuloksia turvallisuudessa ja todennäköisesti myös turvallisuudentunteessa olisi saatu aikaiseksi poistamalla mahdollisimman tehokkaasti häiriötä aiheuttavat henkilöt alueelta. Selvää lienee myös se, ettei sellaisella toiminnalla saavuteta pysyviä tuloksia, jotka eivät vaatisi poliisin jatkuvaa läsnäoloa, eikä sillä liiemmin pystytä lisäämään alueen yhteisön tai toimijoiden tai käyttäjien keinoja hallita ympäristöään. Ongelmaksi tässä toimintamallissa muodostuu myös julkisen tai vähintään puolijulkisen tilan tarkoitus. Julkinen tila ei ole enää julkista, jos sitä pitävät hallussaan vain ne joilla on valtaa päättää, ketkä aluetta saavat käyttää. Näennäisesti avoin ja julkinen tila on silloin joiltakin ryhmiltä suljettu. Julkisen tilan supistuminen vähentää

myös vierauden kohtaamista. Sitä vierasta, jota niin pelkäämme. Kun kohtaamiset vieraiden ja erilaisten ihmisten kanssa vähenevät, lisääntyvät pelot ja ennakkoluulot.

Olisiko vastaus pelkojen hälventämiseen ja turvallisuuden tunteen parantumiseen sittenkin kohtaamisten lisäämisessä, ihmisten mielikuviin vaikuttamisessa ja sietokyvyn kasvattamisessa?

Tiedetään, ettei kaikkia häiriöitä voida eliminoida. Kaupunkikuvaan kuuluu tietty rosoisuus. Tiedetään myös, että jonkin pisteen jälkeen lisääntyvä kontrolli ja turvaratkaisut lisäävät turvattomuutta, vaikka itse häiriöt ja rikokset vähenisivätkin. Poliisin läsnäolo toimii tästä hyvänä esimerkkinä: Poliisin näkeminen jalkautuneena lisää turvallisuuden tunnetta, vastaavasti useiden poliisien näkeminen jalkautuneena ja raskaasti aseistautuneena lisää pelkoja, vaikka juuri sillä hetkellä siinä olisikin ehkä turvallisin paikka olla.

Paikallinen ongelmanratkaisumalli on kelpo toimintamalli ongelmien ratkomiseen yhteistoiminnassa. Mutta kuten nyt vähintäänkin voidaan päätellä, ettei poliisin keinoin, eikä aina edes yhteistoimin muiden tahojen kanssa voida vaikuttaa kaikkiin ihmisten turvallisuuden tunteeseen vaikuttaviin häiriöihin, olisiko tehokkaampaa ottaakin häiriöitä aiheuttavan ryhmän sijaan toimenpiteiden kohderyhmäksi turvattomuutta kokevat ihmiset. Varsinkin kun tiedetään, että heidän turvattomuuden tunteensa ei liity todelliseen rikoksen uhriksi joutumisen riskiin. Eli turvattomuuden tunne on usein aiheetonta.

Mielenkiintoista olisi tutkia miten paljon turvallisuuden tunnetta ja sitä kautta ihmisten toimintakykyä sekä henkistä hyvinvointia voitaisiin parantaa ja ihmisten vapauden tunnetta lisätä pyrkimällä vaikuttamaan ihmisten mielikuviin. Vaikuttamalla ihmisten mielikuviin, vähentämällä aiheettomia pelkoja ja kasvattamalla sietokykyä voidaan vahvistaa ihmisten ja sitä kautta koko yhteiskunnan resilienssikykyisyyttä. Tällä olisi edelleen vaikutusta yhteiskunnan kannalta haitalliseen vastakkainasetteluun, tiettyjen ryhmien syrjäyttämiseen ja väestön sekä yhteiskunnan polarisoitumiseen.

LÄHTEET

Anttila, Pirkko 1998: Tutkimisen taito ja tiedon hankinta

<http://www.metodix.com>

Viitattu 7.8.2018

Arrington, Richard L. 2007: Crime Prevention. The Law Enforcement Officer's Practical Guide. Jones and Bartlett Publishers, Inc. United States of America.

Brodgen, Michael & Nijhar, Preeti 2005. Community Policing: National and International Models And Approaches. Routledge 2005.

Clarke, Ronald V. 1998. Defining Police Strategies: Problem Solving, Problem-oriented Policing and Community-oriented Policing. Teoksessa O'Connor Shelley, Tara & Grant, Anne C. 1998. Problem-Oriented Policing: Crime-Specific Problems, Critical Issues and Making POP Work. Police Executive Research Forum.

Ellonen, Noora & Danielsson Petri 2018. Rikollisuuskehitys. Teoksessa Niemi, Hannu (toim.). Rikollisuustilanne 2017 - Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Helsingin yliopisto valtiotieteellinen tiedekunta kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Katsauksia 29. Helsinki 2018.

Ennalta estävä poliisitoiminta Helsingissä. 2018.

<https://www.poliisi.fi/helsinki/ennaltaestava>

Viitattu 19.7.2018

Forrest, Sarah & Myhill, Andy & Tilley, Nick 2005: Practical lessons for involving the community in crime and disorder problem-solving. London. Home Office Research, Development and Statistics Directorate.

Luettavissa: <http://library.college.police.uk/docs/hodpr/dpr43.pdf>

Viitattu 10.8.2018

Gill, Charlotte & Weisburd, David & Telep, Cody W. & Vitter, Zoe & Bennett, Trevor 2014. Community-oriented policing to reduce crime, disorder and fear and increase satisfaction and legitimacy among citizens: a systematic review. Springer Science+Business Media Dordrecht 2014. (Julkaistu alunperin 2012 Journal of Experimental Criminology.)

Goldstein, Herman 1990. Problem-oriented Policing. McGraw-Hill Inc. The United States.

Hakala, Juha T. 2015. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2015: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 - Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. PS-kustannus 2015.

Heikkinen, Hannu L.T. 2015: Toimintatutkimus: Kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. Jyväskylä. PS-kustannus.

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Edita Publishing Oy.

Heiskanen, Markku 2002. Väkivalta, pelko, turvattomuus - Surveytutkimusten näkökulmia suomalaisten turvallisuuteen. Tilastokeskus. Tutkimuksia 236. Hakapaino Oy. Helsinki.

Helsingin kaupunki 2018. Turvallinen Helsinki -verkosto, muistio 8.6.2018. Helsingin kaupunki kaupunginkanslia.

Helsingin poliisilaitos 2017. Turvallinen Helsinki -asiantuntijaverkosto. Kirje 27.1.2017.

Helsingin poliisilaitos 18.8.2018. Kokousmuistio.

Helsingin poliisilaitos 26.9.2018. Kokousmuistio.

Helsingin poliisilaitos 24.10.2018. Kokousmuistio.

Helsingin poliisilaitos 17.1.2019. Kokousmuistio.

Hiltunen, Leena 2009. Validiteetti ja reabiliteetti. Graduryhmä 19.2.2009. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa:

http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf

Viitattu 9.1.2019

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara Paula 2013. Tutki ja kirjoita. Tammi. Helsinki.

Houtsonen, Jarmo & Taponen, Jari & Jukarainen, Pirjo & Kujanpää, Olavi 2017: Community Policing as a Social System and Its Components. Teoksessa P. Saskia Bayerl & Ruza Karlovic & Babak Akhgar & Garik Markarian (toim.): Community Policing - A European Perspective. Strategies, Best Practices and Guidelines. Springer International Publishing.

Huttunen, Rauno & Heikkinen Hannu L.T. 1999. Kriittinen teoria ja toimintatutkimus. Teoksessa Heikkinen, H. & Huttunen, R. & Moilanen P. (toim.) 1999. Siinä tutkija missä tekijä. Jyväskylä.

Järjestyslaki 27.6.2003/612.

Keskinen, Vesa & Laihin, Eija 2017. Kaikesta huolimatta turvallisista. Helsingin turvallisuustutkimus 2015. Tutkimuksia 2017. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Kivivuori, Janne & Aaltonen, Mikko & Näsi, Matti & Suonpää, Katariina & Danielsson, Petri 2018: Kriminologia. Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa. Gaudeamus. Tallinna.

Koppa 2018. Jyväskylän yliopiston kurssi- ja oppimateriaalipilone.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>

Viitattu 14.12.2018

Koskela, Hille 2009. Pelkokierre. Pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta. Gaudeamus. Helsinki.

KvaliMOTV, Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien oppimisympäristö 2019. Luettavissa:

<https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>

Viitattu 14.12.2018

KvantiMOTV, Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto 2013. Luettavissa:

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/intro.html>

Viitattu 15.8.2018

Lahikainen, Anja Riitta 2000: Turvallisuus identiteettikysymyksenä. Teoksessa Niemelä, Pauli & Lahikainen Anja Riitta (toim.) 2000. Inhimillinen turvallisuus. Osuuskunta Vastapaino. Tampere

Laihin, Eija & Tuominen, Martti 2013. "Stadiin kuuluu pieni rosoisuus" Helsingin turvallisuustutkimus 2012. Tutkimuksia 2013:4. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Laitinen, Kari 1999. Turvallisuuden todellisuus ja problematiikka. Tukintoja uusista turvallisuuksista kylmän sodan jälkeen. Tampereen yliopisto. Poliitiikan tutkimuksen laitos. Tampere.

Niemelä, Pauli 2000. Turvallisuuden käsite ja tarkastelukehikko. Teoksessa Niemelä, Pauli & Lahikainen Anja Riitta (toim.) 2000. Inhimillinen turvallisuus. Osuuskunta Vastapaino. Tampere

Perttula, Jouni 2013. Kolmas sektori turvallisuuden osatekijänä.

Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 107. Poliisiammattikorkeakoulu. Tampere

POP Center. Center for Problem-Oriented Policing. The SARA Model. University at Albany. State University of New York.

Luettavissa: <http://www.popcenter.org/about/?p=sara>

Viitattu 10.8.2018

Read, Tim & Tilley, Nick 2000: Not Rocket Science? Problem-solving and crime reduction. Crime Reduction Research Series Paper 6. Policing and Reducing Crime Unit Research, Development and Statistics Directorate. London.

Luettavissa: <http://library.college.police.uk/docs/hocrimereduc/crrs06.pdf>

Viitattu 10.8.2018

Reisig, Michael D. 2010: Community and problem oriented policing. Teoksessa Crime and Justice. Vol.39 (1-53). The University of Chicago Press.

Sinetti 2018, Ennalta estävä toiminta. Helsingin ennalta estävän toiminnan esittely.

Silvasti, Markus 2016. Turvuus - kohti uutta turvallisuussymmärrystä.

Viitattu 1.10.2018. Luettavissa: <https://journal.fi/ta/article/view/60628/22530>

Sisäasiainministeriö 2010. Järjestöt mukaan turvallisuussuunnitteluun. Työkirja. Sisäinen turvallisuus. Sisäasiainministeriön julkaisuja 4/2010.

Sisäasiainministeriö 2011. Turvallinen elämä ikääntyneille. Toimintaohjelma ikääntyneiden turvallisuuden parantamiseksi. Sisäinen turvallisuus. Sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2011.

Sisäministeriö 2014: Poliisin ennalta estävän toiminnan strategia vuosille 2014-2018. Sisäministeriön julkaisu 2/2014. Sisäinen turvallisuus. Monistamo. Helsinki.

Toimijoiden yhteenveto 10.10.2018.

Valli, Raine 2015a. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. PS-kustannus. 2. uudistettu painos.

Valli, Raine 2015b. Numeroiden kautta kuvataan todellisuutta. Teoksessa Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS-kustannus. 4. uudistettu painos.

Valli, Raine 2015c. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. PS-kustannus. 4. uudistettu ja täydennetty painos.

Vastamäki, Jaana 2015. Kyselylomaketutkimus: Tutkimusasetelman ja mittareiden valinta. Teoksessa Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. PS-kustannus. 4. uudistettu ja täydennetty painos.

Virta, Sirpa 2007. Strateginen kumppanuus ja verkostojohtaminen poliisihallinnossa. Teoksessa Honkonen, Risto & Senvall, Nora (toim.) Poliisin johtamista kehittämässä. Helsinki. Edita Prima Oy.

Virta, Sirpa 2012. Turvallisuuden tutkimus. Tieteenalat ja monitieteisyyden lähtökohtia. Tiede ja Ase, 69. Viitattu 1.10.2018. Luettavissa: <https://journal.fi/ta/article/view/7470>

VR Group 2019. Steissi 100 vuotta - päärautatieasema kehittyy kaupungin sykkeessä. 4.3.2019. Viitattu 5.3.2019. Luettavissa: <https://www.vrgroup.fi/fi/vrgroup/uutishuone/uutiset-ja-tiedotteet/steissi-100-vuotta-paarautatieasema-kehittyy-kaupungin-sykkeessa-040320190900/>

Weisburd, D. & Telep, CW. & Hinkle, JC. & Eck JE. 2008. The effect of problem-oriented policing on crime and disorder. Campbell Systematic Reviews 2008:14.

Wakefield, Alison & Fleming, Jenny 2009. The Sage Dictionary of Policing. Sage Publications Ltd.

Kysely City Centerin toimijoille, kesä 2018

Yritys/liike ja vastaaja

Viimeisten 12 kk aikana, millaisia häiriötekijöitä liikkeessänne ja sen välittömässä läheisyydessä on ollut? Mitkä näistä vaikuttavat eniten toimintaanne?

Minä viikonpäivinä ja kellonaikoina näitä yleisimmin tapahtuu?

Mitä toimenpidetoiveita teillä on häiriötekijöiden vähentämiseksi?

Viikon havainnoinnin aikana onko näitä häiriötekijöitä näkynyt liikkeessänne? Merkitse kellonaika ja mitä häiriöitä havaitsitte.

	Ma	Ti	Ke	To	Pe	La	Su
klo 8- 16							
klo 16- 22							
klo 22- 08							

POLIISI
HELSINKI

Kysely City Centerissä asioiville

Lisää teksti tähän

1. Taustatiedot

a. Vastaajan ikä

b. Kotikunta

c. Äidinkieli

d. Sukupuoli

☐ Nainen☐ Mies☐ Muu

2. Asiointi City Centerissä

a. Mistä syistä liikut City Centerissä? (Voit valita useamman)

- ☐ Läpikulkumatka
- ☐ Asiointi liikkeissä
- ☐ Ravintolapalveluiden käyttö
- ☐ Ajanviettäminen City Centerin tiloissa
- ☐ Jokin muu, mikä

b. Mikä edellisistä on yleisin syy liikkua City Centerissä?

- ☐ Läpikulkumatka
- ☐ Asiointi liikkeissä
- ☐ Ravintolapalveluiden käyttö
- ☐ Ajanviettäminen City Centerin tiloissa
- ☐ Jokin muu

c. Kuinka paljon oman arviosi mukaan vietät keskimäärin aikaa City Centerissä viikon aikana?

☐ Alle tunnin

☐ 1-2 tuntia

☐ 2-5 tuntia

☐ 5-10 tuntia

☐ yli 10 tuntia

d. Minä viikonpäivinä tyypillisimmin liikut City Centerissä? (Voit valita useamman vaihtoehdoista)

☐ Ma

☐ Ti

☐ Ke

☐ To

☐ Pe

☐ La

☐ Su

☐ En osaa sanoa

e. Mihin aikaan tavallisimmin liikut City Centerissä?

☐ klo 7-9

☐ klo 9-12

☐ klo 12-15

☐ klo 15-18

☐ klo 18-21

☐ klo 21-00

☐ klo 00-07

POLIISI
HELSINKI

3. City Centerin turvallisuus vastaajan kokemana

a. Kouluarvosanoin ajateltuna, miten turvalliseksi koet City Centerin yleisesti?

Vastaajan kokemus (4 - 10)

b. Minkä verran turvallisuudentunteesesi vaikuttavat seuraavat tekijät?

1. Ei ollenkaan

2. Hyvin vähän

3. Jonkin verran

4. Aika paljon

5. Hyvin paljon

Ei ollenkaan

Hyvin paljon

1

2

3

4

5

Väkivalta tai sen uhka

☐☐☐☐☐

Varkaudet tai sen uhka

☐☐☐☐☐

Päihteiden käyttö

☐☐☐☐☐

Päihteiden myynti ja/tai välitys

☐☐☐☐☐

Seksuaalinen häirintä

☐☐☐☐☐

Vastikkeellinen seksi

☐☐☐☐☐

Muu, mikä?

☐☐☐☐☐

Jos edellisessä vastattiin
kohtaan "muu", kirjoita syy tähän

c. Minkälaisia turvattomuuden tunnetta aiheuttaneita kokemuksia sinulla on City Centeristä?

d. Mitä toiveita sinulla on alueen turvallisuuden edistämiseksi?

e. Haluatko sanoa jotain muuta alueen turvallisuuteen tai yleiseen viihtyisyyteen liittyen?

Paljon kiitoksia vastauksistasi!

Lisätietoja kyselystä: Virpi Roponen, virpi.roponen@asemanlapset.fi tai 040 84 757 39

4. Haastattelijan muistiinpanoja haastattelusta
